

SCRIPTA MANENT

Tako latinski izrek, ki pravi, da pisana beseda ostane (medtem ko besede same zbežijo - verba volant). In kaj lahko še bolj tehtno ostane, tudi vtisnjeno v človekov spomin, kot tiskana beseda učencu ali dijaku, ki si prav na šolskih knjigah oz. učbenikih gradi osnovno pa tudi kasnejšo izobrazbo? Že sam izraz "skripta" je od vedno pomenil vrsto učbenika, ki sicer ni tiskan, ampak drugače razmnožen (nekoč ciklostil, danes druge moderne tehnike). Sam imam še danes pred očmi malo slovensko slovnico za drugi razred osnovne šole, ki je bila po obveznem italijanskem prvem razredu ena od mojih prvih učiteljskih materinščine.

Danes se v Italiji odvija čudna polemika o učbenikih, bolj točno o zgodovinskih učnih knjigah. To je pred kratkim sprožil desničarski deželni predsednik Lacija in s tem je cela zadeva dobila kar kmalu vsestranski obseg. Zakaj pravzaprav gre? V Italiji se je razvila politično izumetničena polemika. Šlo naj bi zlasti za zgodovinske učbenike in podajanje moderne oz. sodobne zgodovine. Desnica najbrž ne prenese resnice o desetletjih fašistične diktature v Italiji. Njeni krogi tudi očitajo večini italijanskih sodobnih šolskih zgodovinarjev, da ne poznajo fojbe, da so v službi levice oz. marksizma itd. Delno je lahko tudi to res, vendar pa ne pozabimo, da učbenike zgodovine (kot tudi vse ostale) vsako leto sprejema oz. odobrava profesorski zbor šole. Na italijanskem trgu je na razpolago vsako leto na stotine učnih knjig za vse stopnje šol, od osnovnih do višjih srednjih.

Seveda je zgodovina le eden od bolj delikatnih in včasih kontroverznih predmetov, ki se učijo na vseh šolah. Sam sem več let učil tudi zgodovino (zlasti na liceju) in zato lahko vem za probleme, ki so nastali in nastajajo s tem v zvezi. Ni pa le vprašanje zgodovine. Sem spada tudi filozofija (ki sem jo prav tako učil) in morda lahko še bolj pogojuje duhovno rast in izobraževanje mladega človeka.

Slovenska kulturna zgodovina ima tudi precej povedati z razvojem šolstva. Že od protestantizma in katoliške verske obnove dalje so naši kulturniki vedno skrbeli za razvoj šole, še zlasti od razsvetljenstva dalje. Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik, Jurij Japelj, Blaž Kumerdej, spet znana avtorja splošne izobrazbe in slovnice, so gotovo bili med glavnimi pisci na tem področju. Malo kasneje zaslovi sam Anton Martin Slomšek s svojimi poučnimi spisi za nedeljsko šolo, zlasti z znano pedagoško povestjo Blaže in Nežica v nedeljski šoli (ki spominja na skoraj istodobni Pestalozzjev pedagoški roman pa še na Rousseaujevega Emila). Toliko le v odkrivanju zgodovinskega spomina na naše velike pedagoške prejšnjih stoletij.

Današnja šola v Italiji se sooča z nešteti vprašanji. Tako tudi slovenska. Še kot šolnik se spominjam težav z učbeniki, že mnogo let nazaj. Že prej sem omenil lastne izkušnje z učbeniki in krizo na tem področju zlasti glede določenih predmetov. Za vse to na slovenskih šolah niti ni bilo prave izbire, kajti marsikdaj je obstajal le po en razpoložljiv učbenik, še ta včasih le v obliki skript. Prav tako za prej omenjene predmete ni bilo mogoče uporabljati učbenikov iz Slovenije (kot zlasti za pouk slovensčine), in to predvsem iz ideoloških pa tudi programskih razlogov.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

So dnevi, ure ali celo trenutki, ki tako neizbrisno in tako globoko posežejo v naše življenje, da jih vse svoje žive dni ne bomo več pozabili. Nekje v nas bodo, vedno živi, pa čeprav skriti. Taki so na primer trenutki, ko se odločimo za življenjski poklic ali za dolgo, morda nepovratno potovanje. Ali pa za odpoved vsemu, za služenje kakemu velikemu idealu, ljubezni ali vrednoti... Tiste dni je bilo pod Višarjami zame vse nebeško: vreme, ki nas je ves čas dobrohotno spremljalo, čudoviti kraji pod Ojstrnikom in Kukom...; ljudje, ki jih je bila ena sama dobrotina in prijaznost; ideali, ki sem jih nosil sicer v sebi že od rojstva, a ki so tu, v tej alpski dolini, dobili svoje konkretnije obrise: slovenstvo, krščanske vrednote, ljubezen do človeka.

DRAGO ŠTOKA, PO PREHOJENI POTI (STR. 82)

NEVARNA ZAVLAČEVANJA

ZA ODOBRITEV ZAŠČITNEGA ZAKONA NI ZAGOTOVILA

DRAGO LEGIŠA

Kdor je pozorno prebral odgovor predsednika senatne zbornice Mancina na pismo, ki ga je ta bil prejel od predsednika slovenske države Kučana, je brž lahko ugotovil, da prvi ni dal nobenega trdnega zagotovila, da bo italijanski senat odobril zaščitni zakon za našo slovensko manjšino v Italiji še pred koncem sedanje legislature. Zaščitni zakon je pred meseci že bila odobrila poslanska zbornica. Tedaj so nas poznavalci italijanskih parlamentarnih razmer tolažili, da je najhujša preizkušnja mimo, češ da ima leva sredina v senatu odločno večino, medtem ko je v poslanski zbornici razmerje političnih sil drugačno in manj naklonjeno vladni večini. Predsednik Nicola Mancino v pismu predsedniku Milanu Kučanu pravi, da sicer dobro razume skrb Slovenije, da bi tudi italijanski senat spraval pod streho omenjeni zaščitni zakon, a hkrati poudarja, da je pristojna ustavna komisija senatne zbornice prekinila proučevanje zaščitnega zakona, ker je morala vzeti v pretres nekatere zakonske predloge institucionalne narave, kot sta volilna zakonodaja in priznanje večjih pristoj-

nosti posameznim deželam, kar sodi v sklop prizadevanj za federalno ureditev države. Medtem pa je nastopil čas, pristavlja, ko mora tudi senat odobriti finančni zakon, t.j. državni proračun za leto 2001, ta pa ima odločno prednost pred kakršnimkoli drugim problemom. Predsednik senata pa je obljubil, da bo razpravo o našem zaščitnem zakonu uvrstil na dnevni red, kakor hitro bodo pristojne komisije opravile delo, ki ga določa poslovnik.

O zaščitnem zakonu je bil govor tudi na srečanju med predsednikoma slovenske in italijanske vlade, Bajukom in Amatom v Budimpešti, kjer je bil v soboto, 25. t.m. vrhunski sestanek Srednjeevropske pobude. Slovenska tiskovna agencija (STA) je poročala, kako sta oba predsednika "izrazila željo, da bi italijanski senat zakon čimprej sprejel".

Iz vsega, kar smo doslej napisali, povsem jasno izhaja, kako nista ne Mancino ne Amato dala nobenega zagotovila, da bo problem zakonskega varstva slovenske narodnostne skupnosti v Italiji urejen v legislaturi, ki se naglo bliža koncu. Glede na dejstvo, da je volilna kampanja dejansko že v polnem teku, je povsem naravno,

da smo Slovenci v Italiji čedalje bolj zaskrbljeni, saj grozi resna nevarnost, da bodo od Italije prostovoljno sprejete mednarodne obveze spet neizpolnjene in da bodo tudi italijanska ustavna določila ohranila raven in značaj načelne izjave. Predkakovski nika za reševanje slovenske manjšinske problematike. Da je to res, potrjujejo dolgoletne izkušnje. Slovenci v Italiji zaradi svoje številčne šibkosti v volilnem pogledu nika nismo zanimivi za italijanske politike. V Trstu, Gorici in deželi Furlaniji-Juljski krajini smo kvečjemu zanimivi v negativnem smislu. Nekateri politiki ob takih priložnostih praviloma udrjajo na nacionalistične protislovenske strune, ne pozabljajoč pri tem na "fojbe", na eksoodus iz Istre, z Reke in iz Dalmacije, na neizplačano pravično odškodnino za imetje, ki je ostalo v bivši Jugoslaviji itd. Na vse to pa z naše in širše slovenske strani ni ustreznega odziva!

V našem časniku smo že nekajkrat napisali, kako se nam je zdela pot zakonskega predloga že od samega začetka skrajno neprimerna in predvsem zamudna. Zakonsko varstvo pravic naše slovenske manjšine v Italiji ni namreč vprašanje le

notranje italijanske pravne ureditve, temveč tudi in predvsem obveza, ki izhaja iz mednarodnih pogodb in sporazumov (Londonski memorandum, Osimski sporazum). O tem pa se je v imenu Italije pogajala vlada, ki je tudi poskrbela, da je parlament kasneje podpisane pogodbe in sporazume potrdil, s čimer so postali sestavni del italijanske notranje pravne ureditve. Zakaj torej ni sama rimska vlada prišla pred parlament s svojim zakonskim osnutkom, izoblikovanim v skladu s črko in duhom podpisanih mednarodnih pogodb? Pot zakonskega osnutka je poleg vsega krajša, saj ima prednost v parlamentarnem postopku, vlada pa za njegovo odobritev lahko zahteva glasovanje o zaupnici.

Z zanimanjem in tudi zadoščanjem jemljemo na znanje, da ta možnost prihaja v poštev (glej Primorski dnevnik z dne 27. t.m.) tudi za našega časnikarskega kolego Stojana Spetiča, ki kot bivši senator in še prej kot član Cassandrove komisije (konec sedemdesetih-začetek osemdesetih let) dobro pozna "rimske mlino". Bo naposled zahteva o zaupnici vladi zares rešila vprašanje, ki je za nas naravnost življenjsko?

FRANC RUPNIK

TEŽAVE PO UNIČUJOČEM PLAZU

BO LOG POD MANGARTOM OŽIVEL?

FOTO M. MIHELIC

Zadnji teden je ljudi na Primorskem in drugod po Sloveniji zaposlovala ena sama skrb: kako bo s tistimi Ložani, z njihovo vasjo, z njihovo prihodnostjo. Vse drugo, tudi politično dogajanje doma in po svetu, je stopilo v ozadje. Ogromen zemeljski plaz, ki se je utrgal z mangartskega pobočja, je pokopal sedem ljudi, precej hiš, hlevov, pokril s peskom, kamenjem in blatom njive, vrtove, polja in travnike. Ze vse to je hudo. A če bi bila ta naravna nesreča končana, bi ubogi ljudje vedeli, pričem so. Tik pred zimo, ki je tu zelo huda in dolga, bi si začeli popravljati, urejati, kar je osta-

lo, ali graditi nove hiše s pomočjo dobroteljev in državnih ustanov. Še veliko hujše je za Ložane ugotavljanje strokovnjakov, da nad njihovimi glavami visi še šestkrat večja zemeljska gmota, ki se lahko vsak hip usuje v dolino in pokoplje ali odnese še starih nekaj hiš s cerkvijo sv. Štefana vred in spodnji Log. Zato je štab civilne zaščite previdno izpraznil vso vas, jo zavaroval pred tatovi in prenehal z vsako dejavnostjo razen z opazovanjem morebitnih premikov visoko na pobočju gorovja.

STRAN 13

- 02 Alojz Tul
BO NAVEZA MED KOPROM IN TRSTOM VZDRŽALA?
- 02 Breda Susič
BO NA BALKANU MIR?
- 02 Janez Povše
GROŽNJE PODNEBJA ZAHTEVAJO ODGOVOR
- 03 Ivan Žerjal / intervju
MARIO SUŠELJ
- 05 Vera Tuta Ban
A.M. SLOMŠEK OB 200-LETNICI ROJSTVA

- 06 Andrej Bratuž
PO CECILIJANKI
- 06 SVEŽ PRVENEK DAVIDA BANDELIJA
- 10 Jurij Paljk
PREPRICLJIVO O ZAKONU 482/99
- 12 Ciril Turk
PRAZNIČNO SLAVJE V STUTTGARTU
- 15 Milan Gregorič
ISTRSKA ČEZMEJNA REGIJA: OSVETLITEV...

UPRVLJANJE SEDMEGA POMOLA V TRŽAŠKEM PRISTANIŠČU

ALI BO NAVEZA MED KOPROM IN TRSTOM VZDRŽALA?

ALOJZ TUL

V prejšnji številki NG smo poročali, da je odbor tržaških pristaniških oblasti 21. t.m. soglasno sklenil, da na osnovi prijavljenih kandidatov podeli koncesijo za upravljanje sedmega pomola v tržaškem pristanišču podjetju Luka Koper v navezi s tržaškimi in drugimi partnerji. V ta namen se bo v prihodnjih mesecih ustanovila posebna delniška družba, v kateri noben sodelavec naj ne bi imel absolutne večine kapitala.

Za tržaške politične razmere gre za vsekakor izredno pomembno odločitev, s katero se je zaključil postopek za dodelitev koncesije za upravljanje prometa z zabojniki na sedmem pomolu. Posebno pozornost je vzbudilo zlasti dejstvo, da so za omenjeni sklep pristali vsi člani zadevnega pristaniškega odbora, vključni tisti, ki se prepoznavajo v desnem političnem polju in torej podpirajo Antonionejev deželni odbor. To potezo si tržaški politični in gospodarski krogi razlagajo različno. Mnenje treznih tržaških dejavnikov je, da je končno le prevladalo spoznanje, da mora Trst sodelovati z vsemi, zlasti se s svojimi neposrednimi sosedi, ki je v tem primeru pristanišče Koper oziroma Slovenija.

Kljub temu pa ostaja še nepojasnjeno ozadje vzrokov in nagibov, zaradi katerih so dodelitev koncesije za bodoče upravno obdobje 30 let sedmega po-

mola v zadnjem trenutku sprejeli tudi že omenjeni krogi. Poleg svobodaščin, ki so do zadnjega ostro polemizirali z "razprodajalci" tržaškega pristanišča slovenskemu vplivu in kapitalu. Po nekaterih virih naj bi za dosego soglasja odločilno prispeval predsednik pristaniške oblasti dr. Maresca, ki je bil pred pičlimi dvema letoma imenovan na to mesto in velja za odprtega človeka. Njegova prva večja naloga je bila prav ta, da po odločitvi nizozemskega upravitelja ECT poišče novega.

Ob tem je pomembno poudariti, da se je Luka Koper predstavila kot poslovno in kadrovske sposobno kandidata z dolgoletnimi izkušnjami na področju kontejnerskega prometa. Zato v tem smislu ni imela enakovrednega tekmeča. Zelo verjetno je, da je ta okoliščina mnogo pripomogla k temu, da so tržaški desničarski krogi bili tako rekoč prisiljeni ugrizniti v zanje, politično gledano, "kislavo" jabolko ali si prevzeti odgovornost za razvoj tržaškega pristanišča. To je razvidno zlasti iz "pojasnil", ki so jih v naslednjih dneh po podpisu dogovora dali javnosti prek tiska in drugih javnih občil, saj so namreč za pristaneke zahtevali in dosegli jamstva, da Koper ne bi izkoristil danega položaja v škodo Trstu.

To bo verjetno držalo do določene meje, vendar je treba vprašanje ocenjevati v širšem političnem okviru. Vsi, ki so imeli pravico odločati, so imeli

pred sabo edino realno rešitev za upravljanje sedmega pomola. Tisti, ki bi v svojem nasprotovanju vztrajali brez nudenja drugih alternativnih rešitev, bi v očeh tržaške javnosti in zlasti gospodarskih krogov izpadli kot večni nergači in nasprotniki novih prijemov. Zato sedaj opravčujejo svoj pristanek s pripombo, da bodo skrbno pazili, kako se bo vedla Luka Koper in še zlasti kako bo zmožna odplačevati prevzete dolge oziroma realizirati ustrezne dobičke. Ko bi prišlo do zadevnih težav, bi bil pravi trenutek, da spet dvignejo svoj glas in zahtevajo ustrezne zaključke.

Ne glede na takšna in podobna razmišljanja pa ostaja dejstvo, da je moral "mali" Koper priskočiti na pomoč "velikemu" Trstu, kar pomeni priznanje gospodarski solidnosti kopskega pristanišča in celotni Sloveniji nasploh.

Sklep o umestitvi novega upravitelja sedmega pomola bi se moral uresničiti v začetku februarja prihodnjega leta. V tem prehodnem obdobju pa je pričakovati, da se bodo na tem področju dogajale še zanimive stvari.

SRBI IN ALBANCI

BO NA BALKANU MIR?

BREDA SUSIČ

"Ljubzenska zgodba" med demokratično Jugoslavijo in zahodnimi državami se bo prav kmalu končala, če bo Beograd zaradi napetosti v južni Srbiji sprožil napad na civilno prebivalstvo. Tako piše *Washington post*, ko komentira novice o premikanju srbskih tankov proti demilitariziranemu območju ob srbsko-kosovski meji.

Beograd je za nereda na tem območju obdolžil albanske teroristične skupine s kosovske strani, zato je upravi K-Forja in enotam NATA, ki nadzorujejo zahodno kosovsko mejo, dal ultimatum: poskrbijo naj za dejansko razorožitev teh skupin. Po izteku ultimata je na območje poslal svojo težko topništvo. Več kot tisoč Albancev se je pred tanki skušalo zateči na Kosovo in v Makedonijo. V dolini Presevo, ki ni del Kosova, živi 70.000 Albancev. To območje je po dogovoru s K-Forjem iz leta 1999 demilitarizirano: srbske oblasti tu ne smejo imeti ne vojaških enot ne specialcev, pač pa le laže oboroženo milico. Do poslabšanja razmer na tem območju je prišlo, potem ko so albanski separatisti - ki si prizadevajo, da bi bila dolina priključena Kosovu - ubili štiri srbske policiste.

Zaradi tega se predsednik Koštunica minulo nedeljo ni udeležil vrha Srednjeevropske pobude v Budimpešti. Tu so ZRJ sprejeli v to največjo evropsko regionalno organizacijo. Predstavniki ostalih 16 držav članic so pozdravili demokratične spremembe v Beogradu in se zavzeli za ureditev odnosov med Srbijo in Črno goro ter za pomiritev odnosov med Srbi in Albanci na Kosovu. V srbski delegaciji je bil tudi črnogorski predsednik Djukanović, ki pa je - tako kot ostali državni predsedniki - imel možnost, da je samostojno nastopil s sedemminutnim nagovorom. Potrdil

je namen Črne gore, da se loči od Srbije in postane neodvisna mednarodno priznana država, potem pa da se s Srbijo združi v ohlapno konfederacijo.

Konec minulega tedna je torej ZRJ tako na odmevnem zagrebškem vrhu (kjer je EU potrdila pripravljenost, da tudi države bivše SFRJ sprejme v Zvezo) kot v Budimpešti ponovno prejela priznanje za demokratično izbiro in popolno zaupanje mednarodne skupnosti, kljub temu da Koštunica do sedaj ni pokazal nikakršnega namena, da ugodi zahtevam zahodnih držav po izročitvi vojnih zločincev mednarodnim sodnim oblastem.

Popustljivost do Srbije bo verjetno ostala neizpremenjena tudi v primeru krize na jugu države: BBC sicer piše, da bo moral Koštunica zelo paziti, da ne bo pri obrambi območja sprožil mednarodne obsodbe, ki je leta '98 doletela Miloševića, ko je ukrepal proti kosovskim upornikom. Vendar pa z enkrat nič ne kaže, da bi bil Zahod v tem trenutku tako strog do Koštunice, kot je bil pred dvema letoma do srbskega diktatorja.

Na ponedeljkovem dunajskem vrhu, kjer je bila ZRJ tudi formalno sprejeta v OVSE, sta se Hrvaška in Bosna-Hercegovina pritožili, češ da OVSE uporablja dvojno mero pri postavljanju pogojev v zvezi z izročitvijo vojnih zločincev, saj je ZRJ manj stroga kot z ostalimi. Predsedujoča Ferrero-Waldnerjeva je odgovorila, da bo mednarodna skupnost do Koštunice nekaj časa popustljiva, da mu omogoči utrditev njegove oblasti. Po volitvah 23. decembra pa se bo moral tudi Koštunica spopasti z zahtevami OVSE in izročiti Miloševića. Ta pa je bil prav konec minulega tedna spet izvoljen za predsednika srbske Socialistične stranke.

ODNOSI ITALIJA-RUSIJA

CIAMPI V MOSKVI

Predsednik republike Carlo Azeglio Ciampi je bil na obisku v Moskvi, kjer je bil gost ruskega predsednika Vladimira Putina. Predmet pogovorov so bili seveda najprej odnosi med državama, pri čemer sta oba sodelavca posvetila največjo pozornost sodelovanju na gospodarskem področju. Italija je tretja trgovinska partnerica Rusije, pred njo so le Nemčija in ZDA. Kar zadeva izvoz-uvoz, je za Italijo Rusija kot izvoznik na 12. mestu, kot uvoznik pa na 14. Nad 60% italijanskega uvoza predstavljajo energetski proizvodi, medtem ko Italija izvažava v Rusijo predvsem stroje, pohištvo in obutev. Vrednost izmenjav med obema državama je v enem samem letu poskočila od 4,9 na 7 milijard dolarjev, ruski predsednik pa se je zavzel, da bi Italija predvsem okrepila naložbe.

Predmet poglobljenih pogovorov je bilo tudi vprašanje širitve Evropske zveze na Vzhod. Putin je v tej zvezi dejal, da gre za proces, ki ga v Rusiji pozitivno ocenjujejo, češ da je nekaj naravnega, vendar bi radi videli, da širitev ne bi škodovala tradicionalnih odnosom med Rusijo in državami Vzhodne Evrope, zlasti na gospodarskem področju. Med obiskom predsednika Ciampija v ruski prestolnici je bil tudi govor o položaju na Bližnjem vzhodu, zlasti pa o zelo napetih odnosih med Izraelci in Palestinci. Oba predsednika sta se med drugim strinjala, kako bi bilo koristno sestaviti skupino mednarodnih opazovalcev z nalogo, da nadzorujejo morebitno premirje med sprtnima stranema. Na tako pobudo pa bi morali pristati tako Izraelci kot Palestinci. Ob tej priložnosti je Putin opozoril, da se je stališče Rusije do izraelske države spremenilo, saj se v Rusiji zdaj zavedajo, da milijon Izraelcev, t.j. ena petina vsega prebivalstva te države, prihaja z ozemlja nekdanje Sovjetske zveze.

S T. STRANI

SCRIPTA

Vprašanje učnih knjig je vedno aktualno. Gotovo je zlasti potrebna objektivnost, priznanje zgodovinske resnice, analiza teksta in seveda neko osnovno priznanje vrednot, ki edine lahko v človekovi zgodovini in zato tudi na njegovi vzgojni in razvojni poti ustvarjajo človeka, ki bo deloval v skladu s svojim dostojanstvom. Človek je namreč družbeno žival - kot pravi Aristotel - in kot tak namenjen nenehni du-

hovni in skupni rasti. Obenem pa kot oseba izraža človek svojo razumsko individualnost, kot lepo pravi srednjeveški krščanski mislec Boecij: *Persona est naturae rationalis individua substantia in se tem poudarja človekovo razumsko naravo in njegovo individualnost.*

Zato naj tudi vzgoja, šola in družba vedno upoštevajo te osnovne človekove vrline, če hočejo, da bo človek tudi v novem tisočletju to, kar po svojem bistvu je.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

GROŽNJE PODNEBJA ZAHTEVAJO ODGOVOR

Letošnja jesen nas je dobesedno napadla z brezkončnimi padavinami, poplavam in zemeljskimi plazovi. Do nas so razločneje prišla opozorila strokovnjakov, ki se ponavljajo že nekaj let, da se namreč podnebje spreminja človeku v škodo zaradi njegovih posegov v naravo. Sodobna industrija in promet oddajata tolikšne količine plinov, ki segrevajo ozračje, da zvišane temperature dobesedno ustvarjajo nove klimatske pogoje. V tem smislu naj bi bila prihodnost, v kolikor seveda ne bomo spremenili sedanega načina življenja, zelo jasna in žal neugodna: zvišana temperatura že sama po sebi povečuje prostornino vode, od tod višja gladina morij, predvsem pa povzročata dolgotrajne in obilne padavine ter prevroča in presuha poletja. Posebno letos so šle stvari tako daleč, da so celo politiki pričeli priznavati, kako so grozeče podnebne razmere delo človekovih rok. Ob tem se upravičeno sprašujemo, zakaj najvišje institucije sicer o tovrstni ekološki problematiki v glavnem molčijo. Se nočejo zameriti ljudem in nas zato zavestno potiskajo v nevarnost velikanskih razsežnosti?

Grožnje podnebja zahtevajo odločen in učinkovit odgovor, nujno je povzdigniti glas kjer koli in na kakršni koli ravni. Na nedavni svetovni konferenci o podnebnju v Haagu se več kot stoosem-

deset držav ni moglo dogovoriti, da bi vse skupaj do leta 2010 zmanjšale količino segrevajočih plinov vsaj za pet odstotkov, in to ob podatku, da bi morali to količino za resnično izboljšanje podnebja zmanjšati vsaj za desetkrat toliko! Vse skupaj se zdi neverjetno, toda očitno je vladar sveta logika dobička in potrošništva, zaradi česar se nam že dobesedno maje nebo nad glavo. Del najrazvitejših držav z Združenimi državami Amerike, Kanado, Japonsko in Avstralijo namreč več kot nujnim omejitvenim posegom nasprotuje, kot da se ne morejo odreči proizvajanju zaradi proizvajanja oziroma mrzličnega dvigovanja življenjske ravni. Na delu je torej globalizacija najslabše vrste, pri kateri gre brezbriznost tako daleč, da ji ni mar možnih katastrofalnih posledic za vse. Na srečo je Evropa drugačnega mnenja.

Jasno je, da je trenutna potrošniška mrzliza z vso svojo proizvodnjo popoln nesmisel in v bistvu proti človeku. Zato je prav, da se odločno in brezkompromisno zavzamemo za drugačen odnos do narave in ljudi, za odnos, ki bo ljudi in naravo resnično upošteval in skrbel zanje. Le v tovrstni skrbi ostaja srečna prihodnost sveta, ker gleda daleč naprej, preprečuje katastrofe in je v skladu z graditeljskim poslanstvom človeka.

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000 LIR,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / MARIO SUŠELJ

PEŠ IZ TRSTA V RIM

IVAN ŽERJAL

Zakaj ste se odločili za tako obliko romanja v Rim?

Kot otroka in fanta so me vedno zanimala potovanja, opisi krajev, ljudi itd. Pred nekaj leti pa sem si rekel, da, če bom leta 2000 pri dobrem zdravju, bom šel peš v Rim. In tako je tudi bilo. Ko se je moj načrt začel uresničevati, so mi prijatelji, znanci in sorodniki začeli dopovedovati, češ kaj hodim na tako romanje, ali se mi meša, saj je nevarno in podobno. Rekli so, da ne bom nikoli prišel do Rima, saj se mi bo na poti gotovo zgodilo kaj hudega ali pa da bom obnemogel zaradi prevelike utrujenosti in obolenja, saj imam svoja leta. Pa se mi ni nič zgodilo.

Kdaj ste se začeli pripravljati na to romanje?

Priljubljeni sem se začel recimo, že to pomlad, ker sem imel namen iti skupaj z nekaterimi prijatelji iz Slovenije že konec maja, tako da bi prišli v Rim na praznik sv. Petra in Pavla. A tega nisem mogel narediti, tudi zaradi matere, ki je zaradi zdravstvenih problemov nisem mogel pustiti same. Potem je prišlo poletje, prišel je avgust, za njim september, - pa sem si rekel: če ne grem septembra, če ne grem letos, potem se lahko zgodi, da ne grem nikoli več. Tako sem šel v informativni

BUSH ALI GORE?

ODLOČILO BO VRHOVNO SODIŠČE

Medtem ko zaključujemo redakcijo, še vedno ni popolnoma jasno, kdo bo novi predsednik Združenih držav Amerike. Državna tajnica na Floridi Catherine Harris je sicer pred dnevi proglasila izid predsedniških volitev na Floridi, ki so bile, kot znano, odločilne za izvolitev novega ameriškega predsednika. S svojimi 25 elektorskimi glasovi s Floride ima republikanska stranka večino v zboru 538 elektorjev, ki bodo na začetku prihodnjega meseca uradno izvolili strankinega kandidata Georga Walkerja Busha za novega predsednika. Njegov tekmelec Al Gore pa se do tega trenutka še ni vdal in še vedno vztraja, naj pristojne sodne oblasti poskrbijo, da se pregledajo prav vse glasovnice, češ da je treba upoštevati voljo prav vseh volilnih upravičencev. Poznavalci razmer pa menijo, da bo vrhovno sodišče izreklo dokončno rabsodbo v roku, ki ga določa zakon.

Medtem George Bush in njegovi najožji sodelavci že pripravljajo sestavo nove vlade. V ta namen je Bush svojo stranko zaprosil za denarno pomoč, ki gre seveda v destine milijard lir, da je lahko vzel v najem v Washingtonu primerno poslopje, v katerem potekajo pogovori za sestavo nove vlade. Če bi bilo povsem gotovo, da je Bush zmagoval na predsedniških volitvah, bi mu Clintonova administracija morala nakazati kakih pet milijonov dolarjev za potrebe t.i. "tranzicije", to je prehoda oblasti od starega na novega predsednika Združenih držav Amerike. Clinton pa takšnega ukrepa ne more sprejeti vse dotlej, dokler ni znan njegov naslednik.

V vsej zgodovini ZDA se je samo še enkrat pripetilo, da je bilo treba toliko časa čakati na dokončni izid predsedniških volitev. Volilni predpisi so nastali v času, ko se o elektronskih medijih ni nikomur niti sanjalo, zdaj pa se dogaja, da so prav ti mediji povzročili tolikšno zmedo.

Iti na romanje pomeni danes v večini primerov peljati se z vlakom ali avtobusom (v nekaterih primerih tudi z letalom). In vendar nismo še kdove kako oddaljeni od tistih časov, ko so ljudje še peš romali na božjo pot, pa čeprav kam v bližino. V preteklih stoletjih pa je bilo normalno srečati romarje, ki so peš hodili v Sveto deželo, v Rim, v Kompostelo ali kam drugam. Vendar tradicija romati peš v našem tehnološkem in globaliziranem svetu ni popolnoma zamrla, saj se še najdejo razmeroma številni ljudje, ki se odločijo za tako obliko romanja. Eden od teh je tržaški Slovenec, svetoivančan Mario Sušelj, 60-letni knjigovodja v pokojju (delal je pri številnih slovenskih in italijanskih podjetjih v Trstu), ki se je odločil, da v tem jubilejnem svetem letu 2000 peš poroma iz Trsta v Rim. Iz našega mesta je krenil 27. septembra, na cilj pa je došel 23. oktobra in se v večnem mestu mudil še teden dni. O svoji izkušnji, ki je razumljivo ne more pozabiti, je prav rade volje spregovoril in orisal kopico doživetij, s katerimi bi lahko napolnili celo knjigo, a smo se morali zadovoljiti s to stranjo.

center za jubilejne pobude na tržaškem nabrežju. Tam so mi pripravili načrt, ki me je malo razočaral: po tem načrtu bi bil namreč moral začeti svoje peš romanje v Benetkah in iti v Padova do Modene in odtod skozi cesto Francigeno, medtem ko sem jaz hotel prehoditi našo staro romarsko pot po t.i. cesti Romei, in to direktno iz Trsta. Tako sem tudi storil. Telesno sem se pripravil z veliko hoje po pešpotah na našem Krasu in pri Košani, kjer je dom mojih staršev. Hodil sem tudi po cesti nad železnico. Kar se pa tiče duhovne priprave, sem prebiral besedila o pomenu romanja, rimskih bazilik, svetih krajev, svetih vrat idr. In sem seveda molil, ker romanje brez molitve ni romanje. Spoved pa sem opravil, preden sem šel skozi sveta vrata bazilike sv. Petra v Rimu.

Kako se je vila vaša pot?

Kot sem povedal, sem svoje romanje začel že v Trstu, in sicer od svojega doma v ulici Oliveto. Pred odhodom sem stopil tudi v svetoivanško cerkev, kjer mi je tamkajšnji župnik dal svoj blagoslov. Blagoslov mi je, sicer po telefonu, dal tudi kapucin p. Bogomir Srebot, ki mi je tudi izročil pismo tržaškega kapucinskega predstojnika, s katerim me je napolnil v kapucinske samostane na moji romarski poti. Če se vrnemo k itinerarju, sem šel po ulici Battisti, po tržaškem mestnem središču, pa po miramarskem drevoredu, Grljanu in po ulici Pucino mimo železniške proge do Nabrežine. Po tisti ulici sem slišal govoriti samo slovensko. Prva prenočitev je bila v Slesjanu, nato sem šel preko Tržiča, Ogleja, Čerwinjana, Latisane, San Donà di Piave do Meester. Tam sem bil prisiljen vzeti vlak, s katerim sem se peljal do Ravenne. Hojo po Romei so mi namreč odsvetovali zaradi prevelikega prometa, zaradi katerega je tista cesta zelo nevarna in po poti prenočišča ni bilo. V Ravenni sem izstopil in nadaljeval pot prek Cesenatic, Riminija, Cattolice, Pesara in drugih krajev vse do Fana, kjer se začne cesta Flaminia, ki gre v notranjost polotoka proti Fossombroneju in pelje do Rima na trg Piazza del Popolo. Šel sem skozi Marke in Umbrijo, skozi znana in prelepa mesta, kot so Nocera Umbra, Foligno, Spoleto, Terni, Narni, pa potem seveda skozi mesto Civita Castellana v Laciju, dokler nisem prispel v Rim. Nazaj pa sem prišel z vlakom.

Kako so ljudje gledali na vas?

Kako so vas sprejemali?

Mislil, da me je kdo le čudno gledal, ker to ni vsakdanji prizor. Pred Miramarom je na primer neka ženska zakričala: "Poglejte tistega ubogega človeka, kako je natovorjen!" Imel sem namreč velik nahrbtnik in torbo. V nahrbtniku sem imel obleke in perilo, v torbi pa hrano, zemljepisne karte, fotografirski aparat, daljnogled idr. Sicer so me povsod lepo sprejeli, le pri neki bencinski črpalki med mestoma Terni in Narni so me odgnali. A sem kmalu zatem zopet naletel na prijazne ljudi, ki

so mi dovolili se uvesti na svoje klopi in so mi na koncu še prinesli kavo. Sicer so ljudje v srednji Italiji že navajeni na romarje, ki hodijo peš v Rim. To velja predvsem za območje od Foligna do Rima. Pogostokrat so me vabili na svoje domove, a sem moral skoraj vedno odkloniti, ker sem moral pač dokončati dnevno etapo, saj bi v nasprotnem primeru naslednji dan moral peš čitati več kilometrov.

Koliko ur dnevno ste hodili?

Dopoldne sem hodil približno od štiri do pet ur. Nato sem se za poldruge uro ustavljal, da sem kaj pojedel, potem pa sem ponovno hodil približno tri ure. Vsak dan sem prehodil približno 24 kilometrov. Sicer je zjutraj šlo lažje, za vsak kilometer sem porabil približno trinajst minut. Lažje je bilo tudi zato, ker sem zjutraj vedno odhajal od določenega kraja in se mi je zdelo, da sem ga takoj zapustil, v popoldanskih in večernih urah pa se je cilj zdel vedno zelo oddaljen. Zvečer pa kljub utrujenosti nisem mogel zaspati, ker mi noge niso dajale miru in so kobacale sem ter tja. Poleg tega je bila tudi skrb, kakšno vreme in kakšna cesta bosta naslednji dan. Pri tem moram povedati, da sem ostal razočaran, ker ni bilo na razpolago pešpoti za romarje. Organizacija je s tega vidika v celoti manjkala. Zato sem moral hoditi v glavnem po krajevnih in državnih cestah. Ponekod je že šlo, v nekaterih primerih pa je bilo precej prometa (moram povedati, da so vozniki precej nedisciplinirani) in sem moral paziti, zlasti na ovinkih. No, prišel sem živ domov. Še posebej sem vesel, ker nisem videl niti ene prometne nesreče. Tudi zaradi tega mi to romanje veliko pomeni.

Ste bili na poti kdaj v nevarnosti?

Nevaren dogodek je bil zaradi neumnosti šoferja nekega tovornjaka blizu kraja Civita Castellana pri Rimu, ki bi me kmalu podrl, saj je vozil zelo na desno. Vendar moram povedati, da nisem nikoli čutil, da bi bil v nevarnosti. In predvsem se nisem nikoli čutil samega, čeprav kilometre in kilometre nisem srečal žive duše, in to predvsem v Markah in Umbriji.

Kot romar ste seveda veliko molili...

Da, molil sem cel rožni venec tako zjutraj kot popoldne. Potem sem molil za žive, za pokojne, za sorodnike, za prijatelje. Nekega dne - naj povem to anekdoto - sem zmolil rožni venec tudi za Slovenijo. Ravno v trenutku, ko sem začel to molitev, je šel mimo mene tovornjak z ljubljansko registracijo. Ne prej ne potem nisem srečal nobene avtomobila ali tovornjaka s slovensko registracijo. Upam, da bo moja molitev pomagala Sloveniji, ker jo potrebuje. Sicer mi je molitev pomagala, saj mi je bilo potem veliko lažje.

Na romarski poti po severni in srednji Italiji ste šli skozi veliko število večjih in manjših krajev in srečali

najrazličnejše ljudi. Kako se jih spominjate?

Nanje imam zelo lepe spomine. Na svoji romarski poti sem npr. skoraj vedno prenočil v kapucinskih samostanih ali v župniščih, le nekajkrat v hotelih. Povsod so me zelo lepo sprejeli. V samostanih sem npr. opazil, da imajo njihove cerkve lesene oltarje, ki hočejo biti dokaz skromnosti in ubožstva tega meniškega reda. Sicer sem vedno skušal povečerjati z menihi in drugimi, pri katerih sem gostoval. Po večerji se je razvil razgovor, ki sem ga vedno napoljal na tiste teme, ki sem jih hotel obravnavati. Tako sem govoril o Trstu in o tu živčih Slovencih. Moje sogovornike je zelo zanimala tržaška večkulturna in multireligiozna stvarnost. Sicer se rad spominjam na primer postanka pri kapucinih v Ravenni in Cesenaticu ali pa v samostanu v Fossombroneju, kjer sta prebivala samo dva meniha, stara nad 80 let. Še posebno se mi je vtisnil v spomin postanek pri župniku v kraju Scheggia, na meji med Umbrijo in Markami. Soočil pa sem se tudi z drugačno stvarnostjo: v Riminiju in v Noceri Umbri sem prenočil v središčih Karitas, kamor so stalno prihajali pomoči potrebni ljudje. Videl sem tako človeštvo, ki je bilo odrinjeno ali pa ki se je samo odmirilo na rob družbe. Vsekakor moram podčrtati, da so tamkajšnji mladi prostovoljci in oporečniki z ljubeznijo sprejeli vsakogar, brez izjeme. Pri njih sem videl veliko notranje bogastvo, nobene živčnosti ni bilo opaziti. Rekel bi, da imajo ti ljudje neko dodatno moč v ljubezni. Rad bi dal samo primer nekega mladega Brazilca, ki je prišel v Italijo pred približno tremi leti z namenom, da ostane nekaj mesecev, pa ga je to življenje tako prevzelo, da se ni več vrnil domov in je sedaj prostovoljec pri Karitas. V Riminiju sem bil v šestposteljni sobi v bistvu sam, skupaj z mano je bil le še neki zamorec s Haitija, ki se ni mogel prečuditi, ko sem mu povedal, da romam peš v Rim. Če se povrnem k ostalim ljudem, ki sem jih srečal na poti, so bili tudi taki, ki so bili v Trstu, ko so služili vojaški rok: med temi je bil prileten človek, ki je bil v naših krajih kot vojak med drugo svetovno vojno in ki ga je ob razpadu Italije 8. septembra 1943 slovenska družina preoblekla, da se je lahko izognil nemškemu ujetništvu. Sicer sem opazoval, kako se s pomikanjem proti jugu spreminjajo fizične značilnosti ljudi in njihova narečja, pa tudi, kako se spreminja njihov družbeni in ekonomski položaj. Zdi se mi, da je bila najbogatejša dežela, kar sem jih videl, prav Furlanija-Juljska krajina, že v Venetu je bilo opaziti majhno razliko, in sicer pri urejenosti hiš. V Emilii Romagna imajo ob morju sicer veliko hotelov, hiše pa so precej slabše držane. Marke in Umbrija pa sta, lahko rečem, revni deželi. Tega ne vidiš samo po stanju in urejenosti hiš, ampak tudi po tem, da kroži veliko starejših avtomobilov. Neurejenost hiš je bila lahko tudi odraz drugačne filozofije življenja, ki jo imajo v tistih krajih. Vendar moram pripomniti, da, bolj kot sem hodil proti jugu, prijaznejše ljudi sem dobil.

Kako pa je bilo, ko ste prišli v Rim?

Povedati moram, da sem začel čutiti, da sem v bistvu prišel na cilj že kakih devetdeset kilometrov pred Rimom, v Narniju, "vonj" po Rimu pa je postal močan, ko sem prišel v kraj, ki se imenuje Palazzo del Papa, ki ga na zemljepisnih kartah sicer ni. Tam sem že srečal Rimljane, ki so prihajali na oddih v okolico. Ko pa sem v daljavi končno zagledal Rim, sem se takoj ustavljal in se preko mobitela javil domov prijateljem in jim povedal, da sem prišel. Sicer pa sem mislil, da bom naletel na bolj kaotično mesto, zlasti zaradi jubilejnega leta. Pa sem potem Rim prepešal in ugotovil, da je po meri človeka, predvsem pa sem bil presečen zaradi prijaznosti ljudi. V Rim sem prišel v ponedeljek zvečer, a sem komaj v sredo popoldne šel skozi sveta vrata v baziliko svetega Petra. Hotel sem se namreč duhovno pripraviti na ta trenutek in sem zato šel prej k spovedi in obhajilu. Sicer je v Rimu množica ljudi vseh narodnosti in verstev. Še posebej se mi je vtisnil v spomin prizor muslimanke, ki je molila na svoji preprogi, in to v Vatikanu, in sicer v Vatikanskim muzejih.

Ste na svoji poti srečali tudi druge romarje, ki so šli peš v Rim?

Srečal sem 45-letno gospo s Holandskega, ki je odpotovala že meseca maja iz Amsterdama. Najprej sem jo srečal v cerkvi sv. Valentina v Terniju, sto kilometrov pred Rimom, potem pa sva se slučajno srečala v Rimu, v baziliki Santa Croce in Gerusalemme. Ob tej priložnosti sva si izmenjala naslova. Potem sem srečal skupino petih romarjev iz Novare. Najstarejši je imel 72, najmlajši pa 70 let. Ko so bili stari 62 oziroma 60 let, so obljubili, da, če bodo vsi živi in zdravi, bodo šli peš v Rim, in to so tudi naredili. Sicer sem pri Pesaru srečal jehovce, ki so me hoteli nagovoriti in ki so potem kar ostrmelili, ko sem jim povedal, da romam peš v Rim. Isto se je zgodilo kmalu zatem s skupino mormoncev. Srečal sem tudi Portugalca, ki je v Rim romal s kolesom. A večjih skupin, ki bi šle peš v Rim, ni bilo, v nekaterih krajih pa so mi povedali, da so se tam pred časom mudile.

Kako pa se počutite zdaj?

Kaj vam je dalo to romanje?

Sedaj se mi vse skupaj zdi, kot da so bile to sanje. Čutil sem zelo obogateno. Ves čas, ko sem hodil, sem v sebi čutil velik mir, poleg tega pa tudi zadoščenje in veselje. Zame to pomeni zelo veliko. Ni mi bilo prav nič hudo, bil sem sam s seboj, sem molil in užival naravo. To mi je dalo poseben občutek miru. Ob vrnitvi domov pa sem bil tako navdušen, da sem kljub pozni uri kar takoj želel povedati vse, kar sem doživel. Rad bi, da bi vsi čutili to, kar sedaj čutim jaz. To je zares zelo veliko zadoščenje.

Boste tako izkušnjo ponovili?

S prijateljem iz Genove sva se menila, da bi šla prihodnje leto skupaj peš v Kompostelo. On je nad tem predlogom zelo navdušen.

3

ČETRTEK,
30. NOVEMBR,
2000

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

1. ADVENTNA NEDELJA

"Gospod, naša pravičnost!" (Jer 33, 16)

"Dobrota in zvestoba se bosta srečali." (Ps 85, 11)

"Ko pride naš Gospod Jezus." (1 Tes 3, 13)

"Čujte torej vsak čas in prosite." (Lk 21, 36)

Niso še tako daleč za nami časi, ko so verni ljudje v Sovjetski Rusiji dali celo plačo za izvod Sv. pisma Nove zaveze. Drugi so, teh je bila večina, brali Božjo besedo naskrivaj, ciklostilirano, po kako stran, ker so si jo izposojali iz roke v roko. Pogumnejši so se zbirali po hišah in poslušali branje Božje besede in jo premišljevali. Če jih je partija zasacila, so morali v zapor ali celo v Sibirijo, posebno duhovniki.

V Mehiki so okrog leta 1930 take ljudi streljali. V Španiji, zlasti v letu 1936, so pobijali duhovnike ponekod stoo odstotno, s škofi vred.

Pred kratkim se je mudil v Trstu starokatoliški vladika-škof z duhovnikom in diakonom: prva dva sta prišla iz Ukrajine, diakon pa z Aljaske, kamor so se njihove skupnosti rešile pred preganjanjem, ki jih je gnalo iz kraja v kraj, zlasti po Sibiriji in tja čez do Aljaske. V Trst pa so prišli pomoliti na grob predstojnika, ki je kot begunec v prejšnjem stoletju deloval in umrl v Sloveniji, pokopan pa je v Trstu.

Toda kaj je gnalo in še spodbuja verne ljudi vseh časov in veroizpovedi, da se razgledujemo po Božji besedi?

To je zakrita prisotnost našega Odrašenika v zgodovini, v svetu, v našem vsakdanu, še posebej v trpljenju, končno v evharistiji. Kar pa povzroča pri nevernikih, pri nasilnežih popolnoma obratno reakcijo. Moti jih namreč mož, ki smo ga ljudje pribili na križ in umorili. Spominja jih, da smo umrljivi ter da podoba sveta mineva (1 Kor 7, 31) in da, če je en Bog, bo treba dati odgovor. Ker pa kristjani verujemo, da je Mesija že prišel ter ga zopet pričakujemo kot tistega, ki bo odkril našo sedanost

ter tako pokazal, razodel, izpolnil hrepenenje človeka po pravičnosti, po ljubezni, veselju, po sreči.

Tudi vse stvarstvo željno pričakuje odrešenje, človek še posebej odrešenje svojega telesa (Rim 8, 19-23). Saj tak človek gleda in umeva znamenja na soncu in luni in zvezdah ter vso stisko in zmedo na zemlji (Lk 21, 25) kot deležnost pri trpljenju samega Boga z nami in za nas, ker prihaja k nam, da nas vsega tega reši. Kristjani namreč ljubimo ta svet in ga z Jezusom odrešujemo. S tem pa ne ljubimo greha in hudobije. Borimo se za novo nebo in novo zemljo, kjer prebiva pravičnost (Raz 21, 1.5). Kristjani moramo hrepeneti po Jezusovem prihodu, tako kot so po njem hrepeneli prvi kristjani, ki so ponavljali: "Pridi, Gospod Jezus" (Raz 22, 207).

Ustvarjeni smo namreč v Jezusu Kristusu (Kol 1, 16). Naš cilj je cilj samega Boga od vse večnosti, t.j. božje prijateljstvo s Sinom v nebeškem kraljestvu. Kar nam Jezus daje kot nagrado, kot dar v vsej polnosti v smrti, če smo se v življenju odločili zanj, in sicer "v trenutku", čeprav se je ta trenutek zavlekel skozi celo dolgo življenje. Toda tudi smrt neha v trenutku, kot bi z očmi trenil, nenadoma (1 Tes 5, 2-8; Mt 24, 42.44.50; 1 Kor 15, 52). Saj je vse meso kot trava in vse njegovo veličastvo kot cvet trave. Trava ovne, cvet se osuje. Gospodova beseda pa ostane na veke. To je beseda, ki vam je bila oznanjena kot veselo oznanilo" (1 Pet 1, 24-25). Toda strah in notranja stiska nam jo rišeta kot nezno trpljenje, medtem ko jo je Jezus že premagal, da lahko nosi z nami naš križ (1 Pet 1, 3-7).

V Oglelju je v jubilejnem - sv. letu razstava z naslovom V Jonovem znamenju. Naslov je vzeti iz Jonove knjige in po mozaiku v Oglejski baziliki. Jona je namreč znamenje Božjega usmiljenja do vseh (Lk 11, 30). Jezus odpušča naše grehe (Lk 5, 24); z nami je in pije (Lk 7, 34); noče, da bi se kdo pogubil (Lk 9, 55). Ta, ki prihaja, je dal samega sebe za nas (Gal 2, 20). Njegova sodba je odpuščanje za tiste, ki so ga križali (Lk 23, 34). Sam je ukazal, naj ljubimo svoje sovražnike, tako da lahko zdaj dokaže, kako on vsem odpušča. Je usmiljen kakor njegov Oče (Lk 6, 27-38) - Njegova sodba je "njegov" križ.

Prihaja v Gospodovem imenu (Dan 7, 13; Lk 13, 35; vse po S. Faustini, Lk, 694 nss).

Že pri Izaiju je napovedal, da "bo pretrgal zagrinjalo, ki zagrinja vsa ljudstva, in pokrivalo, ki pokriva vse narode: za vselej bo uničil smrt. Gospod Bog bo obrisal vse solze z vseh obrazov... To je naš Bog, čakali smo ga in nas je odrešil... radujmo in veselimo se, da nas je odrešil" (Iz 25, 7-9).

Bodimo torej čuječi, trezni, veseli, ljudje molive.

JUBILEJNO SREČANJE LAIKOV V RIMU

BREZ KOMPROMISOV!

V nedeljo, 26. t.m., je bilo na Trgu sv. Petra ponovno zelo slovesno, in to kljub hudemu naliču, pod katerim je ogromno število kristjanov spremljalo bogoslužje, ki ga je vodil sveti oče Janez Pavel II. ob jubilejnim srečanju laikov. Marsikdo je že pred časom postavil vprašanje, ali ima sploh smisel prirediti t.i. jubilej laikov, saj so bili ti - kot politiki, člani družin, kmetje, znanstveniki, mladi itd. - vseskozi prisotni na velikih svetovnih shodih.

In vendar si je jubilej laikov sveti oče zelo želel že pred veliko leti, ko so pripravljali jubilejno leto 2000, ker se od vsega začetka zavzema za vedno večjo vlogo laikov v vesoljni Cerkvi. Znano je namreč, da si je Janez Pavel II. želel obhajati jubilej laikov prav na dan praznika Kristusa Kralja, ob koncu cerkvenega leta, ker Sin človekov najbolje ponazarja utelešenje Boga. Papež je od vedno bil in je velik privrženec misli in vodil II. Vatikanskega koncila; to je v nedeljo med pridigo tudi poudaril, ko je laike z vsega sveta nagovoril, naj sledijo tudi danes duhu II. Vatikanskega koncila, naj se odprejo svetu in naj bodo luč sveta. Zbranim laikom je v bistvu povedal iste besede, kot jih je izrekel mladim ob njihovem jubileju na travniku Tor Vergata letos poleti, ko jim je dejal, naj bodo taka luč, "ki bo s svojim zgledom zanetila svet". Sploh je z mislimi o velikem sodobnem koncilu, ki ga je odprl bl. papež Janez XXIII. leta 1962, sklenil pa papež Pavel VI. leta 1965, presenetil prisotne. Znano je namreč, da že več mesecev tudi marsikateri v škrlat odet cerkveni dostojanstvenik govori o morebitnem tretjem vaticanskem koncilu, ki bi obravnaval sodobne kočljive probleme današnje Cerkve in vernikov. Janez Pavel II. pa je na tak način ob koncu zadnjega

cerkvenega leta drugega krščanskega tisočletja na pragu nove dobe še enkrat z močjo poudaril, da je drugi cerkveni zbor tako poln novosti Duha in po 35 letih še ne dovolj doumetih življenjskih poudarkov, da ga moramo vsi, tudi laiki, začeti konkretno udeležati v vsakdanjem cerkvenem in družbenem življenju. Predvsem pa je treba navodila, ki so jih sprejeli Kristusovi nasledniki na drugem koncilu, jemati zelo resno, brez kompromisarstva, ki je tako razširjeno v našem času. Laiki naj torej postanejo najprej pričevalci krščanske vere s svojim življenjem in zgledom; zato naj si vsi najprej temeljito izprašajo vest o tem, kako utelešajo sami veselo novico evangeljskih resnic in življenja Cerkve, predvsem pa naj odgovorijo na temeljno vprašanje, ki ga je sveti oče že večkrat postavil vsakemu kristjani: "Kaj si storil s svojim svetom nezamenljivo; to je eden glavnih poudarkov sodobne Cerkve s prizadevanji svetega očeta na čelu. In res so v današnjih spreminjajočih se časih živa občestva vernikov

taka prav zato, ker laiki "čutijo s Cerkvijo" in so soudeleženi v župnijskih občestvih. To je - med drugim - tudi eno izmed vodil sinode slovenske Cerkve.

Sveti oče je v nedeljo predvsem pozval vse krščanske laike, naj bodo še bolj dejavni in pristni pričevalci Kristusovega nauka, saj je večkrat poudaril, "da nas Sveti Duh sili k temu, da dajemo vedno večjo vlogo laikom v Cerkvi."

Med svojim nagovorom je papež tudi dejal: "Cerkev ima seveda predvsem misijonsko poslanstvo. O tem je lepo spregovoril II. Vatikanski koncil in se v tem smislu odločno opredelil. Z II. Vatikanskim koncilom je namreč nastopila ura za delo laikov v Cerkvi in takrat so množice vernih laikov, žena in mož bolj jasno razumele krščansko poslanstvo, ki je že po lastni naravi poslanstvo apostolata. Po 35 letih, odkar se je II. Vatikanski koncil končal, zato pravim: vrniti se moramo k II. Vatikanskemu koncilu. Ponojno je potrebno vzeti v roke dokumente II. Vatikanskega cerkvenega zbora in spet najti bogastvo in navdihe za poučevanje in pastoralno delo. Še posebno morate dokumente II.

Vatikanskega koncila vzeti v roke vi laiki, ker vam je II. Vatikanski koncil odprl izredne možnosti sodelovanja v poslanstvu Cerkve. Mar ni prav vas II. Vatikanski koncil opomnil na sodelovanje pri duhovniški službi, ki je Kristusova kraljeva in preroka služba? Vam so koncilski očetje še na poseben način zaupali poslanstvo, "da iščete božje kraljestvo in se ukvarjate z zemeljskimi stvarmi in jih uravnate po božji volji. Odtlej se je razcvetela doba družjenja, ko so poleg že znanih združenj in skupnosti vstali nova gibanja, nove skupnosti in nove družbe. Danes je vaš apostolat potreben bolj kot kdajkoli, drage sestre in bratje, da evangelij postane luč, sol in kvas novega človeštva. Toda kaj nam prinaša to misijonsko poslanstvo? Kaj pomeni biti kristjani danes, tu in sedaj? Biti kristjani ni bilo nikdar lahko in tudi danes ni lahko. Hoditi za Kristusom pomeni pogumno sprejeti korenite odločitve, ki so večkrat take, ki grede proti toku. 'Mi smo Kristus,' je vzklikal sveti Avgustin. Mučenci in pričevalci vere v preteklosti in danes - med njimi je mnogo laikov - dokazujejo, da se v primeru, če je to potrebno, mora dati za Kristusa tudi življenje. Prav zato jubilejno sveto leto sili vsakogar, da si temeljito izpraša vest in sam pri sebi opravi korenito duhovno obnovo, da bo tako bolj pripravljen za boljše misijonsko delo. Tu bi se rad spomnil besed, ki jih je pred petindvajsetimi leti izrekel moj častitljivi predhodnik papež Pavel VI. ob koncu takratnega svetega leta, ko je dejal: 'Današnji človek rajne poslušaj pričevalce kot pa učitelje...; če pa poslušaj učitelje, jih poslušaj zato, ker so pričevalci!' Te besede so še kako veljavne tudi danes pred človeštvom, ki je polno novih možnosti in hkrati tudi pričakovanj; obenem proti človeštvu tudi veliko nevarnosti in zagonetnih težav."

DP

EVHARISTIJA, POVZETEK VSEGA STVARSTVA

ZAKAJ K MAŠI?

RUDI BOGATEC

Nekateri bi se lahko izgovarjali takole. Ne zahajam v cerkev, ker mi to nič ne pomeni. Naj le drugi hodijo k maši, mene to ne zanima. Imam veliko drugih skrbi in dela, da ne utegnem, četudi bi hotel. Moram nadoknaditi, kar sem zamudil med tednom na njivi ali v hiši. Oba (mož in žena) delava in ob nedeljah sva doma, da lahko kaj pospraviva ali počivava ali si privoščiva izlet v naravo z otroki ali gremo na obisk prijatelja. Otroci imajo trening ali tekmo. Nekateri obiskujejo diskoteko, da se tam razdvišajo ponoči v noč s svojimi sovrstniki. Ni časa za mašo, saj od nje nimam nič. Družbo, ki me zanima, dobim na delu, na cesti ali v baru. Na prvi pogled je izgovorov dosti. Tudi npr. Zakaj je treba dve leti hoditi k maši za obhajilo in potem spet dve leti za birmo? Ali ne bi zadostovalo za to par tednov nauka? Saj je otrok, dokler je majhen, še nedolžen, zakaj bi ga strašili z grehi in s spovedjo? Vsi vemo, da pri ob-

hajilu ali birmi glavni so darovi, ki jih prejme otrok, in kosilo oz. večerja z žlahto ali prijatelji. Saj bo otrok kmalu pozabil na vse to in se vrgel v šport, ki koristi njegovemu zdravju, in tam pokaže, kaj zmore. Z mašo in molitvijo si bo malo pomagal. Tako človek počasi pozabi na Boga in pri vsem trudu ne more rešiti niti enega problema dokončno. Egoizem ni še nikogar osrečil in vse to govorjenje izvirava iz čistega egoizma. Človek brez visokih idealov je klavna figura. Mi potrebujemo Boga, ker potrebujemo zraka, zdravje, kruha življenja. Vse to nam daje Bog, naj Ga častimo in ljubimo ali ne. On pošilja dež tudi na njivo hudobneža. Kaj pa pomeni maša vernemu človeku? Ni samo nekaj, kar je privzgojeno: ali grem k maši, ker ob nedeljah nimam kaj delati ali samo zato, da se srečam z znanci, ki jih ne vidim cel teden. Maša je veliko več. Kakor je zapisal opat Nadrah, je evharistija povzetek vsega stvarstva. Posvečena hostija ni navaden kruh in niti samo spomin na

in za tiste, ki so nam kaj slabegega storili. Pri maši prosimo za vse ljudi, za potrebe vsega sveta. Ko vernik pri maši kleči, sedi, poslušaj božje oznanilo, molji, je povezan s prisotnimi kakor s tistimi, za katere molji skupaj z duhovnikom. Zato pravoverni človek bo rad in pogostoma zahajal v cerkev, da prosijo zase in za druge razsvetljenje, za pomoč pri rešitvi raznih problemov. Če vse dobro izhaja od Boga, in to v najvišji meri dobi pri maši, se splača se udeleževati maše, četudi za ceno časa, ki bi ga drugače uporabljal, ali za reč, ki mu je bolj pri srcu. Če toliko drugih reči utegnemo narediti, kako da ne moremo k maši? Če nimamo časa za Boga, za večnost, ki nas čaka, bomo živeli za trenutek, ki hitro mine, po svojem trenutnem razpoloženju, za zadovoljitev umišljenih ali resničnih potreb brez prave perspektive. Kdor hoče imeti vse in takoj, če le mogoče brez truda, zapravlja časa in moči. Na koncu ostane praznih rok. Pri maši nam Kristus daje veliko več, kakor nam obljublja svet, na koncu celo večno življenje. Kdo je kdaj obljubil več kakor Kristus in kdo nam lahko nudi več kakor Kristus?

JUBILEJ BLAŽENEGA ŠKOFA

ANTON MARTIN SLOMŠEK OB 200-LETNICI ROJSTVA

VERA TUTA BAN

Svetniški škof Anton Martin Slomšek in največji slovenski pesnik France Prešeren sta bila rojena v istem tednu, Slomšek na Ponikvi blizu Celja 26. novembra 1800, Prešeren pa 3. decembra v Vrbi na Gorenjskem; oba sta bila iz kmečke dobrostoječe družine in oba sta šla na pot izobrazbe, Slomšek v semenišče, Prešeren pa je študiral pravo. V teh dneh praznujemo torej dvestoletnico rojstva teh dveh velikanov slovenske kulture.

Slomšek (edina ohranjena fotografija, Dunaj, 1862) je bil duhovnik po poklicu in po srcu. Vse njegovo delovanje izžareva globok krščanski etos, ljubezen do ljudi, predvsem do šibkejših, socialno ogroženih in neizobraženih. Prepričan je, da človek ne živi samo od kruha, ampak da potrebuje predvsem duhovno hrano, ter neomajno zaupanje v naravni red stvari in v božji zakon sta bili gonilna sila raznolikega Slomškovega delovanja, od izobraževanja otrok in odraslih do pesnikovanja, od pisanja in izdajanja knjig in pesmaric do cerkvenega organizatorskega dela. Poleg običajnega pastoralnega dela je ustanavljal cerkvene bratovščine, slovstvena društva, nedeljske šole, skrbel za kultivirano petje, prevajal in pisal knjige za izobrazbo vseh slojev prebivalstva; bil je tudi šolski nadzornik in pobudnik založništva za tiskanje slovenskih knjig. Najprej je začel izdajati letni zbornik *Drobtinice*, pozneje pa je ustanovil Družbo sv. Mohorja, ki se je trdno zakoreninila v vsem slovenskem prostoru do današnjih dni in ima zaslugo, da je naučila Slovence brati, tudi preproste ljudi, in da se je bralna kul-

tura pri nas razširila kot nikjer drugje na svetu. S svojim delom je Slomšek dosegel, da so se na Slovenskem razširile civilizacijske dobrine, politična zavest ljudi, tehnično znanje in celo estetski okus.

Slomšek je sam spisal okrog petdeset knjig, od pravljic za otroke do učbenikov, od priložnostnih za pastoralno delo do teoloških knjig; skozi knjige je izobraževal ljudi tako v zdravstvu kot v lepem petju; za pesmarice je sam zlagal besedilo in glasbo. Znal je vsaj šest jezikov in jih je uporabljal. Ko je bil spiritual v celovškem bogoslovju, je vpeljal navado, da je z bogoslovci govoril dva dni na teden

latinsko, dva dni nemško in dva dni slovensko. Takrat je tudi vpeljal tečaj slovenščine, češ da "je za izobražena sramota, če ne zna jezika tistega ljudstva, med katerim si služi kruh".

Njegovo jezikoslovno delo sovpada s časom, ko se je oblikovala slovenska zavest, visoka umetnost in knjižni jezik. Slomšek je bil takrat v tesnem stiku z vsemi velikani tega časa, s Prešernom, Čopom, Kopitarjem, Miklošičem, Metelkom, Gajem, z misijonskim škofom Barago in z nešteti drugimi; v jezikovne spore in "črkarsko pravdo" se ni vmešaval, vendar je konstruktivno, praktično posegal v smer pametnih rešitev

za jezikovno normo. Predvsem pa je teološko dokazal božanski izvir jezika z znamenito binokostno pridigo z naslovom *Dolžnost svoj jezik spoštovati* (1834): naslonil se je na Tomaža Akvinskega in razložil razliko med državo in domovino, nato pa je teološko in metafizično utemeljil narodni jezik kot božji dar in je podal teorijo o krščanski drži glede spoštovanja enakopravnosti vseh jezikov ter o moralni dolžnosti gojiti svoj materin jezik.

Med največje Slomškove pridobitve pa prištevamo reorganizacijo škofij na Koroškem in Štajerskem. Dosegel je namreč, da je papež Pij IX. preložil sedež lavantinske škofije iz Št. Andraža na Koroškem v Maribor in obenem določil, da spadajo Slovenci pod to škofijo, Nemci pod Gradec, Koroška pa je ostala v celovški škofiji. S tem dejanjem je Slomšek zakoličil severno etnično mejo na Štajerskem in njemu gre zasluga, da teče danes slovenska državna meja visoko nad Mariborom in ne pod njim.

Vse življenje in delo škofa Slomška sta ugodno vplivala na razvoj in kulturno rast ljudi, ki so ga imeli radi in so gledali nanj z zaupanjem kot na učitelja in svetnika. Seveda je njegova močna osebnost budila tudi nasprotovanje nekaterih ljudi, ki so mu očitali... nacionalizem. Slomšek jim je zato v neki pridigi o sožitju odgovoril zelo preprosto in učinkovito: "Slovenci nočemo nobene vojne in ne iščemo prepira, ampak le svoje pravice, svojim sosedom rekoč: česar ne želite, da bi vam drugi storili, ne želite storiti tudi vi nam. Pustite Slovincem dve reči, ki sta nam dragi kakor svetle oči: sveto katoliško vero in pa besedo materino!"

SVETNIK TEDNA

6. DECEMBER

SILVESTER ČUK

NIKOLAJ, ŠKOF

Prvi datum, ki si ga premnogi otroci zapomnijo, je 6. december, god sv. Miklavža, kakor pravimo sv. Nikolaju, ki je bil v 4. stoletju škof v mestu Mira v Mali Aziji (današnji Demre v Turčiji). Na predvečer svojega godu hodi ta svetnik - kakor otroci v svoji nedolžni preprostosti verujejo - s svojim spremstvom, angeli in parkeljni, od hiše do hiše in prinaša pridnim otrokom darila, porednim pa šibe. Marsikje god svetega Miklavža porabijo za dan krščanske dobrotelosti: z materialnimi darovi se spomnijo zapuščenih, revnih in osamljenih otrok. Tudi v naših družinah bi lahko otrokom ob takih priložnostih odpirali srca za potrebe ljudi, ki živijo okrog nas.

Kako da je ta svetnik postal tak prijatelj otroških src? Prav veliko zgodovinskih podatkov iz njegovega življenja ni, več nam o njem povedo prisrčne legende. Trdno je dejstvo, da je bil Nikolaj škof v Miri, kjer je v visoki starosti umrl okoli leta 350, potem ko se je z drugimi škofi udeležil koncila v Niceji leta 325. Pobožnim staršem se je rodil, potem ko sta bila že dolgo poročena in sta izgubila upanje na potomce. Bila sta dobra in usmiljena človeka, odprta za reveže. Sin Nikolaj ("zmaga ljudstva" pomeni njegovo ime) ju je v tem posnemal. Ko sta mu zapustila lepo premoženje, ga je razdelil med reveže, sam pa je postal redovnik. Ko je v Miri umrl škof, so se verniki po goreči molitvi odločili: tisti duhovnik, ki bo naslednje jutro prvi stopil v cerkev, naj bo novi škof. To je bil Nikolaj. Svojim vernikom je hotel biti v vsem zgled, zlasti v dobrotelosti. Ko je nastopil škofovsko službo, so kristjane v rimski državi še preganjali in tudi sam je bil zaradi vere v ječi. Kmalu po smrti so ga ljudje začeli častiti kot svetnika. Zaradi svoje dobrote je postal priprošnjik v vseh mogočih življenjskih stiskah. Po legendi je priskrbel primerno doto trem dekletom, ki so bile obubožane in bi zabredle v sramoto, tako pa so se lahko pošteno poročile.

Sv. Nikolaj je eden najbolj čiščenih svetnikov vzhodne Cerkve; bolj kot njega častijo le Mater Božjo. V carski Rusiji so svetnikov spomin slavili z dvema praznikoma: 6. decembra, ko je spomin njegove smrti, in 9. maja, ko je spomin prenosa njegovih posmrtnih ostankov. Leta 1086 so namreč pomorski iz italijanskega mesta Bari v Miri ukradli njegove zelo čiščene relikvije in jih prenesli v svoje mesto, kjer so še danes (Italijani mu pravijo "san Nicola di Bari"). Za svojega zavetnika ga častijo mornarji, brodarji in splavarji. Prve cerkve njemu v čast so postavljali ob vodah. Ljubljanska stolnica, ki je posvečena sv. Nikolaju, je bila prvotno cerkev ljubljanskih ribičev in čolnarjev. Na Slovenskem je temu ljubljensmu svetniku posvečenih največ cerkva - okoli 200. V mnogih so naslikani prizori iz legende o njegovem življenju.

V prejšnjem stoletju se je skoraj po vseh slovenskih pokrajinah utrdilo miklavževanje - obhod Miklavža s spremstvom na predvečer svetnikovega godu. Kmalu po drugi svetovni vojni so oblastniki Miklavža pregnali in namesto njega iz Rusije pripeljali Dedka Mraza. Zadnja leta se lepi običaj miklavževanja marsikje obnavlja.

Ime Nikolaj je povsod, posebno pa v Rusiji, zelo pogosto (pri nas so poleg Nikolaja in Miklavža znane še druge oblike: Niko, Niki, Miko, Mikec, Miček - Nikolaja, Nika, Nikica).

DUHOVNIJA SV. IVANA V GORICI

ŽIVO OBČESTVO

Dne 24. novembra 1972 je tedanji goriški nadškof Peter Cocolin podpisal listino, s katero je - v pokoncilskem duhu - ustanovil Dušnopastirsko središče za Slovence v Gorici s sedežem v cerkvi sv. Ivana. To je pomemben mejnik za našo versko skupnost na Goriškem, saj smo tako pridobili kraj, kjer se lahko kot posebna skupnost končno lahko mirno zbiramo v mestu razpršeni slovenski verniki. Na praznik Kristusa Kralja, 26. novembra 1972, je bila cerkev slovesno razglašena za Dušnopastirsko središče; pokojni msgr. Franc Močnik je tedaj postal prvi župnik, g. Jože Markuža pa kaplan. Mesec dni kasneje so upravitelji kupili bližnje stanovanje za župnijski urad, kjer sedaj mrzlično potekajo v "režiji" g. Marijana Markežiča, nekdanjega kaplana, obnovitvena dela, da bi imeli verniki udoben prostor za formativna in druga srečanja v sproščenem in domačem vzdušju. Od leta 1983 vodi du-

hovnijo msgr. Cvetko Žbogar, na katerem sloni vsa duhovna oskrba od rednih maš do drugih pobožnosti in priprave na prejem zakramentov.

Danes, po 28 letih, lahko rečemo, da je cerkev sv. Ivana, v kateri se je slovenska molitev dvigala v nebo od vsega začetka, ne le goriški umetnostno-zgodovinski spomenik, saj je stara več kot 400 let, ampak živo središče, ki se še zlasti v zadnjih letih prav lepo razvija in odpira nova obzorja našemu občestvu. To je bilo z veseljem čutiti tudi prejšnjo nedeljo, 26. novembra, na praznik Kristusa Kralja, ko smo se s praznično nedeljsko mašo ob koncu cerkvenega leta zahvalili Gospodu za vse to, kar je bilo v 28 letih posejanega v naši cerkvi, in Ga prosili, da bi še naprej delil svoj blagoslov na naše ljudi in njihova dobra prizadevanja. "Kristus hoče kraljevati v naših srcih. Od tam se preliva v vsakdanje življenje, družine, medosebne odnose..." Ta-

FOTO BUMBACA

ko je obrazložil pomen praznika msgr. Žbogar, ki se z veliko pričevalno močjo nikdar ne naveliča poudarjati, da Kristus z razprostrtimi rokami vlada z ljubeznijo in da je bistvo vere v tem, da nas ima rad in čaka na naš odgovor. Z očetovsko dobrohotnostjo se je mašnik obrnil na skupino najmlajših skavtov, volčičev in volkuljic, ki so se udeležili maše, in dodal: "Vi to bolje razumete od nas starejših, saj imate preprosto srce..." Pri maši je

bilo res lepo število otrok in mladih družin; da je bil praznik še lepši, je poskrbel tudi cerkveni zbor na koru s primernimi pesmimi in Vodopivčevo mašo *In honorem nativitatis B.M.V.*

Na koncu je msgr. Žbogar še napovedal, da bo drugo leto potekal misijon na dekanijski ravni, in se še enkrat pripravil prisotnosti, naj s svojo velikodušnostjo pripomorejo k temu, da bi čimprej dokončali dela ob naši cerkvi sv. Ivana.

MISIJON V ŠTANDREŽU V POLNEM TEKU

Kot smo že pisali, poteka od 19. novembra do 3. decembra v Štandrežu pri Gorici svetoletni misijon pod geslom *Ne bodite v skrbeh!* (Mt 6,31). Župnik Karel Bolčina je v uvodu k priložnostni brošuri zaželel udeležencem, da bi se ne bali "odpreti Kristusu vrat svoje hiše, svoje družine, svojega srca". V letu sprave zato "sprejmemo Jezusov dar," mir.

Kot po tekočem traku potekajo od zore do mraka srečanja, molitve, bogoslužja in pogovori. Zanimivo je, da poteka misijon dva cela tedna, vzporedno za slovenske in italijanske vernike. Povedati moramo tudi to, da želi misijonsko dogajanje doseči čimveč ljudi; zato potekajo srečanja po družinah, v tovarnah, med bolniki, upokojenci, športniki, šolarji... V soboto, 2. t.m., bo ob 10. uri sprejem Svetogorske Marijine podobe, po večerni maši pa bo župnijska posvečena Materi Božji. Dan kasneje se bo na praznik zavetnika sv. Andreja misijon končal s slovesno mašo, ki jo bo vodil nadškof. Ob 17. uri pa bo v cerkvi koncert vokalne skupine Krila. Vabljeni!

TEDEN KOPRSKE KARITAS OB DESETLETNICI

V tem tednu praznujemo v Sloveniji teden Karitas pod geslom *Sprava in mir med nami*. Letošnja praznovanja potekajo v znamenju 10-letnice Karitas. Koprška dobrodelna ustanova je bila ustanovljena septembra 1990. Osrednja prireditelj je bila v soboto, 25. t.m., na dvorcu Zemono pri Vipavi. Med drugim se je škofijska Karitas Koper pred kratkim znašla pred posebnim izzivom: plazom v Logu pod Mangrtom. V ta in druge dobrodelne namene bo šel izkupiček prodajne razstave del iz likovnih kolonij *Umetniki za Karitas* (Knjigarna Libris v Kopru).

KAKŠEN RAZVOJ PO ODPRAVI MEDNARODNIH DOLGOV?

To je naslov posveta, ki bo potekal v ponedeljek, 4. decembra, v avditoriju Fogar na Korzu Verdi 4 v Gorici. Prireditelji so goriški Inštitut za mednarodno sociologijo ISIG, pastoralno središče goriške nadškofije in tržaška univerza. Ob 9.30 se bodo začeli govori, ob 15.30 bo okrogla miza, ob 20.30 predavanje. Sodelovali bodo vseučiliški profesorji in drugi gostje.

5

ČETRTEK,
30. NOVOBR.
2000

PO CECILIJANKI

ANDREJ BRATUŽ

Letošnja Cecilijanka je za nami. Kot že skoraj tradicionalno se ob zborovski reviji vsako leto spominjamo tudi kake večje glasbene obletnice zlasti svojih skladateljev. Cecilijanka sicer ni bila formalno nikomur izrecno posvečena kot včasih, ko smo se zlasti spominjali domačih primorskih oz. goriških glasbenikov. Vseeno pa naj še enkrat spomnimo na Bachovo 250-letnico, pa še na našega Jakoba Gallusa ob okrogli obletnici rojstva. Prav je, da se tako vsaj idealno oddolžimo tistim, ki so dali v svetovno in slovensko glasbeno zakladnico velik doprinos.

FOTO BUMBACA

In tako se lahko zaustavimo ob samem glasbenem aspektu letošnje Cecilijanke (čeprav brez skladb prej omenjenih glasbenikov). V koncertnem listu lahko iz članka o reviji med drugim citiramo: "Letos pa se spominjamo tudi 450-letnice rojstva našega velikega glasbenika Jakoba Gallusa (1550-1591), ki je ustvaril neprecenljiv glasbeni opus polifonske zborovske glasbe (moteti, maše, itd.) in se s tem postavil ob stran največjim skladateljem svojega časa (Palestrina in drugi)." Pa še: "Ze mnogo let pišemo razne zapise v zvezi z goriško Cecilijanko. Težko je zato zapisati kaj izredno novega. Vedno tu pevski zbori nastopajo v svojih običajnih sestavih in s svojimi tradicionalnimi programi in tako lepo predstavljajo slovensko pesem, pa tudi širše glasbeno ustvarjanje našega področja. V tem smislu seveda prednjačijo goriški zbori (v najširšem smislu) in tako tolmačijo predvsem našo slovensko prisotnost v Gorici."

Res, ni lahko pisati o zborovski reviji. Nemogoče se je ustavljati ob posameznih zborih, prav tako pa je le treba nekaj s tem v zvezi (čeprav na splošno) zapisati. Zato naj sedaj sledi nekaj vrstic o glasbeni plati prireditve.

Če je šlo prva leta za revijo tekmovalnega značaja, pa je sedaj ostalo le pri reviji zborov. In to je tudi dejstvo. Mislim pa, da je tako tudi bolje, saj bi s tekmovanjem morda le ustvarili slabo voljo med zbori, kar pa gotovo ni namen Cecilijanke. Zbori pa se prav tako potrudijo, da čim boljše zapojejo, tudi če seveda rezultati niso - razumljivo - pri vseh enaki. Imamo pa vsekakor nekaj dobrih skupin, celo kak odličen zbor, ki nam nedvomno pripravi pravi umetniški užitek. In v tem pevskem pluralizmu je tudi ena od značilnosti goriške Cecilijanke.

Že večkrat smo ob Cecilijanki razglabljali o zborovskih programih. Vsak zbor zapoje po tri pesmi, izjemno še dodatno skladbo. Kje izbirajo naši zbori svojo skladbo? Gotovo je to predvsem delo oz. izbira pevovodij, pri čemer lahko tudi zabeležimo njihov okus, zmožnosti, glasbeno oz. pevsko kulturo. Seveda bo dirigent izbiral v

skladu z možnostmi, ki jih ima, posebno pa s človeškim materialom, ki zbor sestavlja. No, naj bo tako ali drugače, iz programske izbire si lahko že ustvarimo širšo podobo določenega zbora.

Še naletimo na čisto čitalniške skladbe, ki so tudi večkrat dobre, nato pa na kake "mode". Sem bi lahko naštel seganje po tujih avtorjih (zlasti črnske duhovne pesmi), ali pa spet dela zborovskih skladateljev nekdanjega jugoslovanskega prostora. Samo po sebi to ni slabo. Škoda pa je, da se pri tem le nekateri zborovodje manj ozirajo po pristni slovenski zborovski glasbi. Seveda so tu častne izjeme, ko npr. zbor predstavi tudi delo sodobnega skladatelja širšega goriškega prostora,

ra, tako letos zanimivo in originalno *Balado* rojaka Štefana Maurija v verjetno krstni in navdve uspešni izvedbi doberdopskega mešanega zbora.

Pogrešamo pa vedno bolj izvajanja kakega polifonskega dela (letos je le en zbor, in sicer Podgora, izvedel tovrstno sodobno delo italijanskega skladatelja B. Bettinellija). Ob namigu prirediteljev pa bi morda prav za jubilej lahko vsaj kak zbor segel po kakem Gallusovem delu. Prav vokalna polifonija je edinstvena šola za vsak zbor, ki želi napredovati.

Naj nam ostali domači zbori ne zamerijo, če tu posebej omenjamo le še dva daljna gosta zbora iz Ronk in iz Koroške. Prvi je ubrano izvedel svoj program zlasti s skladbama goriške glasbenice C. Seghizzi. Koroški kvartet pa je zelo učinkovito, spontano in doživeto podal niz koroških ljudskih pesmi.

Vsekakor je goriška Cecilijanka tudi letos izzvenela kot verno zrcalo zborovskega petja pri nas. Upamo, da bo svojo tradicijo tudi v bodoče nadaljevala.

PRIMORSKA POJE 2001

Primorska poje, ki jo organizirajo Sklad republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti, Zveza pevskih zborov Primorske, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza slovenskih cerkvenih pevskih zborov in Zveza slovenske katoliške prosvete, bo potekala v marcu in aprilu leta 2001. Zbori naj se prijavijo s petimi skladbami, od katerih morajo biti vsaj tri slovenskih avtorjev. Skladbe so lahko sakralne vsebine.

Zainteresirani zbori se morajo prijaviti na naslove zgoraj navedenih organizacij do 20. decembra 2000.

Razpisano je tudi tekmovanje radijskih posnetkov. V obveznem programu sta za leto 2001 dva avtorja: Alojz Srebotnjak in Zorko Harej. Pravilnik tekmovanja je že bil objavljen v programski knjizici Primorska poje 2000.

SVEŽ PRVENEC DAVIDA BANDELLIJA

V petek, 24. novembra, je bila v mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici zelo dobro obiskana predstavitev pesniškega prvence mladega študenta filozofske fakultete v Ljubljani Davida Bandellija, ki je po rodu Goričan. *Klic iz nadzemlja* je naslov pesniške zbirke, ki jo je izdala tržaška založba Mladika, navidez skromno, a sodobno in lepo pa je knjigo opremil Matej Susič.

V Kulturnem centru se je zbralo več kot sto mladih Bandellijevih sošolcev in profesorjev klasičnega liceja Primož Trubar iz Gorice, v katerem se je David Bandelli šolal, in seveda vrsta ljubiteljev poezije, ki so bili veseli dejstva, da se je na Goriškem spet oglasil pesnik mlajšega rodu. Prof. Vida Bitežnik je pozdravila v imenu organizatorjev in zbranim s toplimi besedami predstavila Davida in njegovo otroštvo. Za glasbeni utrinek je na kulturnem večeru poskrbel Davidov prijatelj in prof. na glasbeni šoli Emil Komel Aleksander Sluga, ki je prisotne tudi presenetil z nekaj mislimi o prijateljevanju z mladim goriškim pesnikom.

O knjigi, a ne samo o Bandellijevih pesmih, ampak tudi o avtentičnosti poezije danes in še posebej v zamejstvu, je spregovorila književnica Ivanka Hergold, medtem ko sta Bandellijevo poezijo prebiral njegova dva sošolca in prijatelja, in sicer Martina Černic ter Bogdan Podveršič (na sliki).

Prof. Ivanka Hergold je v začetku svojega posega najprej citirala mladega pesnika in njegove misli o literaturi, ki jih je zapisal v uvod svojim pesmim. David Bandelli je namreč sicer malce nevsakdanje sam napisal svojim pesmim na pot kratko razmišljanje o literaturi in v njem zapisal, da ima literatura danes še vedno smisel. Literatura po mnenju mladega pesnika "ima smisel, dokler so še taki ljudje, ki vedo, da je poezija po Auschwitzu dobila še višji smisel, in sicer tega, da človeka vzgoji v spoštovanju. Tudi v spoštovanju besede, ki gre v javnost. Ima smisel, ker je njen poglavitni cilj prevrednotenje same sebe."

Ivanka Hergold je Bandellijevo liriko uvrstila v sodobno poezijo, ki se rime sicer otepa, a je še vedno zvesta pomenu besede, s katero se avtor ne pogriava, saj mu pomeni vrednoto, sicer se v literaturo niti podal ne bi. Izpostavila je predvsem avtentičnost in izvirnost mladega pesnika, ki se loteva večnih tem pesništva in človeka in pri tem uporablja sodobni jezik, ostaja pa zvest temeljnemu vodilu vsakega pesnika: iskanju višjega in lepšega v človeku, ne nazadnje iskanju odgovorov na temeljna vprašanja vsakega razmišljujočega človeka.

PREŠEREN IN SLOMŠEK - TRETJA RADIJSKA OSVETLITEV

V soboto, 2. decembra, ob 18. uri bo na valovih slovenskega Radia Trst A na sporedu že tretja osvetlitev Franceta Prešerna in Antona Martina Slomška ob 200-letnici njunega rojstva. Niz petih samostojnih prikazov dveh utemeljiteljev slovenske misli in zavesti s podnaslovom *Dvoje poti - isto poslanstvo* je za radio napisal Janez Povše. Celoten sklop oddaj je režijsko realiziral Sergij Verč, v osrednjih vlogah pa nastopajo Aleš Valič, Gregor Geč, Minu Kjuder in Vladimir Jurc. Tretja osvetlitev se še posebej ukvarja z življenjsko zgodbo obeh osebnosti, neizprosno tedanjega časa ter s celovitostjo in skrajno predanostjo, ki je krasila naša slavna in pomembna prednika.

FOTO BUMBACA

Izjemno zanimivo pa je bilo uvodno predavanje prof. Ivanke Hergold o poeziji in njeni avtentičnosti, saj je bilo to zares predavanje o poeziji pri nas in ne samo uvod v Bandellijevo liriko. Hergoldova je namreč izpostavila pet slovenskih pesnikov iz zamejstva in se zaustavila pri avtentičnosti njihove poezije. "Prvi spregledani pesniški pojav je Ljubka Šorli, ki je tako rekoč solski zgled avtentične - človeške in pesniške - drže!" je dejala prof. Ivanka Hergold in nadaljevala: "Ni namreč pesniškega imena, ki bi idejno, tudi politično navsezadnje, predvsem pa duhovno - bolje zastopal sodo primorskih ljudi polpreteklega časa. To je poezija, ki se oblikovno navezuje na slovensko klasiko - Prešerna, Gregorčiča in moderniste -, poleg tega pa ima svojsko, neponovljivo, osebno doživetje za glavni vir pesniškega navdih." Hergoldova se je na pot v avtentičnost slovenske poezije podala skozi pesmi že omenjene Ljubke Šorli, Irene Žerjal, Vinka Beličiča, Michela Obita, Aceta Mermolje, da bi končno prišla do Davida Bandellija in povedala, da nas njegov knjižni prvenec "navdaja z upanjem tudi glede tukajšnje ali jutrišnje Evrope".

Povedala je, da gre pri pesmih Davida Bandellija za prvenec, "vendar za pristno pesniško delo" in ob koncu svojega lepega nagovora še dodala: "Bolj kot kaj drugega je to miselna, duhovna lirika, v kateri se različne motivne plasti zbirajo okrog vprašanja/ali volje/ali nuje/, kako najti svojo duhovno podobo (zato so ponekod občutja porazenosti in obupa, kar pušča vtis pristinosti). Še preprosteje povedano: ves pesniški, človeški trud (zunanji in notranji boj) je usmerjen k svetlosti življenja. Oblikovno je ta lirika kajpada moderna, kar lahko opazimo že na prvi pogled: verz je svoboden - razen repatih sonetov, ki morajo imeti rep in ločila -; jezikovno je sproščen (besedne igre), veliko je citatov iz tujih jezikov; leksika je sodobna. Vsebinsko pa je ta poezija povsem tradicionalna." Tako prof. Ivanka Hergold o mladem goriškem pesniku, ki je seveda po predstavitvi tudi sam povedal nekaj misli. Med drugim je tudi dejal, da ne namerava več pisati poezije, kar je večina zbranih vzela kot mladostno šalo, za katero bo šele čas povedal, če ima v sebi tudi kaj resnice. Dejstvo pa je, na kar je opozoril eden od udeležencev večera, da se lahko tržaški Mladiki samo čestita, ker je izdala pesmi mladega pesnika, kar seveda tudi mi toplo pozdravljamo. Kot tudi pozdravljamo Davida in njegovo poezijo in seveda upamo, da ne bo vrgel puške v koruzo že po prvem poskusu, da bi prišel na slovenski Parnas. Veliko število ljudi, ki so se v Kulturni center Lojze Bratuž zgnili samo zaradi njega in njegovih pesmi, bi si namreč tega gotovo ne zaslužilo.

Po predstavitvi je urednik založbe Mladika Marij Maver povedal, da je bila Bandellijeva pesniška zbirka uvrščena v finalni izbor petih najboljših pesniških prvencev, ki so v letošnjem letu izšli na Slovenskem, kar je lep uspeh in tudi obet za prihodnost. Seveda pa te prihodnosti ni brez trdega in mestoma tudi prijetnega druženja z belimi listi papirja.

JUP

ANTOLOGIJA PRIMORSKIH PESNIKOV

TJA IN NAZAJ

Tja in nazaj / Andata e ritorno je naslov lepe antologije poezije primorskih književnikov, ki jo bo predstavilo Združenje književnikov Primorske v petek, 1. decembra, v multimedialnem prostoru Naravoslovnega muzeja in galerije v Sežani, tik ob botaničnem vrtu pri občinski stavbi. Prav Združenje književnikov Primorske je knjigo tudi založilo in si zato obeta v Sežani dober obisk, saj bodo na predstavitvi brali svoje pesmi vsi tisti pesniki, ki se bodo večera udeležili. Predstavitev bo ob 16. uri.

O knjigi bosta spregovorila prevajalka Jolka Milič, ki je s sodelavkama Sonjo Dolenc in Ireno Vuga Vogrič tudi prevedla pesmi 33 primorskih književnikov; toliko je namreč zbranih in lepo oblikovanih in zajetnih knjigi *Tja in nazaj / Andata e ritorno*, ki jo je lepo opremil Danilo Jež, izdala pa založba Zbrinca iz Sežane. Jolka Milič, ki si je z Marjanom Tomšičem najbolj prizadevala za izdajo knjige - le-ta je bila zajeten finančni zalogaj za Združenje primorskih književnikov - je v izbor prvega dela antologije uvrstila tudi niz slovenskih ustvarjalcev iz zamejstva. Pri Združenju upajo, da bo drugi del antologije *Tja in nazaj / Andata e ritorno* izšel prihodnje leto.

GLEDALIŠKI VRTILJAK

PISMA ZA SVETEGA MIKLAVŽA

V nedeljo, 3. decembra, ob 17. uri, bo v Marijinem domu pri Svetem Ivanu potekalo tretje srečanje Gledališkega vrtiljaka. Na vrsti je predstava z naslovom *Za koga so igrače* v izvedbi domače gledališke skupine Radijskega odra. Več o predstavi in praznovanju Miklavževega goda nam je povedala režiserka in avtorica dela, Lučka Susič (na sliki):

"To je igrice o igračah, ki v trgovini nestrno pričakujejo, da jih bodo angelčki prišli iskat in jih odnesli v koš svetega Miklavža. V trgovino stopi fantek, ki živi v zbirnem centru za be-gunce in pravi, da njegovega pisemca angelčki niso še pobrali. Medvedek, ki si ga fantek še tako želi, se zato pogovori z angelčkom in ga spomni na vsa pisemca otrok iz zbirnega centra. Komaj Miklavžev pomočnik to sliši, sklene, da bo čim prej krivico popravil, nakar se seveda vse srečno konča."

Igrico ste si zamislili na zelo originalen način z lutkami, glasbo...

Lahko rečemo, da je novost predstave med drugim prav dejstvo, da igrače sprva nastopajo kot lutke in komaj po zaprtju trgovine oživijo z nastopom pravih igralcev. Izpeljava celotne predstave torej sad skupinskega dela: lutke so nastale izpod rok Magde Tavčar, sceno je pripravila Magda Samec, glasbo pa je na podlagi melodije Barta Baharaha priredil Aljoša Saksida.

Glede na vašo dolgoletno izkušnjo v sklopu mladinskega in otroškega sveta, se vam zdi, da je danes figura svetega Miklavža zgolj lik posredovalca daril ali pa otrokom predstavlja nekaj več?

Kljub temu da je verjetno to res za marsikateri primer, mislim, da pri večini ni tako. Miklavž je neke vrste simbol merila med dobrim in slabim. Na podlagi tega, da si otroci predstavljajo, kako jih angelčki opazujejo in si pri tem zapisujejo njihova dobra in slaba dejanja, postane njegov lik opozorilo na njihovo obnašanje, ki jim vsaj v tistem trenutku daje misliti, če si darilo zaslužijo, torej če so bili pri-dni ali ne.

Se vam zdi, da je Miklavžev lik torej še aktualen?

Mislim, da je njegova aktualnost v tem, da izrabljamo konzumizem moderne družbe v dobronamerno smer in pri tem vključuje tudi neki vzgojni trenutek vsaj s tem, da se ob tej priložnosti otroci motivirano potrudijo pri izpolnjevanju svojih pisnih sporočil.

ERIKA HROVATIN

V sredo, 15. t.m., so v Ljubljani v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa predstavili zbornik o slovi-tem Narodnem domu iz Trsta, ki sta ga pripravila dr. Erik Dolhar in absolvent arhitekture Marko Korosic. Po uvodnem pozdravu gostiteljice, organizacijske tajnice Slovenskega svetovnega kongresa mag. Jane Podobnik, je o zborniku spregovoril Jože A. Hočvar, ki je izpostavil predvsem pomembnost takih knjižnih izdaj in še posebej omenil dejstvo, da Slovenci danes premalo vemo o tem, kako pomemben je bil Narodni dom v Trstu za Slovence. Avtor knjige dr. Erik Dolhar je po uvodu v zbornik predvajal in razlagal diapozitive, na katerih si je številno poslušalstvo lahko ogledalo Fabianijevo domačijo v Kobdilju in današnjo stavbo nekdanjega Kulturnega doma, v kateri je danes Visoka šola za prevajalce tržaške univerze. Avtor zbornika pa je v Ljubljani na sedežu Svetovnega slovenskega kongresa razstavil tudi pet povečav starih fotografij, na katerih se je videlo, kako pomembno vlogo je odigral Narodni dom za Slo-

TRŽAŠKI NARODNI DOM

vence na Tržaškem. Marko Korosic pa je strokovno pojasnil Fabianijeve načrte za Narodni dom, nakar je založnik Branko Lušina spregovoril o trž-

nem uspehu *Zbornika o Narodnem domu* in povedal, da bodo pri založbi kmalu poskrbeli za ponatis, saj je povpraševanje po knjigi zelo veliko.

V GRADU DOBROVO

RAZSTAVA LIKOVNIH PODOB ZDOMKE

V prostorih gradu na Dobrovem v Goriških Brdih so 24. t.m. odprli razstavo del zdomske slikarke Vide Pfeifer-Sajko, ki že več desetletij živi v južni Nemčiji. Obsežno razstavo so pripravili občina Brda, Goriški muzej oziroma Muzejska zbirka na Dobrovem in Slovenska konferenca Svetovnega slovenskega kongresa.

Dr. Mirko Juteršek je v predstavitvenem katalogu zapisal, "da slikarka Vida Pfeifer pripada tudi Sloveniji, domovini njenega ranega odraščanja. To zvezo zdaj potrjuje z razstavo svojih del na Dobrovem. Gledano z narodnostnega vidika dežele ali države, katerokoli že, je posebno na likovnem področju takšna, ustvarjalno v bistvu vzpodbudna delitev zelo običajna in pogosta, ne nazadnje tudi zato, ker je likovni jezik prvenstveno odprt na podobe in barve, zaradi česar je hitro primerljiv in najlažje splošno razumljiv. Njenega slikarstva smo veseli tudi zaradi tega, ker prihaja iz prostranega zahodnega evropskega sveta, na katerega se številni slovenski umetniki pri svojem usmerjanju sklicujejo ter si želijo in iščejo tudi potrditve svojega lastnega umetniškega snovanja v njem".

Razstavljenе slike odsevajo slikar-kinega duha kot tudi njeno razpoloženje zadnjih štirih let, spreminjajo resničnost v fantastiko. Iz zmerno kontinentalnega podnebja južne Nemčije poletavajo umetnične sánje po občutju v svetle in tople predele skrivnostnega orienta. Vida Pfeifer-Sajko ohranja v svojem slikarskem raziskovanju spomin in okus preteklosti, se zateka v fantastiko in ostaja v bolj uspešnih prefinjenih dovršenih sodobnih oblikah resnično fantastična.

Razstava likovnih del umetnice Vide Pfeifer-Sajko v gradu na Dobrovem bo odprta do konca letošnjega leta.

M.

LEPA UMETNIŠKA RAZSTAVA

FIGURE SEDANJOSTI V GRADIŠČU

FOTO BUMBACA

Dne 18. t.m. so v Galeriji moderne likovne umetnosti Luigi Spazzapan v Gradišču ob Soči svečano odprli likovno razstavo *Figure sedanjosti*, ki je skupinski prikaz del treh umetnikov, ki živijo in ustvarjajo na Goriškem ob slovensko-italijanski meji. V galeriji razstavljajo goriška umetnika Nico Di Stasio in Claudio Mrakic ter slovenski kipar in grafik iz Nove Gorice Zmago Posega, ki ga tudi pri nas dobro poznamo, saj je pred leti gostoval v galeriji Ars v Katoliški knjigarni.

O delu in umetnikih so na otvoritveni slovesnosti spregovorili dr. Irene Mislej, direktorica Pilonove galerije iz Ajdovščine, ki je soprireditelj razstave v Gradišču, dr. Franca Marri, ki je vodja galerije Spazzapan, prof. Giancarlo Pauletto ter dr. Emanuela Uccello. Dr. Mislejeva je predvsem izrazila veliko zadovoljstvo, da je končno prišlo do zares živega in plodnega sodelovanja med galerijo Spazzapan in Pilonovo galerijo, saj sta bila slovenska umetnika Venio Pilon in Lojze Spazzapan, po katerih se galeriji danes imenujeta, velika prijatelja in velika umetnika in je zato več kot razumljivo, da likovni galeriji danes nadaljujeta s sodelovanjem. Povedala je tudi, da bodo razstavo *Figure sedanjosti* v mesecu marcu predstavili tudi v Ajdovščini. Dr. Marri je kot direktorica galerije Spazzapan povedala, da bodo s slovenskimi galerijami v prihodnje tesneje sodelovali, še posebej pa pri velikem projektu, ki ga sedaj pripravljajo v Ljubljani, to je pri retrospektivni razstavi Vena Pilon.

Prof. Pauletto, ki je znan italijanski likovni kritik, je predstavil dela slikarja Di Stasia in poudaril, da gre za izjemnega slikarja, ki svojo likovno pripoved gradi na barvah in na novem ekspresionizmu, slika pa pretežno člove-

ške figure. Dr. Uccello je dejala, da je Mrakic ves zatopljen v odslikavanje sedanjosti in današnjega človeka z nadihom in načinom slikarstva, ki je bilo moderno v preteklosti, tako njegove slike delujejo kot moderne ikone; še posebej je opozorila na veliko steno, na kateri je Mrakic razstavil več kot šestdeset manjših slik, ki jih je združil v t.i. "veliko umetniško delo". Dr. Mislej pa je o Posegovih malih plastikah dejala, da gre za sodobno kiparstvo, pri katerem išče Posega pot do bistva samega človeka. Zmago Posega se v galeriji Spazzapan predstavlja z velikim številom malih kipov v črnem krasnem kamnu in sodobnimi grafičnimi listi. Njegove male plastike so vse posvečene proučevanju in modeliranju človeškega telesa, zanimive pa so tudi njegove grafike in seveda skulpture iz žgane gline. Mrakic razstavlja svoje slike v tehniki akrila in temper, Di Stasio olja na platno in akrile večjega formata, vsem pa je skupno iskanje podobe današnjega človeka, zato tudi naslov razstave *Figure sedanjosti*. Vsekakor razstava, ki si jo je vredno ogledati.

Izšel je tudi lep dvojezičen katalog z barvnimi reprodukcijami razstavljenih del vseh treh umetnikov; v njem so zapisi o umetnikih in njihovem delu izpod peresa dr. Irene Mislej, prof. Giancarla Pauletta, dr. Emanuela Uccello in dr. Franca Marri. Poleg kratkih spremnih esejev vsebuje katalog tudi potrebna orodja za razumevanje vsakega avtorja.

Z veseljem lahko zapišemo, da je bilo na slovesnem odprtju razstave tudi veliko slovenskih ljubiteljev umetnosti z obeh strani meje; seveda pozdravljamo plodno sodelovanje likovnih galerij ob meji.

JUP

Sledila je živa debata, v katero je lepo posegel prof. Jože Pirjevec, ki je zgodovinsko uokviril Narodni dom v čas in prostor, nakar pa je tudi dejal, da bi nam Narodni dom moral biti v ponos, istočasno pa Slovincem v matični tudi snov za globlji razmislek. Po mnenju zgodovinarja Pirjevca je namreč današnja mlada Slovenija še daleč od tega, da bi bila zares zrela država, ki da nekaj na svoj državniški in narodni ponos. V podkrepitev te svoje trditve je navedel dejstvo, da Italija Sloveniji letos jeseni ni dovolila, da bi se častni vod slovenske vojske udeležil proslave v čast bazoviškim žrtvam, medtem ko je slovenska država kasneje dopustila, da so se italijanski vojaki lahko častno spomnili s svojim voddom umrlih Italijanov tako na Žalah kot tudi v Kobaridu.

Pogovor, ki je sledil kulturnemu večeru, je bil seveda širše narave, saj so morali udeleženci iz zamejstva predstaviti tudi dejanski položaj slovenske manjšine v Italiji, ki še danes čaka na zakonsko zaščito.

ZUT

TEKMOVANJE V BOCNU

PEVSKA SKUPINA AKORD SE POMERILA V LJUDSKI PESMI

Med štiriindvajsetimi moškimi zbori, ki so bili sprejeti na mednarodno pevsko tekmovanje v ljudski pesmi v Bocnu, je bila tudi moška pevka skupina Akord iz Podgore pri Gorici, ki jo vodi dr. Mirko Spaccapan. V četrtek, 23., in v petek, 24. novembra, so potekali izločilni nastopi pred mednarodno komisijo v imenitni Haus der Kultur v središču Bocna. Naši pevci so nastopili predpredzadnji na petkovem večeru s petnajstminutnim programom s tržaško-istrskimi pesmimi *Sovdaška*, *Če se bom ženil* in *Ive Ignacija Ote*, korško *Sem pod okencem stal* Jožka Kovarčiča in dalmatinsko *A ča Rada Simonitija*. Občinstvo, ki so ga v glavnem sestavljali pevci drugih zborov, je navdušeno ploskalo naši moški skupini ob koncu njenega nastopa, saj je to bil po mnenju številnih navzočih eden najboljših v tistem dnevu. To je za podgorske pevce vsekakor lepo priznanje. Bocijska komisija pa je očitno odločala z drugačnimi merili in ne glede na konsenz v dvorani. Akord se namreč ni uvrstil med šest finalistov, ki so v soboto zvečer priredili končni koncert in prejeli nagrade.

Podgorski fantje, s katerimi je tokrat nastopal novi tenorist Saša Hlede, so se, pa čeprav brez materialnega priznanja, vrnili iz Bocna zadovoljni, da so na žlahten in s pevškega vidika kvaliteten način prikazali slovensko narodno pesem na zahtevnem in v javnosti odmevnem mednarodnem tekmovanju. Že v petek, 8. decembra, pa jih čaka gostovanje v kraju Fiera di Primiero v pokrajini Trento, kjer bodo v jutru nastopili pri krajevni maši z izbranimi Marijinimi pesmimi in nato popoldne na božičnem sejmju s priložnostnimi skladbami.

Če se za trenutek vrnemo k bocenski tekmovanju v ljudski pesmi, moramo zabeležiti uspeh moške zasedbe Akademskega pevškega zbora Tone Tomšič iz Ljubljane, ki je med nastopajočimi zbori iz vse Evrope osvojil absolutno prvo mesto in tako vnovič dokazal, da sodi v sam vrh evropske zborovske glasbe. Zborov tekmovalec nastop s skladbami iz zakladnice slovenske ljudske pesmi v priredbah Pavleta Merkuja, Franceta Marolta, Lojzeta Lebiča in Alda Kumarja, je vodil njegov dirigent Stojan Kuret, Tržačan po rodu. Morda je tudi uspeh ljubljanskih pevcev prispeval k temu, da ni bila uvrščena med finalistke še ena zaslužna slovenska skupina.

7

ČETRTEK,
30. NOVEMBRA
2000

SEZONA GLEDALIŠČA VERDI

ZA ZAČETEK VERDIJEVA OPERA ATILA

LUISA ANTONI

V soboto zvečer se je začela operna sezona tržaškega gledališča "Verdi", s katero želijo organizatorji obelježiti pomemben dogodek, in sicer dvestoletnico tržaškega gledališča, takratnega Teatro Nuovo. Ob tem ne gre pozabiti, da se bo tudi tržaško gledališče, kot sicer preostali del Italije, poklonil Verdiju: na sporedu bosta namreč še dve Verdijevi deli, in sicer *Stiffelio* in *Messa da Requiem*.

Za prvo delo letošnje operne in baletne sezone je tržaško gledališče izbralo opero *Atila*, tj. Verdijev delo iz zgodnjega obdobja, v katerem smo lahko jasno začutili skladateljev poznejši razvoj. Slavnostni premieri, ki je potekala prejšnjo soboto, je prisostvovala vsa tržaška družbena smetana, ki je na koncu predstave dolgo in navdušeno ploskala. Za tržaško režijo opere *Atila* je poskrbel Antonio Calenda, sicer ravnatelj Stalnega gledališča Furlanije-Juljske krajine, ob njem pa sta se izkazala še scenograf Eugenio Guglielminetti in kostumografinja Elena Mannini. In prav njene izbire so bile res nadvse us-

pešne tako v bogatejših kostumih glavnih vlog kot tudi za kostume zbora in stativov. V glavnih vlogah so nastopili basist Ferruccio Furlanetto (*Atila*), sopranistka Dimitra Theodossiou (*Odabella*), tenorist Carlo Ventre (*Foresto*) in baritonist Alberto Gazale (*Ezio*, rimski vojak). Zgodba je običajno dogajanje smrti, ljubezni in sovraštva; *Atila*, kralj Hunov, vdira v Italijo, uničuje, požiga in pobija. Na svoji poti dobi tudi mesto Akvilejo, kateremu poveljuje Odabellin oče; slednjega ubije, Odabelo pa zaslužni. Tako v njej kot v *Forestu*, akvilejskem vitezu in njenem ljubimcu, gorita sovraštvo in želja po maščevanju. Do slednjega tudi pride: *Odabella* do smrti zabode *Atilo*.

Ob dobri vokalni skupini solistov (predvsem sta zablestela Furlanetto in Theodossioujova), se je izkazala tudi orkestrska skupina, ki jo je vodil Donato Renzetti. Gledališki zbor, ki ga je pripravila zborovodkinja Ine Meisters, je brez težav prispeval svoj delež k celotni uprizoritvi. Verdijev *Atila* bo na sporedu do 30. novembra.

V NEDELJO SLOVESNOST

NABREŽINSKI PRAPOR SE VRAČA DOMOV NA RAZSTAVO

Pred sto leti je bila Nabrežina močan industrijski center za kamnarstvo. Cvetelo je tudi društveno in kulturno delovanje. Pevsko društvo Nabrežina je med prvimi na Tržaškem zasnovalo svoj prapor, svojo zastavo, kot je bila v tistih časih navada. Stroški za tak podvig so bili zelo veliki, a v Nabrežini so menda v dveh mesecih zbrali dovolj denarja, da so dali izdelati v ateljeju M. Hlavke v Ljubljani bogat in velik prapor; načrt je

izrisal C. Misa, profesor na tržaški obrtni šoli, vezanje in šivanje pa je nadzorovala Franja Suhadolec. Prapor so razvili 9. septembra 1900 na veliki slovesnosti, ki je potekala po običajnem protokolu: sprejem delegacij in povabljenih društev, slovesna sv. maša in razvitje prapora ter povorka po vasi, popoldne pa koncert godbe in pevskih zborov; po koncertu je bila zabava s plesom in ognjemtom.

Letos je poteklo sto let od teh dogodkov in spomin se je izgubil. Zastava je delila usodo marsikaterega domačina, pred fašisti se je morala skrivati in bežati, toda po čudnih naključjih je ostala in je še dobro ohranjena. Zdaj se vrača na razstavo v Nabrežino: prapor in drog iz Goriškega muzeja v Solkanu, trakovi, ki so spadali zraven, pa iz Narodnega muzeja v Ljubljani. Predstavitev bo v nedeljo, 3. decembra, v župnijski dvorani v Nabrežini; govorili bodo Tadjana Rojc, Ivan Vogrič, Salvatore Žitko in Drago Sedmak: za glasbeni okvir bodo poskrbeli mladi pevci Kraškega slavčka pod vodstvom Alenke Radečič in mešani zbor Igo Gruden pod vodstvom Adija Daneva. Ves naslednji teden bo prapor s trakovi na ogled na Kamnarski razstavi v Grudnovi hiši v Nabrežini.

V DSI VEČER O PESNIKU NIKOLI ŠOPU

V ponedeljek, 27. t.m., so v Peterlinovi dvorani v okviru večera Društva slovenskih izobražencev predstavili razpravo prof. Fedore Ferluga Petronio, docenta na univerzi v Vidmu, *Kozmični svet Nikole Šopa* (Il mondo cosmico di Nikola Šop). Knjiga govori o umetniškem ustvarjanju hrvaškega pesnika Nikole Šopa. O Šopovem življenju in delu sta spregovorila avtorica in prof. Janez Premk, ki sta podčrtala predvsem pesnikovo večplastnost, še zlasti v zvezi z njegovimi kozmičnimi poezijami, medtem ko je Šopove pesmi podala Vesna Piasevoli. Udeleženci večera so se tudi strinjali, da bi morali Šopova književna dela prevesti v slovenščino.

BOLJUNEC / REVILJA PESEM JESENI 2000

POČASTITEV PREŠERNA IN SLOMŠKA IN PRIZNANJA ZASLUŽNIM OSEBAM

Letošnje revije *Pesem jeseni 2000*, ki jo je priredila Zveza cerkvenih pevskih zborov v sodelovanju s KD Mačkodelje v nedeljo, 26. t.m., v nabit polni dvorani gledališča France Prešeren v Boljuncu, se je udeležilo kar trinajst zborov s celotnega področja tržaške pokrajine, od Devina do Mačkodelj. Kot je v svojem nagovoru podčrtal predsednik ZCPZ dr. Zorko Harej, se revija prireja z namenom, da zbori s svojim nastopom preverjajo svoje delovanje in da se med seboj srečujejo. Letošnja revija pa je bila v znamenju 200-letnice rojstva dveh velikih slovenskih mož - Franceta Prešerna in blaženega Antona Martina Slomška, ki je pred seboj kot najvišji in enakovredni vrednoti imel krščanstvo in slovenstvo. Nedeljsko zborovsko srečanje pa je pomenilo tudi priložnost, da se ZCPZ oddolži nekaterim zaslužnim osebnostim, ki so s svojo večdesetletno vztrajnostjo veliko prispevali k ohranitvi in razvoju slovenskega cerkvenega in posvetnega petja na Tržaškem. Priznanja so prejeli Marica Zupančič, nekdanja dolgoletna organistka in pevodkinja pri Sv. Ivanu ter pevka pri Novem sv. Antonu, Karlo Glavič, ki že iz predvojnih časov poje pri Sv. Jakobu, pa tudi pri Novem sv. Antonu, in Aleksander Žerjal, dolgoletni pevec in danes tudi zborovodja pri Sv. Ivanu.

Okoli tri ure trajajoči spored, ki sta ga povezovala Na-

dia Roncellini in Tomaž Susič, se je začel z nastopom Ženskega zbora Devin, ki ga vodi Herman Antonič. Poleg tega zbora sta iz Devina nastopila še dva druga: Mladinski mešani zbor Devin, vedno pod Antoničevim vodstvom, in vedno prisotni Moški zbor Fantje izpod Grmade, ki ga vodi Ivo Kralj. V prvem delu so nastopili še Mešani pevski zbor Lipa iz Bazovice pod vodstvom Tamare Ražem, MePZ Igo Gruden iz Nabrežine pod vodstvom Adija Daneva, Tercet Ver laetum pod umetniškim vodstvom Rossane Paliaga in MePZ Sv. Križ pod vodstvom Albina Verginelle, ki je po večletni odsotnosti že drugič zaporedoma nastopil na reviji ZCPZ. Drugi del pa so oblikovali Tržaški mestni zbor pod vodstvom Dine Sla-

ma (gre za združene slovenske cerkvene zборе iz tržaškega mesta), MePZ Mačkodelje, ki ga vodi Ivo Lešnik, Združene cerkvene pevke s Proseka in Kontovela, ki so pod vodstvom Marka Štoke prvič nastopile na reviji, MePZ Repentabor pod vodstvom Toneta Bedenčiča, MePZ Skala iz Gropade pod vodstvom Hermana Antoniča, letošnje revije pa je zaključil navdušujoč nastop MePZ Gallus-Resonet pod vodstvom Janka Bana.

Dvorana gledališča Prešeren je bila pretesna, saj se je nedeljske revije udeležilo res veliko število ljubiteljev zborovskega petja. Ti so z zanimanjem in pozornostjo sledili sporedu. Kakovost nastopajočih zborov je bila precej homogeno, priče pa smo bili tudi razveseljivim realnostim,

kot sta npr. zelo kakovostna nastopa terceta Ver laetum in zbora Gallus-Resonet. Razveseljivo pa je predvsem dejstvo, da se je drugič zaporedoma revije udeležil kriški cerkveni zbor, ki na reviji že več let ni sodeloval, ter da so se tudi proseške in kontovelske pevke opogumile in stopile na oder in med drugim zapele izvorno kontovelsko ljudsko *Svatbeno* in *Novoletno*, ki jo je na napev Marije Sonce zapisal Marko Štoka. Nekateri zbori so bili še posebej številni, v zborovskih vrstah pa se je na splošno lahko videlo lepo število mladih obrazov. To pa je tudi najboljše jamstvo, da bo po naših cerkvah in društvih še naprej prisotno veselje do petja in nastopanja.

INFORMATIVNO SREČANJE DOLINSKIH SRENIJ

KAJ POMENI RAZSODBA DUS-A

MATJAŽ RUSTJA

V petek, 24. novembra, je bila mala dvorana gledališča F. Prešeren v Boljuncu prizorišče informativnega srečanja, ki so ga priredile srenje dolinske občine v sodelovanju z Agrarno skupnostjo jusov in srenj tržaške pokrajine. Predsednik Agrarne skupnosti Marko Legiša in odvetnik Peter Močnik sta poročala o letošnji razsodbi Deželnega upravnega sodišča 369/2000, o sedanjih odnosih srenj z javnimi upravami in o letošnjem novembrskem posvetu, ki ga je priredil, kot že vrsto let, oddelek za preučevanje skupne lastnine univerze v Trentu. Večer je uvedel koordinator breških srenj Silvester Metlika.

Da je razsodba DUS 369/2000 zgodovinskega pomena, ni nobenega dvoma, danes pa se oblikujejo nova razmerja moči, ker je razsodba postala pravnomočna 17. julija letos. Prva posledica razsodbe je bil preklic volitev ob izteku mandatov odborov za ločeno upravljanje jusarskega premoženja, slednji bodo de-

lovali še nekaj časa "in prorigatio". Druga izredno odmevna posledica razsodbe je bil posvet, ki ga je Agrarna skupnost priredila maja letos v bivšem Narodnem domu. Vesti in odmevi o dogodku so krožili še dolgo časa širom po Italiji, pa tudi po Sloveniji, ker je posvet končno primerno uokviril problematiko srenjske lastnine in nakazal tudi marsikatero pot za polno priznanje naše skupne vaške lastnine. V kratkem bo izšel zbornik posveta. Tretja novost pa zaobjema odnos javnih uprav, ki jim odslej ni mogoče zanikati obstoja srenj.

Problematično pravno stanje srenj se je torej premaknilo z mrtvega tira, tako da so lahko naše srenje stopile na pot tradicionalnih dejavnosti (sečnja, paša...) in končno začele z delovanjem, ki jim je bilo do pred kratkim zabranjeno. Pot normalizacije odnosov z javnimi upravami je torej v teku, čeprav srenje še srečujejo ovire, predvsem v odnosih z občinskimi upravami, tudi s tistimi, ki imajo slovenske župane. Novice o

srečanju, ki je bilo pred dvema tednoma na Tržaški občini med predstavniki srenj in občine, pa dajejo upati, da bo problem rešen v doglednem času. Svetlejšo prihodnost odpira tudi dva meseca stari sporazum, s katerim se odbori za ločeno upravljanje obvezujejo, da bodo ob izteku leta prenesli na srenje vse tekoče posle (njihovo delovanje naj bi tako prenehalo). Sporazum je bil poslan na Deželo, ker se je odbornik za krajevne avtonomije Pozzo že na posvetu obvezal, da bo organiziral servisno konferenco, ki bi dokončno uredila razmerja in pristojnosti srenj, občin in Dežele. Razsodba je namreč povzročila val sprememb, ki onemogočajo javnim upravam direktno koriščenje srenjskih površin in ker je torej jasno, da mora priti do dogovora in priznanja srenj, sta odslej možni le dve poti: prva, ki je za Agrarno skupnost primarnega pomena, je pot soočanja, dialoga na krajevni ravni, druga rešitev pa jermelj v pošte sodišča, ki pa so zamudna, poleg tega pa hro-

mijo redno delovanje. V tako rešitev bi bile srenje primorane, ko bi ne bilo odprtih in plodnih pogovorov med zainteresiranimi ustanovami.

Odv. Močnik je poudaril, da razsodba deželnega sodišča priznava pravico srenjam do pravne osebnosti, kar pa ne postavlja v dvom obstoja srenj, ki lahko redno delujejo, saj je pravna osebnost ključnega pomena le za koriščenje javnih prispevkov. Problem ni torej v obstoju srenj, pač pa v dokazu, da so člani današnjih srenj res dediči tistih srenj, ki so bile vpisane v zemljiško knjigo v drugi polovici 19. stol. V dolinski občini pa je stvar lažja, ker ni delovanje srenj nikoli prenehalo, poleg tega pa je tudi deželni komisar za likvidacijo jusarskega premoženja dejal, da ločeno upravljanje v tej občini ne obstaja. Rešitev je torej na dlani, le dobra volja je še potrebna.

Agrarna skupnost je sklenila, da bo podobne večere še prirejala širom po tržaški pokrajini, da bi tako prevladal dialog in ne prepri.

NA POBUDO ČASNIKARSKEGA KROŽKA SKK

DANILO SLIVNIK O KONTINUITETI IN MEDIJIH V SLOVENIJI

Časnikarski krožek Slovenskega kulturnega kluba je v okviru svojih dejavnosti v tekoči sezoni v soboto, 25. t.m., priredil v Peterlinovi dvorani v Trstu srečanje z znanim slovenskim časnikarjem in urednikom tednika Mag Danilom Slivnikom. Slivnik je govoril o nedavnih volitvah v Sloveniji, o sestavljanju nove vlade in o vplivu medijev na volilno kampanjo.

V svojem posegu in v kasnejšem razgovoru z udeleženci srečanja je urednik Maga podal svojo analizo in gledanje na politično in družbeno stvarnost v Sloveniji in na vlogo medijev v tranzicijskem procesu. Dejal je, da politična situacija zanesljivo ni v redu in da vsega tega ne bi bilo brez medijev, saj nobenega tranzicijskega procesa ni brez medijev. V današnji družbi so mediji vse, brez njih ni dogodka. V socialističnem sistemu so bili mediji propaganda, do njih pa se je vzpostavil pasiv-

ven odnos, saj ljudje sploh niso razmišljali o tem, kaj mediji poročajo. S spremembo režima bi bili morali začeti razmišljati, pa niso. To je po Slivnikovih besedah kontinuiteta izkoristila in je del slovenskih medijev (npr. radio in televizija) začel vsiljevati v podzavest ljudi negativno podobo politike in demokratičnega parlamentarnega sistema. Naslednji korak te manipulacije so bili selektivni napadi na politične stranke, pri čemer je pomladna stran potegnila krajši konec.

Vpliv kontinuitete, je še dejal predavatelj, je danes zelo močan. Kontinuiteta ima povsod svoje ljudi in zelo dobro ve za pomen medijev. Slovenski mediji so po Slivnikovem mnenju krivi za 20% rezultata na zadnjih državnoborskih volitvah v Sloveniji. In vendar je bilo slovensko novinarstvo tisto, ki je ob koncu osemdesetih let dalo pobudo za spremembo režima in za demo-

kratizacijo. Sedaj pa se vzpostavlja odnos neke uslužnosti in kvaliteta pada, ker interes politike ni kvaliteta, ampak to, da mediji zastopajo in prenašajo v javnost njene interese. Tako se forsira novinarstvo nizkih strasti, forsira se propaganda, zaradi tega pa so po Slivnikovi oceni razmere slabše kot pred petimi ali desetimi leti.

Slovenska javnost, je še dejal Slivnik v razgovoru z udeleženci večera, je zmanipulirana. To je treba ugotoviti in se temu prilagoditi, česar pa pomladne stranke niso naredile. Med njimi so bili tudi spori, ki so vodili v nenehno neučinkovitost, del slovenske pomladi pa je bil nenehno tudi vprežen v politiko kontinuitete. Slednja je nastopala kot blok, katerega nesporni šef je Milan Kučan, čeprav bi si mandatar za sestavo vlade in bivši premier Janez Drnovšek hotel oblikovati svoj klan, zaradi česar je ra-

zumeti tudi težave pri sestavljanju nove vlade. Levi blok, ki je premočno zmagal na nedavnih volitvah, bo sedaj po Slivnikovem mnenju imel cel kup problemov. Z vzpostavljanjem nove gospodarske strukture bo prišlo do novih konfliktov, kar bo privedlo tudi do vzpostavljanja neke normalne strukture. Pri tem pa si bodo tudi pomladne stranke morale postaviti določena vprašanja, kako je z njimi, saj mora priti do reorganizacije. Po Slivnikovih besedah je na pomladni strani bila prelahko sprejeta ocena, da je slovenski narod katoliško in protikomunistično usmerjen, kar pa ni imelo zveze z realnim stanjem. Brez nekega časopisa oziroma medija, ki bi bil vsaj zmeren do pomladne strani, pa se situacija ne bo spremenila. Če namreč obstaja alternativni časopis, so to prisiljeni upoštevati tudi drugi časopisi.

IŽ

OPZ ANTON MARTIN SLOMŠEK PRAZNUJE 30 LET

V BAZOVICI BODO PRAZNOVALI OKROGLI JUBILEJ OTROŠKEGA ZBOROVSKEGA PETJA

V nedeljo, 10. decembra, bo v kinodvorani v Bazovici velik praznik. Tamkajšnji Otroški pevski zbor Anton Martin Slomšek bo namreč praznoval trideset letnico delovanja. Pod tem imenom namreč zbor formalno nastopa od leta 1970, čeprav njegovi neformalni začetki segajo v sredino 60-ih let.

Leta 1964 je namreč otroško petje, ki je bilo v Bazovici priložnostno prisotno že prej, dobilo organizirano obliko, in to po zaslugi takratnega župnika, neustrahovitega msgr. Marijana Živica. Msgr. Živic je namreč razumel, da je treba človeka navdušiti za petje in za kulturo že v otroških letih. Zato je ob pomoči vernikov v Bazovici zgradil Slomškov dom, ki je bil slovesno odprt 11. oktobra 1964, medtem ko so 23. marca naslednjega leta v njegovem predverju blagoslovili še Slomškovo sliko, ki jo je upodobil Tone Kralj. Leta 1966 so v bližini doma zgradili še športno igrišče, leta 1969 pa je tam zaživela tudi glasbena šola, v kateri so se otroci, poleg petja, učili še igranje na harmoniko ali kitaro. Solo je vodila prof. Romana Zajec, ki jo, skupaj s prof. Eljano Zajec in msgr. Živicem, lahko imamo za pobudnico oz. začetnico delovanja mladinskega zbora Slomšek in nato še ansambla Kondor, ki je bil dejaven v 70-ih letih. Zbor in ansambel sta od začetka pa vse tja do leta 1976 skupaj nastopala tako na številnih domačih pri-

Male pevke in pevci OPZ Slomšek z dirigentko Zdenko Križmančič v bazovski cerkvi

reditvah kot tudi ob drugih priložnostih. Prvi skupni nastop zbora Slomšek in ansambla Kondor sega v leto 1969, ko sta 30. novembra nastopila v Kulturnem domu v Trstu.

Leta 1970 pa predstavlja začetek bolj organiziranega oz. formalnega delovanja otroškega zbora Slomšek: mali pevci so se začeli redno dobivati pri pevskih vajah in na nastopih. Kot že rečeno, je zbor do leta 1976 nastopal skupaj z ansambлом Kondor, od tistega leta naprej pa nastopa brez instrumentov oz. s spremljavo instrumentalca solista (v glavnem gre za harmonikarsko ali klavirsko spremljavo). Prvi dirigent zbora Slomšek je bil sam msgr. Marijan Živic, nato so se zvrstili še prof. Eljana

in Romana Zajec, Barbara Kalc, Frida Valetič, s. Karmen Koren, Giorgina Pisani, Anastazija Purič, Norina Dobrila, Andrej Pegan, Bojana Kralj, David Žerjal in Zdenka Križmančič, ki ga vodi še danes. Zbor pa so na harmoniko oz. na klavir spremljali Karlo Grgič, Elena Čuk, David Žerjal, Andrej Pegan, Tamara Ražem in Alenja Zobec.

Otroški zbor Slomšek je doslej uspešno šel skozi lepe in tudi manj lepe trenutke svoje zgodovine, povezane z vzponi in padci (zlasti v številu otrok). Duhovniki, pevovodje in starši so se namreč vedno zavredali pomena pevskega udejstvovanja za otroke. Tako je zbor sooblikoval - in še oblikuje - številne verske in kul-

turne praznike, najprej seveda v domači vasi oz. župniji, nato pa tudi drugje na Tržaškem, v Furlaniji-Juljski krajini in v Sloveniji. Redno tudi sodeluje na reviji Pesem mladih, ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov. Leta 1995 je od ZCPZ prejel srebrno plaketo za svoje 25-letno redno sodelovanje na tej reviji. Trenutno poje v zboru 30 otrok iz Bazovice, Padrič, Gropade in Gročane. Zbor vsaj enkrat mesečno poživi nedeljsko mašo v bazovski cerkvi, poleg tega pa redno nastopa na vaških prireditvah, kot so npr. božičnice, miklavževanja, Prešernove proslave, pustovanja, prazniki staršev in prireditve ob zaključku šolskega leta.

OBVESTILA

IŽSEL JE Naš koledar 2001. Dobi se pri vseh naših dušnih pastirjih na Goriškem in Tržaškem, v Katoliški knjigarni v Gorici in v Tržaški knjigarni. Posvečen je Gorici, ki bo obhajala tisočletnico svojega obstoja.

SSG - KULTURNI dom Trst, ul. Petronio 4. V četrtek, 30. t.m., ob 20.30 gostuje Mestno gledališče iz Ljubljane s predstavo Carla Goldonija *Sluga dveh gospodov* v režiji Borisa Kobala. Predstava izven abonmaja.

RADIJSKI ODER vabi v nedeljo, 3. decembra, ob 17. uri na igro za otroke *Za koga so igračke*, ki bo v Marijinem domu pri Sv. Ivanu v sklopu abonmaja za družine Gledališki vrtiljak. Avtorica in režiserka: Lučka Peterlin. Scena in kostumi: Magda Samec. Lutke: Magda Tavčar. Glasba: Aljoša Saksida. Izvedba: Slovenski oder. Sodeluje: SSG.

V DRUŠTVU slovenskih izobražencev bo v ponedeljek, 4. decembra, večer posvečen 25-letnici Osimskega sporazuma. Govorila bosta dr. Drago Štoka in dr. Rafko Dolhar. Večer bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, ob 20.30.

SKK, MOSP in Slovenski oder prireajo v nedeljo, 10. decembra, izlet v Kanalsko dolino in na Koroško. Smučanje in srečanje s člani slovenske skupnosti iz vasi Sele pod Karavankami. Prijave in informacije: Slovenska prosveta, od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure, tel. št. 040 370846.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo v Trstu razpisuje štirinajsto študijsko podporo iz sklada Mihael Flajban. Podpora bo znašala 3.000.000 lir za prvi letnik in 2.500.000 lir za vsako naslednje leto, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Podpora je namenjena visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 2000/2001. Podrobnejša pojasnila dobi-te na sedežu SDD v Trstu, ulica Mazzini 46, prvo nadstropje, telefon 040 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra 2000.

KROŽEK FOTO Trst 80 prireja v sodelovanju z Deželnim sedežem RAI prvi slovenski zamjski video natečaj Otahrovatin. Posneta dela je treba oddati do 10. januarja 2001 v Tržaški knjigarni v ulici sv. Frančiška 20. Pravilnik za sodelovanje je na razpolago v Tržaški knjigarni, v Narodni in študijski knjižnici in na ZSKD.

ČESTITKE

Slovenska župnijska skupnost in cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana iskreno čestitata svojemu pevcu in zborovodji ALEKSANDRU ŽERJALU ob prejetju priznanja Zveze cerkvenih pevskih zborov za dolgoletno prizadevno delo na področju cerkvene glasbe.

DAROVI

ZA SLOVENSKO Karitas v Ajdovščini: N.N. 50.000 lir; B.S. 50.000 lir; N.M. 50.000 lir.

SKD IGO GRUDEN NABREŽINA
pod pokroviteljstvom in v sodelovanju z
OBČINO DEVIN-NABREŽINA
IN KRAŠKO GORSKO SKUPNOSTJO

in s sodelovanjem

ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE

SEDEŽ: 34016 Opčine, ul. Ricreatorio 2, tel. 040 21491
PODRUŽNICE: Trst, Nabrežina, Sesljan, Bazovica, Domjo

KAMEN...

IX. razstava kamnitih izdelkov in skulptur
od petka, 1., do nedelje, 10. decembra 2000

Odprtje razstave v **petek, 1. decembra 2000, ob 18. uri.**
URNIK: delavniki od 18. do 20. ure, prazniki od 10. do 12. in od 15. do 20. ure.
Kamnarska hiša Igo Gruden v Nabrežini - Nabrežina center 158

V SODELOVANJU Z ZSKD IN PODJETJEM ACTIVA INTERNATIONAL S.R.L.

SKLAD MITJA ČUK Z ŽUPNIJSKO SKUPNOSTJO Z OPČIN

vabi na

PROSLAVO OB 200-LETNICI PREŠERNOVEGA ROJSTVA

KONCERT ZA SKLAD MITJA ČUK

Duo Marko Feri-kitara, Ettore Michelazzi-flavta
Repertoar z nove CD plošče s skladbami Iberta, Merkuja, Duarteja, Castelnouva Tedesca, Rodriga in Piazzolle.
Izkupiček bo namenjen zbiranju sredstev za gradnjo sedeža Sklada.

V nedeljo, 3. decembra 2000, ob 17. uri, cerkev sv. Jerneja na Opčinah.

SOVODNJE / JAVNO SREČANJE OPOZICIJE

DRUGA PLAT ZVONA

ERIKA JAZBAR

Prejšnji četrtek sta združeni opoziciji v sovodenskem občinskem svetu, Slovenska skupnost in Skupaj za Sovodnje, priredili javno srečanje v občinski sejni dvorani, na katerem sta predstavili opravljeno delo v letu 2000 ter smernice, na katerih sta gradili svoje politično angažiranje.

Na večeru sta spregovorila Julijan Ožbot in Peter Černič za SSK ter Vlado Klemše in Ljubica Butkovič za listo Skupaj za Sovodnje. Srečanje so priredili z namenom, da bi lahko občanom neposredno podali svo-

so bili v tem smislu megleni in velikih uspehov na tem področju ni bilo. Uprava ni sprejela nobenega jasnega političnega stališča niti v korist izplačevanja dvojezične doklade občinskim uslužbencem. Ob tem so opozicijski svetovalci večkrat zahtevali, naj se na gradbiščih v občini poskrbi za namestitve dvojezičnih gradbenih tabel, vendar zaman.

Najbolj pereč ekološki problem v sovodenski občini je odlagališče na Malnišču, o katerem pišemo, beremo in govorimo že štiri leta. Stanje je s tem v zvezi vedno na isti točki. V teh deževnih dneh se situaci-

FOTO R. DEVETAK

jo oceno o delovanju občinske uprave. Svetovalca SSK sta sicer že po prvem šestmesečju potrditve Petejanove uprave priredila podobno javno srečanje, na katerem sta se javno razkašljala; ob tisti priložnosti pa tudi obljubila, da bo do tovrstnih pobud prišlo redno, na teh pa bodo predstavili "drugo plat zvona".

Butkovičeva je predstavila problematiko v zvezi z načrtovanjem rekonstrukcije avtocestnega odseka. Poleg pobude za petico, ki so jo speljali skupaj s SSK in ki je imela kot cilj spodbuditi upravo k aktivnejši vlogi v postopku načrtovanja, je skupina kasneje vložila v pisni obliki predlog o vprašanjih, ki naj se upoštevajo v projektu.

Načelnik skupine SSK Julijan Ožbot je na četrtkovno večero med drugim povedal, da opozicijsko vlogo "razumemo predvsem konstruktivno in tega načela se dejansko držimo. Zato smo že od samega začetka privolili v čim tesnejše sodelovanje z drugo opozicijsko skupino, obenem pa smo se odločili, da bomo delu občinske uprave natančno sledili in jo stalno vzpodbujali, da bo dosegala čim bolj pozitivne rezultate za celotno sovodensko skupnost".

Žal pa po dobrem letu in pol dela, po mnenju prisotnih na večeru, rezultatov dejansko ni, saj večina kljub številnim interpelacijam, ki sta jih opozicijski listi vložili, se na omenjene predloge ne odziva, tudi v primeru, ko gre za zgolj tehnične posege.

Opozicija SSK se je v svojem delovanju osredotočila na tri bistvena področja, in sicer: prizadevali so si v smeri uveljavljanja dvojezičnosti, opominjali so na ekološke probleme, zelo pozorni so bili na socialno politiko. Skrb SSK je bila torej dosledna uporaba slovenskega jezika tudi v odnosu z drugimi institucijami oz. v konzorcijih, v katere se vključuje sovodenska občina. Odgovori večine

ja lahko le poslabša. Ob tem je žalostno tudi dejstvo, da se komisija za ekološke probleme, ki deluje v sklopu občinske uprave, ni nikoli sestala.

Glede diferenciranega pobiranja odpadkov so prisotni podčrtali, da je slabo steklo ali sploh ni steklo, kar pomeni, da občani plačujejo 30 milijonov letno v prazno.

Socialna politika je tudi nezadostna. Dovolj zgovoren je podatek, da je v obravnavi proračuna, ko so v postavki, namenjeni socialnim izdatkom ugotovljali, da je v občini vedno več starejšega prebivalstva in da bodo zato povečali pokopališča. Ob tem pa so letos družine v Gabrjah, Rupi in na Vrhu, ki imajo dohodek pod 45 oziroma 60 milijonov izgubile možnost, da dobijo prispevek za leto 1999/2000 za nabavo kurjave, ki se je nagibal med 400.000 in 1.000.000 lir zaradi nerodnosti in površnosti uprave. Rok za predstavitev prošnje je bil objavljen v deželnem vestniku, ki bi moral biti vsak dan na mizi vsakega upravitelja naše dežele.

Po posegih obeh opozicijskih skupin so svetovalci odgovarjali na vprašanja obččanov, ki so bila neposredna in specifična. Iz drugega dela večera je prišla tako na dan še neskončna zgodba okoli gradnje novega športnega igrišča, za katerega se je potrebna vsota povečala za skoraj 50%, obljubljen širitev ceste na Vrh, zamenjava cevi vodovodnega omrežja, stranske sovodenske ceste. Ob tem so javna dela v občini popolnoma ustavljena, saj so od odobrene bilance 7,5 milijard doslej uporabili le 1,2 milijarde, kar nekje soupada s stroški za redno administracijo občine.

Uspešnost uprave se lahko vidi tudi ali predvsem v majhnih problemih in prijemih do stvari. V tem smislu je bilo srečanje prejšnji četrtek precej zgovorno.

STROKOVNI POSVET V ORGANIZACIJI GORIŠKE POKRAJINE
PREPRIČLJIVO O ZAKONU 482/99

JURIJ PALJK

V četrtek, 23. t.m., je bil v prostorih pokrajinske palače v Gorici posvet z naslovom *Zakon 482/99 o zaščiti zgodovinskih jezikovnih manjšin*, ki so ga priredili pokrajinska uprava, Pokrajinska konzulta za slovensko skupnost, Slovenska kulturno gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij, ki so na posvet povabili krajevne upravitelje, da bi jih seznanili z novostmi, ki jih prinaša zakon. Na dobro obiskanem posvetu, ki je skušal upraviteljem in predvsem italijanskemu delu prebivalstva pokazati določila zakona za jezikovne manjšine v Italiji in torej tudi za furlansko in slovensko jezikovno manjšino, so o problematiki in o novih možnostih za boljše sožitje ob meji spregovorili predsednik pokrajinske konzulte za slovensko skupnost Rudi Pavšič, predsednik pokrajinske uprave Giorgio Brandolin, videmski župan Sergio Cecotti ter predsednik Evropskega urada za manj razširjene jezike v Bruslju in član posvetovalnega tehničnega odbora za zakon 482/99 Bojan Brezigar. Vsak s svojega zornega kota je skušal prikazati, kaj novi vsedržavni italijanski zakon prinaša za jezikovne manjšine, katere so njegove prednosti in kako ga bodo skušali udejanjiti, predvsem pa ga izvajati.

Pavšič je najprej podčrtal dejstvo, da v Evropski uniji govorijo več kot petdeset jezikov, in je zato dejal, da je ohranjanje teh jezikov temeljnega pomena za novo Evropo, saj je to bogastvo, ki ga gre ohraniti kljub globalizaciji in nekaterim mnenjem, da manjšinski jeziki niso pomembni. Dejal je, da

FOTO BUMBACA

italijanski zakon 482/99 popravlja jezikovnim manjšinam krivico; hkrati gre bolj za zakon okvirnih smernic, ki prepusti veliko prostosti krajevnim upravam. Tu je izrecno omenil zadržanje desničarskega občinskega sveta v Gorici, ki je skušal izrinuti slovenski jezik in Slovence v Štandrez, furlanski jezik in Furlane pa v Ločnik, obe manjšinski skupnosti torej iz mesta, češ da v mestu ni ne Slovencev ne Furlanov.

Cecotti, župan v Vidmu in sam soudeležen pri pripravi zakona 482/99, je povedal, kako je prišlo do zakona, kdo se je zanj zavzemal, in tudi to, da je zakon že močno preživet in torej ne odgovarja več današnjim potrebam. Obenem je povedal, da se je Italija s tem zakonom obvezala pred mednarodno skupnostjo, da bo štela jezikovne manjšine, za katere je zgodovinsko dokazano, da so zgodovinsko utemeljene in so še danes živa stvarnost. Povedal pa je tudi, da bo za udejanjanje zakona potrebnih še veliko naporov. Povedal je, da smo še daleč od dne, ko bodo lahko Furlani lahko uporabljali

v uradih svoj jezik, to tudi zaradi pomanjkanja osebja, ki bi znalo prevajati iz furlanščine v italijanščino.

Predsednik pokrajine Brandolin je povedal, kakšne zaplete ima pokrajinska uprava s posameznimi občinami, saj nekateri nočejo sprejeti dejstva, da tudi na njihovem območju živijo Furlani in Slovenci. Tako, recimo, občinska uprava Gorice še vedno noče sprejeti dejstva, da v Gorici od vedno živijo Slovenci. Zakon je pač tu, je dejal Brandolin, in sedaj ga bo potrebno začeti uveljavljati v vsakdanjem življenju. Orisal je tudi konkretne primere, saj bo po novem zakonu lahko Furlan ali Slovenec zahteval v javni upravi prevajalca, da mu bo v pomoč pri izpolnjevanju obrazcev itd. Obljubil je podporo zakonu, ki po njegovem končno popravlja velike krivice tako Slovincem kot Furlanom.

Brezigar je kot izvedenec za manj razširjene jezike EZ podčrtal sam nastanek zakona, ki je res star, ker se je zanj najbolj zavzemal furlanski parlamentarec Loris Fortuna, ki je že nekaj let mrtev, osnutek za zakon pa je bil sprejet že l. 1983. Brezigar je dejal, da vsebuje zakon veliko spoštovanja do jezikovnih manjšin in je namenjen tudi slovenski manjšini, je pa to zakon, ki ne rešuje težav, saj jih prenaša na lokalne pristojnosti. Zato je po Brezigarjevem

mnenju še kako potrebno, da se v rimskem parlamentu sprejme zaščitni zakon za slovensko manjšino, saj bi tak zakon ščitil manjšino pred lokalnimi samovoljnimi upravami, ki že pregovorno niso naklonjene Slovincem. Ni namreč naključje, da tako tržaška kot gorška občina (za sedaj) še nočeta tega zakona, ki bi slovenski in furlanski narodni skupnosti omogočal mirno in zajamčeno izražanje v materinem jeziku.

Po posegih strokovnjakov je bila debata, ki je mestoma dosegla žgoče note, kar tudi kaže na dejstvo, da se na Goriškem in ob meji prav vsaka stvar zlorabi v politične namene. Posveta se je žal udeležilo tudi premalo javnih upraviteljev in italijanskih ljudi, saj je bila večina poslušalcev v sicer polni dvorani slovenskega rodu. Med udeleženci posveta sta bila tudi konzul Republike Slovenije v Trstu Lea Stančič in novogoriški župan Črtomir Špacapan. Za mikrofon so v glavnem stopili predstavniki slovenske manjšine. Med temi se je predsednik SSO Sergij Pahor zahvalil pokrajini za dobro organiziran posvet; predsednik občinske konzulte Damjan Paulin pa se je zavzel za aplikacijo zakona na celotnem teritoriju občine Gorica. Odgovoril mu je goriški občinski odbornik Coana, ki je podčrtal, da je znana resolucija večine bila le osnutek, ki so ga predstavili za debato; izrazil je željo, da bi se problematika rešila z dialogom med prizadetimi stranmi. V imenu SSK je spregovorila v slovenskem jeziku (s pomočjo prevajalke Marjete Kranner) in tako pokazala vsem, kaj prinaša omenjeni zakon, Erika Jazbar, ki je poudarila pomembnost normative za videmsko pokrajino ter zaenkrat zaskrbljujočo aplikacijo le-tega, saj prinaša isto metodologijo določitve območja zaščite kot zaščitni zakon, ki se pripravlja v italijanskem parlamentu.

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO SSK GORICA

VOLILNA KAMPANJA IN IZVAJANJE ZAKONA 482

Prejšnji ponedeljek se je sestalo pokrajinsko tajništvo SSK. Na dnevnem redu je bilo nekaj tehtnih točk, začeni s bližajočo volilno kampanjo za volilne preizkušnje prihodnje pomladi. Leta 2001 bomo namreč ob parlamentu obnovili še goriški pokrajinski svet ter nekatere pomembne občine, med katerimi Tržič in Ronke.

S tem v zvezi se je SSK že začela premikati in navezala stike s političnimi strankami na krajevni ravni ter s slovenskimi komponentami za morebitno uskladitev manjšinske strategije v goriški pokrajini. S tem v zvezi je pokrajinsko tajništvo zbralo iz svoje srede ožjo delovno skupino, ki bo poglobljeno sledila pogajanjem, programskim dokumentom in premikom leve sredine v tej smeri. Volilna kampanja se je dejansko že začela, v javnost pronicajo že nekatera imena kandidatov, pri tem pa mora slovenska narodna skupnost jasno izraziti svoje potrebe in zahteve.

Nemalo pozornosti so prisotni namenili izvajanju zakona 482/99, ki je pomemben predvsem zato, ker nam prinaša precej zgovorno sliko tistega, kar se bo lahko zgodilo in

ponovilo po eventualni odobritvi zaščitnega zakona za slovensko manjšino. Metodologija izvajanja zakona na teritoriju se zapleta namreč ravno v pomembnejših primerih, to pomeni v goriškem primeru pri občini Gorica. Občinska svetovalka SSK Erika Jazbar je povzela stanje in zadnje novice, ki prihajajo s tem v zvezi, ki pa niso nikoli odločilne za pridobitev potrebnih dveh podpisov za predstavitev dokumenta na pokrajino. Leva sredina v goriškem občinskem svetu razpolaga namreč z 12 svetovalci, zakon pa predvideva podpis tretjine svetovalcev, kar pomeni 14 izvoljenih predstavnikov. Precej zgovorno je tudi dejstvo, da se za izvajanje zakona v goriški občini ob SSK in redkih italijanskih predstavnikih leve sredine zavzema le malokdo kljub občasnim proglasom in javnim izjavam.

Seje pokrajinskega tajništva so se udeležili tudi sekcijski tajniki, ki so podali pomembnejše novice iz političnega sveta, ki prihajajo iz občin in okrajev, kjer je prisotna slovenska manjšina na Goriškem s svojimi izvoljenimi predstavniki.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSkih ZBOROV GORICA

REVUJA OTROŠKIH IN MLADINSKIH ZBOROV

GORICA, 8. DECEMBRA 2000, OB 15.30

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

MALA CECILIJANKA

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA / PREDAVANJE PROF. ALENKE REBULA

RAZLIČNOST JE DRAGOCENOST

IVA KORŠIČ

Skupnost družin Sončnica je v srž letošnjega delovanja segla v četrtek, 23. t.m., ko je v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v sodelovanju s to ustanovo ponudila predavanje prof. Alenke Rebula Tuta na temo *Otroci so različni*.

FOTO: RUMBACA

zorni na to, kar nam o otroku povedo vzgojitelji, da lahko sestavimo celostno sliko njegovega značaja. Otrok bi sicer želel, da bi bil zmeraj prisotni in da bi ga poslušali takrat, ko je pripravljen kaj izpovedati. Če staršem ta trenutek uide, otrok ne bo več razkril tega, kar ga teži. Skušajmo zato biti čim bolj prisotni in zaznati vsako najmanjše sporočilo, ki nam ga otrok tako ali drugače posreduje. Če pa smo nejevoljni nad njegovim obnašanjem, mu to tudi pokažimo, saj je prav, da se pred otrokom ne pretvarjamo. Ne smemo se bati pokazati naših čustev. Ne belimo si glave s tem, kako bi postali idealni vzgojitelji, ker na svetu ni nič popolnega. Raje podpirajmo raznolikost otroških duš, ki so resnično bogastvo.

Zapisano je le droben izsek pisanega mozaika, kot nam ga je sestavila predavateljica v svojem sočnem razmišljanju. Le-to je dopolnila z odgovori na vprašanja, ki so jih postavili poslušalci v zvezi z vzgojnimi prijemi. Ob koncu zanimivega večera se je predavateljica rade volje pogovorila s posameznimi starši.

ših otrok. V svojem izvajanju se je njena izhodiščna misel pomudila pri naravi, kjer je različnost izrednega pomena, razprav na njej sloni veriga življenja. Raznolikost je velika dragocenost, ki se je moramo starši zavedati in jo upoštevati pri vzgoji otrok, zato moramo imeti do vsakega otroka različen pristop, ki naj upošteva njegovo čutenje in mišljenje. Poiskati moramo zmeraj pozitivno plat njegovega značaja. Slabe strani ne smemo imeti za oviro, saj, ko popravljamo napake, nam le-te pomagajo rasti in nas plemenitijo.

Ko vzgajamo naše otroke in jim posredujemo vrednote, se tudi sami vzgajamo in zorimo skupaj z njimi. Starševstvo namreč ni prirojeno, treba si ga je privzgojiti z vsakodnevnim, vztrajnim, resnim delom. Starši se moramo stalno izpopolnjevati, ker se naša vloga spreminja z odrasčanjem otrok. Komaj se nečesa priučimo, moramo to opustiti in sprejeti nov izziv in nov napor.

Zaradi vrtočlavega ritma življenja imamo starši danes zmeraj manj časa za otroke, kar seveda negativno vpliva na vzgojo. Zato moramo biti po-

GLEDALIŠKI SAMOSPEVI / DRAMSKA PONUDBA KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ

ODLIČNI BOGOMIR VERAS KOT REKVIZITER

Svoji že zelo bogati gledališki ponudbi, ki skuša ustreči različnim okusom najmlajših in najstarejših gledalcev, je Kulturni center Lojze Bratuž pridobil še večere v družbi enega samega gledališkega umetnika pod naslovom *Gledališki samospevi*. Ti naj bi postali odrska stalnica v jesenskem času. Vodstvo jih je kot novost predstavilo že v oktobru na tiskovni konferenci, Novi glas pa je o njih poročal 16. t. m. Točen program prvih dveh Gledaliških samospevov je prinašala tudi zgibanka, okrašena z vrtnicami v svetlorožnati barvi, kot sta si jih zamislila Paula in Walter Grudina. Sodeč po odzivu pa se zdi, da je goriško občinstvo popolnoma prezrla ta vabila, saj so nastop igralca Bogomira Verasa, člana Mojega gledališča iz Ljubljane, v torek, 21. novembra, spremljali... prazni sedeži komorne dvorane KC Lojze Bratuž.

Igralca zelo dobro poznajo naši gledališki polžki. Že večkrat so lahko občudovali njegove pravljčne like. Bil je neverjetno privlačni Polde v *Pepelki*, "grozljivi volk" v *Rdeči Kapici*, nemarni učenec v igrici *Minka in gledališka šminka*. Odrasli gledalci pa bi njegov odrski talent lahko spoznali prav v delu *Rekviziter* Eberharda Streula in Otta Schenka v prevodu Vande Vremšak-Richter. Slovenska prazvedba monokomedije je v režiji Iztoka Valiča in bleščeči igri Bogomira Verasa doživela krstno izvedbo v lanskem decembru v Kulturnem domu Španski bor-

ci v Ljubljani. Igralec je požel laskave kritike in z njo je na raznih gostovanjih pozabaval veliko ljudi. V njej je odlično posebil rekviziterja, čigar vloga je pomembna, toda občinstvu ostaja prikrita. Zaradi napake programske službe se nekega dne znajde pred gledalci, ki pričakujejo predstavo. Tako najprej v zadregi, potem pa zmeraj pogumneje in bolj gostobesedno izkoristi enkratno priložnost, da izpove svoje "zakulisne" misli. V njih razkrije svoje odnose s pevci, režiserji, plešalci, igralci in zaodrskimi kolegi... Veras je osebnost rekviziterja obarval z duhovitostjo in zmerno parodijo. Vanj je natosil vso svojo radoživost igralke in imitatorsko spretnost ter ne nazadnje pevsko sposobnost. S prepričljivo in lahkotno igro, ki ni niti za trenutek zdrknila v banalnost, je odstrl pogled v zaodrje in pokazal, kako odrski delavec gleda na umetnost in njene poustvarjalce. Poleg tega pa je izkazal svojo veliko ljubezen do gledališke umetnosti in predanost odru.

Na torkovi dovršeni uprizoritvi je bilo gledalcev, žal, komaj za prste na obeh rokah. Čemu naj pripišemo ta "polom"? Kje so bili vsi abonenti, ki spremljajo gledališko sezono v Gorici in morda še kje drugje? Kje so se tisti dan mudili mladi, ki sodelujejo pri ljubiteljskih dramskih skupinah? So bili vsi na vajah? Kaj pa naši študentje? So vsi študirali? Ali je res tako zelo klavrno zanimanje za nove gledališke ponudbe na Goriškem? Le za lučaj

oddaljen novogoriški gledališki hram pa beleži pri vsaki iniciativi viden uspeh! Ali mislijo naši gledalci, da je oder prenašičen z gledališkimi predstavami in si želijo česa drugega? Ali pa naši ljudje "zahtevajo", da jih organizatorji bolj pocrkljajo in jih vsakokrat osebno povabijo na predstave. Tako prosjačnje nima smisla. Če ni zanimanja, ga pač ni. Očitno si naši gledalci ne želijo nič novega in jim zadošča (ali preseda?) to, kar imajo. Verjetno pa resnica tiči nekje drugje. Skoro na vse prireditve prihajajo iste zavze- te osebe (ki so seveda tudi aktivne v raznih društvih), če te zmanjkajo, publike ni!

IK

PETER IN MILKA TOMSIČ
sta pred dnevi
v Sovodnjah praznovala 65 let skupnega
življenja. Iz srca
jim čestitajo otroci
z družinami.

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

duhovna obnova za zakonce s p. Benom Lavrihom

MIDVA SVA SRCE

Nedelja, 3. decembra 2000, od 9. do 13. ure,
Zavod sv. Družine, ul. don Bosco 66 - Gorica

&

predavanje p. dr. Christiana Gostčnika

ZAKAJ SE BOJIMO MLADOSTNIKOV?

s sodelovanjem KC Lojze Bratuž
Sobota, 9. decembra 2000, ob 20. uri,
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

LEPO VABLJENI!

OBVESTILA

POTOVANJE Jordanijo in Sirijo bo od 12. do 20. marca 2001. Prihodnji teden bo na razpolago program.

DNE 30. novembra bo ob 20.30 v prostorih Pokrajinskega muzeja na Goriškem gradu v sklopu niza koncertov *Srečanja z glasbo večer Trio skozi stoletja*. Predstavila se bo komorna skupina Trio Forum Iulii. Na Srečanje vabi SCGV Emil Komel s soorganizatorji Arsateljem in Združenjem Alpe-Adria. Pokrovitelj večera je goriška pokrajinska uprava.

VPETEK, 1. decembra, bodo ob 20.30 v cerkvi sv. Roka otvorili in blagoslovili nove orgle. Sledil bo orgelski koncert prof. Beppina Delle Vedove. Dne 7. decembra bo v isti cerkvi orgelski in vokalni koncert; zboru Ars Musica in Coral di Lucinis ter organisti Boris Štakul in Patrizia Diani ga bodo oblikovali v spomin na mojstra Huberta Berganta.

DNE 4. DECEMBRA bo ob 20. uri v župnišču v Gabrjah srečanje za pripravo ljudskega misijona 2001 (21. - 28.10.). Vabljeni po dva člana iz vsake

župnije, tako da bo odbor deloval na dekanjski ravni.

KULTURNO DRUŠTVO Danica in mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela vabita na miklavževanje, ki bo v torek, 5. decembra, ob 19.45 ŠKC Danica. Toplo vabljeni!

DAROVI

ZA POPLAVLJENCE v Logu pod Mangrtom: N.N. iz Števerjana daruje 50.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: družina Bobič Bartolucci 50.000 lir v spomin na Sofijo Buda; N.N. 100.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Darko Durčič 300.000 lir; Franc Devetak v spomin na sina Damijana 150.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. iz Števerjana 50.000 lir; N.N. 50.000; N.N. za berunjo 205.000; N.N. za berunjo 200.000; N.N. 100.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana v Gorici: N.N. 100.000 lir.

ČESTITKE

DR. SIMONU ŠPACAPANU ob odlično opravljeni specializaciji na medicinski fakulteti v Vidmu iz srca čestita naše uredništvo.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na predstavitev

KNJIŽNE ZBIRKE ZA LETO 2001

KOLEDAR 2001

Boris Mlakar, TRAGEDIJA V CERKNEM POZIMI 1944

Joža Lovrenčič, SHOLAR IZ TRENTE

Milan Pasarit, PRAVLJICE NA POTEPU

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici, Drevored 20, septembra 85, v petek, 1. decembra 2000, ob 18. uri

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA V ŠTANDREŽU

vabi ob praznovanju svojega zavetnika in ob sklepu misijona na koncert

VOKALNE SKUPINE KRILA

v župni cerkvi v nedeljo, 3. decembra, ob 17. uri.

Po koncertu bodo pete litanije Matere Božje in slovo od svetogorske milostne podobe.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vabi na ogled igre za otroke *Lidje Jarc*

SVETI MIKLAVŽ PRIHAJA V GORICO,

ki jo je priredila in zrežirala Anka Černic. Malčke obveščamo, da bo Miklavžev urad odprt od 16.30 dalje.

Torek, 5. decembra, ob 17. uri

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vabi na koncert orkestra

THE SOLOIST OF ST. PETERSBURG

Nedelja, 10. decembra, ob 19. uri

ABONMAJI IN REZERVACIJA VSTOPNIC: TEL. 0481 531445

11

ČETRTEK,
30. NOVEMBRA
2000

GORISKA KRONIKA

V DOBERDOBSKI ŽUPNI CERKVI

ZLATOMAŠNO SLAVJE

DARIO BERTINAZZI

Kot smo na kratko že pisali zadnjič, smo doberdobski župljani v nedeljo, 12. t.m., praznovali zahvalno nedeljo in z veliko slavnostjo počastili farnega zavetnika sv. Martina. Letos pa smo povabili medse še g. zlatomašnika Bogomila Breclja, ki je veliko let vodil našo župnijo (od 1955 do 1976). Popoldne je maševal pri slavnostni peti maši v naši cer-

celo vrsto predstav in pobud (npr. materinski dan, Praznik pomladi, duhovne obnove, sveti misijon) in še bi lahko naštevati. Poleg tega pa je gospod Breclj dal zgraditi župnijsko dvorano in dal postaviti nove orgle ter ogrevanje v naši cerkvi.

Sledila je predstavitev knjige *Utrinki mojega življenja*, ki jo je napisal sam g. zlatomašnik; prof. Marija Češcut, ki nam je knjigo predstavila, nam je

kvi, somaševal pa je naš g. Ambrož Kodolja in se g. Breclju zahvalil, da je povabilo sprejel. Slavljence je med govorom lepo prikazal svojo dušnopastirsko pot od posvetitve in nove maše v rimskih katakombah vse tja do spominov, ki ga vežejo na Doberdob, ter se Bogu zahvalil za milost zlate maše. Obred pa je spremljal z ubranim in veličastnim petjem cerkveni pevski zbor.

Po maši so sledili pozdravi. Najprej se je gospodu Breclju zahvalil Mario Visintin v imenu župnije in župnijskega pastoralnega sveta ter mu izročil darilo naših župljanov. Ob njem je spregovorila tudi gospa Adela Ferletič in obujala spomine "na tiste čase, ko je bilo v farovžu vse živahno". Zelo lepe spomine hrani na Marijin krožek za dekleta, na cel živčav, ki so ga otroci delali vsako nedeljo po maši, na

podala nekaj lepih zanimivosti o tej izdaji, "ki je nekakšen fotografski album, ob katerem bo vsak utrinek izzval vrsto misli in drobnih podatkov o sami duhovniški poti g. Breclja".

Po maši se slavje ni končalo. Pred cerkvijo je duhovnik blagoslovil vozila. Našemu slavljenču pa je zaigrala godba na pihala Kras iz Doberdoba pod vodstvom I. Perica in mešani pevski zbor Hrast je z dirigentom Hilarijem Lavrenčičem zapel nekaj pesmi. Nakar je prišel čas za "okrepčilo", ki so ga skrbno pripravile naše domačinke.

Zlatomašniku Bogomilu Breclju še enkrat želimo na mnoga leta in se mu zahvalimo, da je sprejel naše povabilo, obenem pa naj gre zahvala vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da se je naše slavje lepo izteklo.

17. DECEMBRA POSLOVILNO SREČANJE

MSGR. BATTISTI SE POSLAVLJA

ERIKA JAZBAR

V nedeljo, 17. decembra, se bodo verniki videmske nadškofije slavnostno poslovili od msgr. Alfreda Battistija, ki je vodil duhovno življenje v raznoliki in veliki sosednji nadškofiji celih 28 let. Kot smo že večkrat napisali na straneh našega časopisa, se bo prihodnje leto na Videmsko podal msgr. Pietro Brolo.

Omenjeno nedeljo bo ob 17. uri v videmski stolnici bo na programu slovesna zahvalna maša z duhovniki, verniki in institucionalnimi predstavniki. Obred bo domač in pristrčen brez nepotrebne pompoznosti. Videmski verniki se ne bodo poslovili od monsignorja, saj bo slednji ostal v Furlaniji, točneje v Tarzizmu, kjer bo na razpolago za vse potrebe videmske cerkve in bo nudil svojo pomoč in izkušnjo kot upokojeni škof.

Msgr. Alfredo Battisti je prišel v furlansko prestolnico leta 1972 iz Padove. V vseh teh letih je znal poslušati navadnega vernika in usliševati njegove prošnje. Vživel se je v kulturno in jezikovno razno-

likost videmske nadškofije ter si prizadeval v tej smeri s srečanji, posveti, medsebojnimi spoznavanji.

S prizadevnostjo je mnogo prispeval k oživitvi furlanske zavesti, v zadnjih letih pa se je izkazal, v binomiju z videmsko univerzo, za prvega branitelja furlanskega jezika in kulture. V ta namen je pokaral tudi s trdimi in neposrednimi besedami vse tiste, ki so npr. lansko leto zavlačevali odobritev zakona 482/99.

Najzgovornejši dokaz smeri njegovega odprtega pastoralnega in duhovnega vodenja nadškofije je glasilo *La Vita cattolica*, v katerem lahko beremo prispevke v furlanskem in slovenskem jeziku, odgovorni urednik pa je zavedni beneški Slovenec Ezio Gosgnach. V omenjenem najbolj branem tedniku videmske pokrajine pa marsikdaj lahko beremo taka neposredna razmišljanja, ki si jih vsakdo ne upa objaviti. Videmski nadškof je v času svojega službovanja tudi spletel prijateljske stike s slovenskim narodom in slovensko Cerkvijo.

NOVA RAZSTAVA V BENEŠKI GALERII

NAVDUŠENJE ZA IGRAČE

Kot smo že sporočili v prejšnji številki našega časopisa, so v Beneški galeriji v Špetru odprli novo razstavo, ki je tokrat zanimiva ne le za ljubitelje umetnosti in "tradicionalne obiskovalce" beneškega hrama, temveč tudi za mlade in najmlajše. Zavod za slovensko izobraževanje, Slovenski etnografski muzej iz Ljubljane in Sklad Mitja Čuk so poskrbeli za ekspozicijo, ki objemajo raznoliko zgodovino igrač v dvajsetem stoletju. Na odprtju nekoliko neobičajne razstave so med drugim sodelovali tudi sami otroci, ki so z zborčkom drugega razreda osnovne šole špeterskega dvojčičnega centra obogatili kulturni dogodek.

Nad razstavo so bili prisotni na otvoritvenem slavlju upravičeno navdušeni otroci, ker so lahko spoznali igrače, s katerimi so se zabavali starejši družinski člani, starši pa zato, ker so obudili marsikateri trenutek iz lastnega otroštva.

Ni dvoma, da je razstava seveda nadse zanimiva tudi za raziskovalce polpretekle dobe. Sodelovanje etnografskega instituta je zato zgornjo.

Razstava igrač bo v prostorih Beneške galerije odprta še do 9. decembra po urniku: ob ponedeljkih in sredo od 10. do 12. ure, ob torkih, četrkih, petkih in sobotah pa od 17. do 19. ure.

EJ

IZSELJENCI

V SLOVENSKEM DOMU V STUTTGARTU

PRAZNIČNO SLAVJE

CIRIL TURK

Od 12. do 19. t.m. so Slovenci na Württemberskem praznovali 40-letni jubilej obstoja verske skupnosti. To so storili v Stuttgartu. Mesto je bilo vsekozi glavno središče njihovega verskega, kulturnega in družbenega življenja. Poleg te so bile slovenske "župnije" še v Reutlingenu, Ravensburgu in Ulmu.

Bogu otroci, narodu sinovi, nikomur hlapci je bilo skozi 40 let (1960-2000) vodilo slovenskim katoliškim skupnostim v škofiji Rottenburg-Stuttgart, ki obsega večinski del dežele Baden-Württemberg. To geslo so zapisali tudi na svojo izseljensko zastavo, ki jih spremlja ob različnih priložnostih. Ob omenjenem slavlju sta prejšnji in sedanjí slovenski izseljenski duhovnik, Ciril Turk in Janez Šket, uredila knjigo *Slovenci na Württemberskem - Nova domovina v Cerkvi*, ki obsega 200 strani. V besedi in sliki prikazuje pestrost življenja slovenske skupnosti. Knjiga je izšla 450 let po Trubarjevi izdaji prve slovenske knjige, ki je zagledala dan prav v tej nemški deželi.

Jubilejno praznovanje je obsegalo tri prireditve. V nedeljo, 12. t.m., je bila predstavitev knjige, povezana s kratkim kulturnim sporedom. Rojake je knjiga navdušila in še isti večer je šla mednje v 50 izvodih. Knjiga je založila Družina v Ljubljani, kjer je bila tudi tiskana.

V soboto, 18. t.m., so nekdanji in sedanjí ožji sodelavci v slovenski verski skupnosti pozdravili ljubljanskega nadškofa dr. Franca Rodeta, ki je prišel na jubilejno proslavo in birmovat. V sproščenem vzdušju so prisotni izmenjali marsikatero misel o življenju skupnosti na Württemberskem. Nadškof je z zanimanjem spremljal prikaz v filmu.

Glavna slovesnost je bila 19. t.m. povezana s slovensko mašo in birmo šestih mladih slovenskih kristjanov ter kulturnim sporedom. Cerkve sv. Konrada, kjer se Slovenci zbirajo k nedeljskim mašam od l. 1974 dalje, je bila polna kot malokdaj, saj je bilo navzočih nad 500 vernikov. Beseda ljubljanskega nadpastirja je segla poslušalcem v srce. S kora so se oglasili pevci Do-

mačega zvona pod vodstvom organista Damjana Jejiča in vsa cerkev je dala duška svojevojske pevskemu daru. Slovesnosti so se udeležili tudi zastopniki škofije Rottenburg-Stuttgart, mestne dekanije Stuttgart in verskih skupnosti drugih narodnosti v mestu. Navzoča je bila tudi ga. Dragica Horvat-Urtelj s slovenskega generalnega konzulata v Münchnu. Nekaj častnih gostov je v okviru kratkega kulturnega sporeda po maši izreklo pozdravne besede in dobre želje slovenski skupnosti na Württemberskem. Po slovesnosti v cerkvi so udeleženci odšli v župnijsko dvorano, da se poveselijo ob kozarčku, kavi in domačem pecivu ter zakuski ob večeru narodnih plesov in skupnega petja. Poročilo lahko sklenemo z mislijo: dokler se bodo zbirali pod geslom *Bogu otroci, narodu sinovi, nikomur hlapci!*, bo njihova skupnost živeła.

ZAHVALNI DAN S POLKO

Prejšnji teden, ko so na petek v ZDA praznovali Zahvalni dan, so Slovenci v Clevelandu priredili kulturni praznik, ki je priskljal veliko domačinov in ljubiteljev slovenske narodnozabavne glasbe. Polka Weekend se je začel v četrtek, 23. t.m., zvečer v plesni dvorani Marriott Hotela. V dneh do vključno nedelje je več kot 5.000 udeležencev veselo plesalo ob slovenski polki in valčkih. Prišli so z avtobusi tudi od drugod iz ZDA in iz Kanade. Glasbeni spored se je začel ob 16. uri in trajal do nočnih ur. Vrhunec plesnega in družabnega praznika je bil prejšnja sobota, ko so podelili Slovenske glasbene oscarje za najboljšo izvajalce ameriške slovenske domače glasbe. Podelitve nagrad se je udeležilo nad tisoč ljudi. Novica o plesnem prazniku ob priljubljeni polki, t.i. Cleveland-Style, s katero so se nekatere porodu slovenske skupine in posamezniki uveljavili v ZDA do take mere, da je postala polka pravi množični družbeni pojav, je dragocena že samo zato, ker premalo vemo o dogajanju med Slovenci v Ameriki, pa čeprav so to prazniki, pri katerih bi se počutili tudi sami kot doma.

GLOSA JURIJ PALJK

O DEŽEVJU

In sedaj je nehalo in danes sije sonce, Krn je že bel, padel je prvi sneg in sedaj komaj čakamo, da bo suho vreme spet vir novih televizijskih poročil, ki se bodo gotovo začela takole: "Zaradi pomanjkanja snega, prevelika suša je namreč posledica tople grede in ozonske luknje, se turistični operaterji v smučarskih letoviških krajih že zaskrbijo pripravljajo na to, da bodo prosili za izredno državno pomoč, ker ni snega in zato tudi ne smučarjev..." Zlobno se ponavadi režimo ob take vrste poročil in se na glas sprašujemo, kaj storijo "turistični operaterji" takrat, ko imajo snega cele štiri mesece; jim morda pade na misel, da bi državi plačali več dajatev, bi morda sami nudili pomoč

tistim, "ki zaradi preobilnih snežnih padavin" ne morejo delati.

Toda dežja smo bili zares siti, še bolj pa komentatorjev in vseh vrst strokovnjakov, ki so nam z malih zaslonov podajali vsakovrstne razlage, zakaj dežuje. Niso povedali preprostege dejstva, da dežuje predvsem zato, ker na jesen pri nas vedno dežuje, ker je pač jesenski čas obdobje dežja in vlažnega podnebja.

V zameno nam ponujajo vedno tople grede in napovedi, kot je tale: "Zaradi onesnaženega okolja in predvsem pa ozračja se bo v prihodnjih letih dvignila temperatura za toliko in toliko stopinj, kar bo imelo za posledico dolga deževna obdobja in dolga ter zelo vroča poletja."

Po zadnjih podatkih, ki nam jih je na srečo sporočala Slovenska hidrometeorološka služba iz Ljubljane in ne kaka univerza iz Michiganu v Združenih državah Amerike, sta dva meseca dežja pri nas nalila toliko vode na že razmočeno zemljo, kot je doslej ni padlo vse od leta 1926. Na srečo smo zapisali zato, ker zares ne moremo več poslušati, česa vsega ne povedo "raziskovalci z ameriške univerze Columbia" ali pa v Michiganu, da o bostonski univerzi ne rečemo več nobene. Vedno pridejo na dan z odkritjem, ki bolj spominja na odkrivanje tople vode kot pa na pravo odkritje, saj so o nedavnem dežju povedali veliko stvari: od tega, da homo od letos naprej imeli večje nalive zaradi t.i. ozonske luknje in zaradi onesnaženega podnebja, do tega, da je obilno deževje samo posledica naravnega ciklusa, po

načelu pač, da eno leto manj dežuje in zato drugo leto več. Kaj ne povedo, a ti vrlji raziskovalci?

Kot da naši kmetje ne bi vedeli, da je pač eno leto bolj suho od drugega, in kot da bi v Svetem pismu ne pisalo, da po sedmih letih suhih krav pridejo leta debelih! A tako je, da brez raziskovalcev kake ameriške univerze ne gre več! Časnikarji nobenega italijanskega televizijskega dnevnika brez njih ne morejo več, pa četudi gre za poplave v rodni Liguriji ali v Dolini Aost. Lepše se namreč sliši, če je nekaj o podnebnju in dežju povedal raziskovalec iz Millwakeeja, kot pa če bi to povedal njegov kolega iz Genove.

Deževalo pa je, deževalo, tako je lilo, da smo bili dežja že vsi preklemano siti in smo proseče gledali v nebo, da bi ja kar naenkrat nehalo!

Ja, in kaj potem? Bo res tako? Se niso že velikokrat zmotili? Niso poplave tudi sad naravnih pojavov, nesrečnih naključij in malomarnega človeškega odnosa do narave in predvsem pa nesramnega in nedostojnega odnosa do vodotokov, kot se danes učeno reče potokom, hudournikom in rekam, ko je iz njih napravljen vodoravne in plitve kanale, po načelu: Čim hitreje in ceneje, tem bolje? Ste kdaj slišali kakega kmeta, da bi Vipavi, Timavi ali Glinščici rekel vodotok? Ste kdaj slišali kmečkega človeka, ki bi vam povedal, da so ga strokovnjaki kaj vprašali, ko so urejevali potok, hudournik ali reko ob njegovih zemlji? Gotovo ne, ker strokovnjaki pač vedo! Oni ne sprašujejo ljudi, ki so od vedno ob reki, zato ne, ker vedo, in je stroka povedala svojo! Potem se pri-

peljejo in začnejo delati: kjer je reka naredila naravni ovinek, da se je umirila, so z buldožerji naredili nasip in iz ovinka naredili vodoravni kanal: "Da bo lažje steklo!"

In potem zares steče hitreje in so poplave tu... In seveda preklinjanje, a nobenemu ne pade na misel, da bi vprašal kmeta, kaj si o tem misli? Lažje je navajati ameriške raziskovalce, tudi zato, ker se zelo lepo sliši.

Naučiti se moramo, da ne moremo imeti dežja po naročilu in tudi suhih, sončnih dni ne. Včasih so preprosti ljudje, ki so živeli v naravnem soskladju z naravo in zemljo, rekli enostavno: "Kaj češ, dežuje, ne, ampak je prav, da se bo zemlja namočila." Ali pa so rekli: "Ja, res je, predolgo že dežuje, a tako je, kaj hočemo. Je, kar je. Bo pa zato pomlad lepša, ne?"

DRŽAVNI ZBOR IMENOVAL MINISTRE NOVE VLADE

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji javnost z zanimanjem spremlja poročila in podrobnosti o raznih naravnih nesrečah, med katerimi je največji in najbolj nevaren ogrožen zemeljski plaz, ki ogroža naselje Log pod Mangartom, kot pa tekočo politiko, ki se u-bada zlasti s sestavljanjem ter z naravo in usmeritvijo nove vlade, ki jo bo vodil dr. Janez Drnovšek. Nad politiko in njenimi nosilci so namreč t.i. navadni ljudje razočarani in jim ne zaupajo, ker naj bi skrbeli zlasti za koristi ožjih slojev, prvrženecv političnih strank.

V takih razmerah in vzdušju je Drnovšek oblikoval predlog osebnosti, ki naj bi postale ministri nove vlade. Na seznamu je 14 kandidatov, ki so se že predstavili v pristojnih odborih ali komisijah državnega zbora, kjer so na "zaslišanjih" obrazložili politiko in ukrepe, ki jih bodo izvajali v posameznih vladnih resorjih. Pri odločanju o kandidatih je imel glavno in končno besedo predsednik Drnovšek, ki je nekajkrat nasprotoval imenom, ki so prihajala iz strank vladne koalicije. V javnost so, denimo, prišla imena devetih kandidatov za kulturnega ministra, ki jih je predložila ZLSD. Slednjič je bila predlagana kandidatka te stranke

Andreja Rihter, sicer direktorica Muzeja novejšje zgodovine iz Celja. Drnovšek je pri predlaganju liste kandidatov za nove ministre moral upoštevati nepričakovano oviro. Skupina 258 volivcev je namreč predsedniku parlamenta Borutu Pahorju izročila pobudo za razpis t.i. naknadnega referenduma o spremembah zakona o vladi, ki jih je nedavno sprejel državni zbor. Za izvedbo referenduma bodo morali predlagatelji zbrati 40 tisoč podpisov slovenskih volivcev, in to v enem mesecu. Kot so pobudniki, ki jih vodi 24-letni študent Boštjan Cizelj, navedli v obrazložitvi, spremenjeni oz. dopolnjeni zakon o vladi uvaja več funkcij, ki jih ustava ne predvideva. Tako se jim ne zdi sprejemljiva na novo uvedena funkcija vodje urada predsednika vlade, saj gre po njihovem mnenju za podvajanje dobro plačane funkcije generalnega sekretarja vlade, v novem zakonu pa niso jasno določeni niti način imenovanja vodje urada niti njegove pristojnosti. Prav tako se jim zdi sporna funkcija ministrskega svetnika. "V praksi tudi uvedba ministrskih svetnikov pomeni, da se umetno ustvarja nekakšna nova, dobro plačana kabinetna funkcija brez odgovornosti, očitno namenjena zgolj plačevanju osebnih in strankar-

skih uslug s strani predsednika vlade," menijo podpisniki. Pobudniki referenduma zanikajo, da bi za zbiranjem podpisov stala katera politična stranka. Tudi opozicijski stranki SDS in Nova Slovenija, krščanska in ljudska stranka zatrujeta, da pri pobudi ne sodelujeta.

NAJPREJ DRŽAVNI PRORAČUN 2001

Drnovšek, ki je že bil izvoljen za predsednika nove vlade, je pobudo za omenjeni referendum označil za absurdno in dodal, da je pričakoval, "da bo le zmagal razum". Celoten postopek za imenovanje ministrov bo spričo novega položaja potekal po starem zakonu o vladi. Državni zbor naj bi nove ministre z javnim glasovanjem imenoval na četrtkovi izredni seji. Vlada bi torej ob koncu tega tedna prevzela svoje funkcije in pristojnosti. Najprej se bo posvetila obravnavi javnofinancnega primanjkljaja v Sloveniji in izdelavi predlogov proračunskega memoranduma in državnega proračuna za leto 2001.

Kar zadeva nove ministre, gre po večini za znane in izkušene strokovnjake z raznih področij, a tudi za posameznike, ki se bodo prvič preizkušali v visokih funkcijah izvršne veje oblasti v Sloveniji. Predlagale so jih koalicijske stranke, največje

število ministrov pa ima LDS, stranka premiera dr. Janeza Drnovške. Za ministre so bili predloženi naslednji kandidati: Rado Bohinc za notranjega ministra, Dimitrij Rupel za zunanjega ministra, Tone Rop za finančnega, Franc But za kmetijskega, Anton Grizold za obrambnega, Ivo Bizjak za pravosodnega, Dušan Keber za zdravstvenega, Vlado Dimovski za ministra za delo, družino in solidarnost, Janez Kopač za okolje in prostor, Jakob Presečnik za prometno infrastrukturo, Lucija Čok za šolstvo, Tea Petrin za ministrico za gospodarstvo in Igor Bavčar za ministra brez listnice za evropske zadeve. Za ministrico za kulturo pa je premier, kot že zapisano, predlagal Andrejo Rihter. Slovenska politika se bo imenovanju vlade morala soočiti s kampanjo za morebitni referendum o spremembah zakona o vladi, ki bi zahteval veliko energij in denarja, ter s pogajanjem o sestavi in zasedbi vodilnih mest v odborih in komisijah državnega zbora. Tam naj bi opozicijskim strankam, to pa sta predvsem SDS in Nova Slovenija, krščanska in ljudska stranka, dali več vodilnih funkcij, s čimer bi tudi parlament pridobil na veljavi, demokracija v državi pa na ugledu.

ALI BO LOG POD MANGARTOM...

S. I. STRANI

Medtem pa si strokovnjaki belijo glave v vprašanju, kaj storiti: ali čakati v nedogled, kdaj se bo vsul v dolino še hujši plaz in ljudi zadrževati zunaj in jih spravljati v še hujši obup ali pa umetno sprožiti tisto že nakazano maso v dolino, pa naj že naredi, kar hoče, samo da bo potem dolina vsaj kolikor toliko varna za bivanje ljudi. Kaj je zdaj bolj pametno, kaj predstavlja manjše tveganje: ali čakati še mesece in mesece ali celo leta in leta in bo kraj začel propadati sam od sebe brez ljudi ali sprožiti tisto ogromno maso (50.000 vagonov = vlakovno kompozicijo po pet vagonov vstrib od Loga do Kopra), ki pa lahko temeljito poškoduje vso dolino Soče! Take odgovornosti si najbrž ne bi upal prevzeti nihče. Kot vse kaže, bo najbrž boljša prva varianta. Izjave pogumnega bovškega župana: "Življenje se mora vrniti v Log pod Mangartom... Ne bo nas zlomilo" so uglasene na to. Ložani so že nekako vajeni živeti s poplavlami in plazovi. Lepota domačega kraja je kljub vsemu toliko vredna, da nekaj tvegajo, da se spriznajo živeti tudi z nevarnostjo, kot se mora vzeti skupaj življenje in smrt. Treba se bo seveda tudi iz tega nečesa naučiti: ne postavljati več bivališč blizu rečnih in potočnih korit; ne v bližini kraja, kjer se trgajo snežni ali zemeljski plazovi, ne v krajih, ki so na udaru zračnega pritiska, ki ga te naravne sile povzročajo; "biti podobni pametnemu možu, ki si je hišo postavil na skalo"... in življenje bo teklo naprej, kot se

je začelo tukaj pred kakimi 10.000 leti, ko je odteklo loško jezero.

Cudno pa se zdi, da se do slej še nihče ni spomnil na časno zasilno rešitev povezave Loga z Italijo in Avstrijo s pomočjo starega rudarskega predora, skozi katerega so se leta in leta do pred dobrim desetletjem vozili naši rudarji na delo v rabeljski svinčeni rudnik in skozi katerega so meseca oktobra 1917 Avstrijci spravili na soško fronto velikansko količino orožja in streliva (kot tudi čez Vršič, skozi podbrdski predor in po cestah čez Cerkljansko) in odločilno pripomogli k prodoru pri Kobaridu.

Pred nekaj leti se je veliko govorilo in pisalo o nujnem predoru Log-Rabelj ali Trenta-Zadnjica-Vrata ali Tolmin-Bohinj. Od vsega tega ni bilo ničesar. Ali ni zdaj, v tej naravni katastrofi v Logu mogoče videti neko "znamenje časa", da ne bi več samo načrtovali in izbirali, kaj bi se bolj splačalo, jarmali, da za kaj takega ni denarja, ampak ugrnili v to kislavo jabolko" in povečali, modernizirali ta stari predor. Tako bi zaposlili domačine iz Loga pri delu oskrbovanja tega predora in prometa, drugi del Loga pa še bolj osredotočili na turizem, na planinstvo v mirnejšem gornjem delu. Poleg tega bi omogočili v vseh letnih časih zanesljivo prometno, trgovsko, kulturno povezavo s sosednjo Italijo, Avstrijo in centrom v Ljubljani. Če gremo zares v Evropo po pravi poti, bo to prej ali slej nujno potrebno.

13

ČETREK,
30. NOVEMBRA
2000

ZASLUŽEN AMBASADOR

SLOVO OD SLOVENSKEGA VELEPOSŁANIKA V BIH DRAGA MIROŠIČA

Slovenski veleposlanik v Bosni in Hercegovini Drago Mirošič se je po prenehanju mandata vrnil v domovino. Najprej je bil nekaj dni na oddihu na rodnem Krasu, v prihodnje pa bo služboval na slovenskem zunanjem ministrstvu, kjer pričakuje, da mu bo novi zunanji minister dr. Dimitrij Rupel zaupal novo dolžnost. Mirošič je bil l. 1982 imenovan za generalnega konzula tedanje SFRJ v Trstu. Kot konzul je sodeloval tudi pri pripravljani Osimskih sporazumov. V nekem intervjuju je dejal, "da mi je tisto obdobje še posebno pri srcu. Živel sem med Slovenci, se zavzemal za njihove pravice ter za utrditev stikov med Slovenijo in Italijo".

Mirošič se je kot slovenski veleposlanik v BiH mudil od l. 1995. Pravi, da je bila njegova odločitev "vprašanje strahu in poguma". Bil je večkrat v smrtni nevarnosti. Jeseni 1995 so nanj streljali na sarajevskem letališču in je le za las ušel smrti. V BiH je bil priljubljen tudi zato, ker se je zavzemal za okrepitev gospodarskih izmenjav med to državo in Slovenijo. Velikokrat je najprej obiskoval gospodarstvenike in šele nato politike. Tudi po njegovi zaslugi je Slovenija zdaj med največjimi gospodarskimi partnerji BiH. V Sarajevu so mu pripravili veličastno slovo.

M.

ZA VEČJO VARNOST

V NOVI GORICI MESTNA POLICIJA?

Meščani, mestna občina, ustanove in podjetja v Novi Gorici so zaskrbljeni zaradi čedalje pogostejših primerov vandalizma, objestnosti, maščevalnih dejanj, izgredov in nasploh nasilnih nastopov posameznikov ali skupin, ki se običajno dogajajo v nočeh od sobote na nedeljo. Omenjena dejanja so dosegla vrh v nedeljo, 12. t.m., ko so ob 6. uri zjutraj podtaknili požar pred gostinskimi lokalom Splendid bar v središču mesta, uničili pa tudi del zunanjo-sti Goriške knjižnice F. Bevk in zgradbe, v kateri ima sedež Pokrajinski arhiv. Poškodovali so tudi nekatere kioske za prodajo časnikov, nekaj avtomobilov ter poizkušali oropati dva kioska v centru mesta. Omenjena dejanja je takoj obsodil župan Črtomir Špacapan, ki je tudi sporočil, da bo mestni svet na prvem prihodnjem zasedanju obravnaval izredno zaskrbljujoče razmere. Poudaril je, "da rešitev vidimo le v ustanovitvi mestne policije, ki bo po vzoru drugih držav, denimo Anglije, skrbela za urejanje prometa v Novi Gorici, za parkiranje vozil in za varovanje javnih zgradb". Župan mestne občine Nova Gorica je bil v pogovorih za javna občila tudi kritičen do policije, češ da je občino doslej odpravljala iz govori, "da nimajo pristojnosti posredovati, v kolikor se nekaj ne zgodi, pri čemer je treba upoštevati, da se ljudje pač lahko zbirajo na javnih mestih".

M.

POTRPLJENJE BO BOŽJA MAST VSE DO POMLADI...

ZAVIHALI SO ROKAVE

Log pod Mangrtom in predelska cesta se bosta kmalu spremenila v veliko gradbišče. Ljudje bodo o usodi vasi oz. planskem urejanju doline suvereno odločali, je obljubil državni sekretar na MOP Niko Jurca. Strokovnjaki za geomehaniko, hudournike in geologi pa ne obljublajo nič na pamet, dokler ne bodo znane vse raziskave. Že sedaj pa so povedali, da se do pomladi ni igrati s kakšnimi vselitvami v vas, saj je nevarnost tretjega plazov nezmanjšana. Pozimi pa se lahko nevarnost še poveča, saj je plaznica bistveno bolj gladka, kot je bila prej, ko so plazovi čez predelso cesto še gmeli. Sedaj, ko so korita v strugi Predelice popolnoma, nudijo snežnemu plazov bistveno manjši odpor in ta kaj lahko pride v dolino skupaj

z materialom. Ogroženost plavnine na Mangrtu bodo sanirali vzporedno s plazom. Da to omogočijo, pa morajo do tja gor narediti neko delovno cesto izven sedanje ogrožene smeri. Sedaj bodo najprej postaviličasne montažne mostove za prevoz najnujnejšega materiala, potem pa bodo začeli s polaganjem drenažnih cevi za odvajanje voda z območja plazov. Šele ko bo teren osušen in bodo tako zmanjšani pogoji za drsenje zrahljanih gnot, bodo lahko začeli z resnejšimi deli na gradnjah, ki bodo predvidoma zadržale plazove vsaj za dobo dveh generacij. Kot je videti, bodo sodelovali pri sanaciji tudi nekateri člani mednarodnih združenj, v katerih delujejo naši strokovnjaki.

MM

BOG ČLOVEKA NA SVOJ NAČIN VARUJE

LEPŠA IN TRDNEJŠA

MIRAN MIHELIČ

Cerkev sv. Urha, ki jo je prizadel potres, je po dveh letih in pol obnovljena in po končanih sanacijskih delih se je vanjo vrnila božja beseda. Po tragičnih dogodkih v Logu pod Mangrtom so petje obogatili in cerkev zapolnili do zadnjega kotička še pevci iz župnije Loga pod Mangrtom. Sv. mašo so darovali pomožni škof Jurij Bizjak, bovški župnik Stanko Sivec in kaplan Roman Leban. Vsem, ki so pomagali popraviti cerkev, za vse maše, darove in molitve, ki so jih darovali, da se je to svetišče tako lepo popravilo, se je pomožni škof zahvalil v imenu koprškega škofa Metoda Piriha. Poudaril je, da je ob vsem tem pomembno, da

hišo zida Gospod, sicer je vse zaman. Na Bovško je prišel zlasti, da potolaži v nesreči ljudi Loga pod Mangrtom. Vse preizkušnje so namenjene tudi temu, da bi v njih prepoznali skrivnost človekovega življenjskega smisla. V vsem tem Bog na svoj način človeka tudi varuje. Vse v življenju je treba obnavljati. Vaščanom je škof zaželel, da bi se čimprej vrnil v svoje domove. Blagoslov jutrišnjega dne je nekaj najlepšega v tem, ko dvignemo svoj pogled k nebu. Človek si ne more želeli česa bogatejšega.

OBVESTILO

V MESTNI galeriji v Novi Gorici bo od 1. do 3. decembra PIXXELPOINT 2000 - prvi mednarodni festival računalniške umetnosti s spremljevalnim glasbenim programom.

KULTURNI DOM Nova Gorica vabi na tretji koncert iz ciklusa Hitove muze za abonma in izven njega. V Viteški dvorani v gradu Dobrovo bodo v petek, 1. decembra, ob 20. uri nastopali Beneški madrigalisti.

"NORE KRAVE": DOSLEJ ŠE NOBENEGA PRIMERA BOLEZNI

PRODAJA GOVEJEGA MESA SE ZMANJŠUJE

Slovenska vlada je na seji 23. t.m. obravnavala tudi zaskrbjenost v državi zaradi bolezni norih krav. Preučila je zaščitne ukrepe, ki jih na mejah s tujimi državami izvaja Veterinarska uprava Slovenije, in sklenila, da bo sprejela dodatne ukrepe za zaščito potrošnikov in domače prireje goveje živine.

Strah je torej prisoten, toda pristojni zatrjujejo, da v Sloveniji doslej še niso odkrili nobenega primera obolenosti živali za govejo norostjo. Tako stanje je mogoče predvsem zaradi že nekajletne prepovedi uvoza živali, mesa in izdelkov iz držav, kjer se je bolezen pojavila. Vendar direktor Veterinarske uprave Slovenije Zoran Kovač poudarja, "da stoodstotno varnosti ne more nihče zagotoviti predvsem zaradi prevelikih neznank, dolge inkubacijske dobe, nejasnih relacij med krmo in pojavom bolezni, zaradi uvoza živine, ki je bil v preteklosti. Smo preveč odprti, preveč trgovamo s svetom, da bi lahko trdili, da smo izoliran otok, ki

je popolnoma izločen iz zgodbe o bolezni BSE, to je bolezni norih krav. Zaradi tega ne moremo trditi, da smo povsem varni, da se omenjena bolezen v Sloveniji nikoli ne more pojaviti". Slovenski govedorejci opozarjajo, da se je zaradi strahu pred možnimi okužbami odkup goveje živine v zadnjih dneh močno zmanjšal, ponekod v državi pa celo povsem ustavljen. V nekaterih otroških vrtcih starši že pritiskajo na kuhinje, naj črtajo z jedilnikov goveje meso. Rejci živine pa zatrjujejo: "Živali iz slovenskih hlevov so zdrave, nad tem, kaj država uvaža, pa žal nimamo nadzora".

Govedorejci predlagajo, naj kupci pri nakupu mesa zahtevajo od prodajalca dokazila o izvoru kupljenega blaga. Marjan Gorenc, predsednik sindikata kmetov Slovenije, in z 200-glavo čredo tudi eden največjih govedorejcev v državi, je sicer prepričan, da je slovensko meso neoporečno, "kajti zaradi strogega veterinar-

skega nadzora v naših hlevih zanesljivo ni bolezni norih krav. Inštitut za patologijo Veterinarske fakultete v Ljubljani že od leta 1991 sistematično pregleduje možgane govedi s kliničnimi nevrološkimi znaki, pred štirimi leti pa so začeli preiskovati tudi možgane več kot štiri leta stare govedi, naključno izbrane po slovenskih klavnicah. Dr. Polona Juntos, vodja tega laboratorija, je potrdila, "da kliničnih znakov bolezni norih krav v Sloveniji še niso odkrili".

Najbolj optimističen v zadevi norih krav je direktor Kmetijsko-gozdarske zbornice Peter Vrisk. V neki izjavi je povedal, "da ima Slovenija najstrožje tovrstne predpise v Evropi, tudi kar zadeva krmljenje govedi, zaradi česar ni bojzani za izbruh bolezni". Sicer je samoskrba z govejim mesom skoraj 80%, se pravi, da izhaja iz domačih virov. Menijo celo, da bi Slovenija z nekaj dodatnimi napori in ukrepi goveje meso lahko tudi izvažala.

M.

BOLEZEN NORIH KRAV ŠE NAPREJ RAZSAJA PO EVROPI

Bolezen norih krav je v zadnjih tednih presenetila širšo javnost. Zgrešeno je bilo namreč mnenje, da je po britanski izkušnji in posledicah širjenja te hude živinske bolezni z možno okužbo človeka, pri katerem se bolezen razvija v obliki Jakob-Kreutzfeldove patologije, že zaključen pojav.

Ob novem izbruhu v Franciji in nekaj primerih okužbe pri ljudeh v Avstriji, Nemčiji in drugod so evropske države sprožile pravo ofenzivo proti uvoznikom mesa iz tujine. Marsikje so se organizirali sami rejci, ki niso zaupali pristojnim oblastem, da bodo zavarovale potrošnike s prepovedjo uvoza francoskega mesa. Tako je bilo tudi v Italiji, kjer so blokade priredili najprej na mejnem pri Ventimigli, nato pa vzdolž celotnega Alpskega loka do mejnega prehoda na Kokovem pri Trbižu, kjer so rejci in kmetje, člani deželne Zveze neposrednih obdelovalcev, več dni vztrajali s pregledovanjem živinskih tovorov in zahtevali od ministrstva za zdravstvo zagotovila o strožjem zdravstvenem pregledovanju živine, ki gre v zakol. Pregledovali so zgolj tovrstne, ki so prevažali živino in meso iz držav članic EZ in italijanske prevoznike, ki so se vračali s tovarom živine. Vzdolž meje s Slovenijo, od koder prihaja v Italijo slovenska živina in živina

iz drugih vzhodnoevropskih držav, pa ni bilo nobenega pregledovanja. Živinorejci in kmetje so pozitivno ocenili obljube, ki jih je dal minister za zdravstvo Veronesi, da se bo s 1.1.2001 začelo redno in obvezno pregledovanje vse živine, ki je dopolnila 24 mesecev starosti in je namenjena v zakol. Za umik z mejnih postajališč zahtevajo, da naj se te obljube tudi formalizirajo in potrdijo. Ob pregledovanju tovorov mesa in žive živine, so marsikje protestirali tudi proti uvažanju mleka in drugih živil iz Evrope, za katere je vprašljiva neoporečnost osnovnega pridelka.

Kljub vsem varnostnim ukrepom pa mesarska industrija ugotavlja, da se je poraba govedine zmanjšala za približno 25%. To upadanje pa spet prizadene domače rejce, saj je posredno padla cena živega goveda za zakol domače prireje. Potrebno bo zato upoštevati zahteve rejcev in z uvajanjem posebnih blagovnih znamk, ki naj jamčijo o domači vzreji goveda in posredno možnost ugotovitve izvora vsakega posameznega kosa mesa, poživiti domače tržišče ter hkrati pomiriti uporabnike, da je meso, ki ga kupujejo, domače in je bilo prirejeno s krmljenjem izključno rastlinske hrane domače, naravne proizvodnje.

STRATEGIJA POVEZOVANJA PODJETIJ

PIVOVARNA UNION PREVZELA INDUSTRIJO FRUCTAL

To, o čemer se je govorilo že dalj časa, se je pa le zgodilo. Predstavniki znane Pivovarne Union v Ljubljani Francišek Bolka je javna občila, med njimi tudi naše dopisništvo v Novi Gorici, v torek, 21. novembra, pisno obvestil, "da sta Pivovarna Union in živilska industrija Fructal združeni".

To je bilo mogoče, ker je Pivovarna Union istega dne postala imetnica 1.420.125 delnic oziroma 56,7-odstotnega deleža v ajdovskem Fructalu, s čimer je storila pomemben korak k uresničitvi dolgoročne strategije kapitalnega povezovanja obeh podjetij.

Pivovarna bo vsem delničarjem industrije Fructal poslala ponudbo za odkup delnic. Za delnico družbe Fructal bo

Pivovarna Union ponudila plačilo v denarju, in sicer 3.050 tolarjev za delnico.

Predstavnica uprave Fructala Cvetana Rijavec je omenjene navedbe potrdila naslednjega dne, ko je tudi opozorila, "da vsak prevzem, ki bi imel za posledico izbris družbe Fructal kot pravne osebe, ne bi bil v korist Fructala in njegove razvojne strategije".

V Pivovarni Union omenjeno združitev utemeljujejo z nujnostjo racionalnega poslovanja in trga, ki zahteva skupen nastop proizvajalcev, ki imata podobne izdelke. Pri tem navajajo, da je v industriji Fructal zdaj manjša storilnost kot pa v Pivovarni Union, pri prodaji sadnih sokov iz Ajdovščine pa naj bi prišlo do zastoja.

Združitev obeh proizvajalcev naj bi omogočila povečanje izvoza sadnih sokov ter preprečila možnost, da bi kaka tuja družba kupila Fructal.

Predstavniki Pivovarne Union so se tako v ponedeljek v Ajdovščini sestali s člani uprave živilske industrije Fructal in z delavci ter njihovimi sindikati. Obrazložili so jim celoten projekt in postopek združitve in jim zagotovili, da ta ne predvideva odpuščanja delavcev Fructala. Kljub temu pa je okrog sedemsto delavcev živilske industrije v Ajdovščini zaskrbljenih, saj zaenkrat še ne vedo, kakšen bo njihov položaj v novi gospodarski družbi, ki bo vključevala Pivovarno Union in Fructal.

M.

NEKAJ PRAKTIČNIH NASVETOV

KAKO VLAGAMO OLJKE

Marisikdo si je na vrt zasadil oljko, ker je to lepo, plemenito, vedno zeleno drevo, ker s svojo značilno zeleno barvo in blago podobo pomirjevalno vpliva na človeka, ker ni zahtevno in dobro prenaša sušo, ker... Razlogov je verjetno prav toliko kot ljudi, ki so oljko zasadili.

Toda tudi ta drevesa rodijo plodove in tako so nas v teh dneh različni ljudje vprašali, ali je mogoče vlagati tudi tiste sorte, ki so predvsem namenjene pridobivanju oljčnega olja in po katerem receptu jih lahko vlagamo. Odgovor je vsekakor pritrdilen, čeprav so ti plodovi v primerjavi z grško *kalamata* ali italijansko *ascolano tenero* bistveno manjši, manj mesnati, jih vsekakor lahko vlagamo in te vložene oljke nam bodo prav tako tekline, kot če bi vlagali izrazito namizne sorte. V Istri so za vlaganje svoj čas izbirali predvsem plodove t.i. štorte, ki ima navadno tudi ob srednjih letinah kar debele in mesnate plodove.

Poznamo sicer več načinov vlaganja. Najbolj pogosto pa se za domačo rabo odločimo za vlaganje v solno raztopino. Plodovi, ki jih želimo vlagati, morajo seveda biti zdravi in primerno zreli. V sedanjem času so oljke že preveč dozorele, saj smo imeli toplo in deževnato jesen, vendar še primerno za vlaganje. Najbolj primerna doba za obiranje namiznih oljk je, ko se zelena barva kožice ko-

maj opazno spremeni v lahno rdečkasto ali rumenkasto. Takrat torej plodove oberemo, jih operemo in posušimo ter damo v stekleno vazo, ki jo lahko pokrijemo. Te plodove bomo prelili s solno raztopino v razmerju 100 gr kuhinjske soli na en liter vode in vazo pokrili, a tako da lahko diha. Po treh tednih bomo to odčili in splahnili plodove pod svežo vodo, nato jih spet stresli v isto vazo ter ponovno prelili s solno raztopino v istem razmerju. Ta postopek je treba nekajkrat ponoviti, da bomo po šestih, osmih mesecih tako pripravljene oljke lahko tudi zaužili. Dolžina dozorenja je odvisna od velikosti in zrelosti plodov, ki jih vlagamo. Med fermentacijo lahko primešamo tudi aromatična zelišča, kot so lovor, janež, česen ali druge po okusu.

Drugi, hitrejši način vlaganja oljk predvideva uporabo natrijevega luga. Obrane plodove razgrenimo v 3-5% vodni raztopini natrijevega luga, tako da jih damo v posodo in jih prelijemo z raztopino za 9 do 12 ur, glede na debelost plodov. Ko soda prodre za 2/3 v globino mesa in je torej glavna razgrenitev plodov opravljena bomo oljke dvakrat ali trikrat operali s čisto vodo, nato pa potopili 5 do 7% vodno raztopino kuhinjske soli, po dveh do treh tednih so plodovi že primerni za uživanje.

Projekt (Ne)znano zamejstvo, ustanovljen l. 1997 na osnovi Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov Republike Slovenije (Ur. list št. 35, 1996) s pomočjo Ura RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in s priporočilom Komisije DZ za Slovence v zamejstvu in po svetu, je prerasel v nenadomestljivo obliko sodelovanja med Slovenci z obeh strani meja. (Ne)znano zamejstvo na najrazličnejše načine odkriva in širi vedenja o skupnem slovenskem etničnem, kulturnem in gospodarskem prostoru, predstavlja kulturno-zgodovinska izročila ter naravno in kulturno dediščino, predvsem pa vzpostavlja neposreden stik z aktualnim vsakdanjem slovenskega življa v obmejnih pokrajinah Italije, Avstrije in Madžarske. Na osnovi pozitivnih skupnih izkušenj in vse zahtevnejših potreb je bila 26. junija letos v Radovljici ustanovljena neprofitna kulturno-izobraževalna ustanova Poti kulturne dediščine (PKD) Slovenija; v njenem okviru deluje tudi projekt (Ne)znano zamejstvo. Na ustanovitvenem srečanju so izbrali prvo upravo PKD: predsednik je dr. Janko Zerzer (KKZ Celovec), v.d. direktorica pa Marija Purgar, univ. dipl. soc. iz Radovljice. PKD razvija kulturne, izobraževalne, turistične, prireditvene, založniške, gospodarske, promocijske in druge dejavnosti, ki bodo primerne predstavljale in razvijale izročila slovenske kulture in bogastva skupne naravne dediščine ter zgodovino, življenje in sleherni področje ustvarjalnosti Slovencev doma in o svetu. To skuša doseči z organizacijo predavanj, razstav, javnih tribun, predstavitev (projektov), prireditvev, razpisov za tematska tekmovalna in raziskovalnih nalog, publicistiko itd.

V zadnjih dveh šolskih letih je (Ne)znano zamejstvo (Tržaška, Goriška, Benečija, Rezija, Kanalska dolina, Zilija, Rož, Podjuna, Celovec, Gosposvet-sko polje, Porabje) spoznavalo že več kot 150 skupin iz slovenskih osnovnih in srednjih šol. Vse pogosteje jim sledijo tudi odrasli, od učiteljev do upokojencev. Pred izidom je prva publikacija - vodnik o Koroski, v pripravi so potujoče razstave in predavanja o zamejskih zanimivostih. Pri udeležanju sedanjih programov (Ne)znano zamejstvo sodeluje že več kot 60 zamejskih sodelavcev (ustanov, društev, podjetij, kulturnikov, pedagogov, duhovnikov, ne nazadnje gostincev, podjetnikov) med Trstom, Celovcem in Monoštom. Nujna je tudi vzpostavitev trdnih in stalnih povezav z nosilci turističnih dejavnosti v Sloveniji, saj gre za specifičen projekt s posebnimi programi, omejenimi zmogljivostmi in povsem specifičnimi danostmi sodelovanja med t.i. zamejstvom in matico.

Posvet s predstavitvijo projekta in načrtovanjem sodelovanja je potekal v sredo, 29. t.m., v Ljubljani.

AVSTRIJA NAJVEČ INVESTIRA V SLOVENIJO

V uradih slovenske vlade ugotavljajo, da bi država rada privabila čimveč novih naložb iz tujine, a odzivov in pripravljenosti ni veliko. Tuje poslovneže odvrča majhno tržišče, kot je Slovenija, pa tudi stroški delovne sile, ki so precej višji kot v nekdanjih državah realnega socializma. Poleg tega so postopki za pridobitev raznih dovoljenj, soglasij in drugih dokumentov za začetek investiranja predolgi in preveč zapleteni.

Banka Slovenije je v zadnji številki svoje publikacije Neposredne naložbe zapisala, "da med tujimi državami investitoricami v Sloveniji prevladujejo države članice EU. Naložbe iz teh držav so lani dosegle 82,2 odstotka vseh tujih neposred-

nih naložb v Slovenijo in še naprej rastejo. Med omenjenimi državami v Slovenijo največ investira Avstrija".

TEČAJI SLOVENSKEGA JEZIKA ZA USLUŽBENCE EU

Evropska unija se pripravlja na vstop novih držav članic tudi na jezikovnem področju. Slovensčina je za zdaj eden tako imenovanih deficitarnih jezikov, za katere EU še nima dovolj usposobljenih prevajalcev. Tečajji slovenskega jezika potekajo na Svetu EU in pri Evropski komisiji (vladi) v Bruslju ter v Luksemburgu. Poleg tega v Bruslju delujejo tudi pripravljalni tečajji za uslužbence, ki odhajajo v Slovenijo, in posebni tečajji za tolmače. Evropski prevajalci se udeležujejo tudi poletnih jezikovnih tečajev v Sloveniji, in sicer na Po-

letni šoli slovenskega jezika, ki jo organizira Center za slovensko kot drugi jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Prihajajo pa tudi na tečaje slovenskega jezika v Portorožu, ki jih pripravlja Izobraževalni center Modra iz Kopra. Letos pa so v Piranu organizirali tudi poseben tečaj za uslužbence Evropske unije. Pobudo zanj so dali prevajalci, ki delajo v organih in službah evropske povezave.

V Centru za slovensko medtem snujejo zanimive nove projekte, tudi izdajo učbenikov slovenskega jezika za tujce, predvsem tiste, ki prihajajo iz EU, kjer bo slovensčina po vsotopu Slovenije v to integracijo postala eden od uporabljenih jezikov. Nekatere projekte bodo uresničili prihodnje leto, ko bo evropsko leto jezikov.

ZGODOVINSKE OBLETNICE SLOVENSkih ODPRAV NA HIMALAJO

ERIK DOLHAR

Štirideset let mineva, odkar smo Slovenci začeli pisati alpinistično zgodbo na Himalaji. Sicer pozneje kot nekateri narodi, toda z načelom, če hočeš ujeti vlak, moraš biti hitrejši od njega, so Slovenci v zadnjem desetletju ena od vodilnih sil svetovnega alpinizma. Leta 1960 se je sedemčlanska odprava, takrat še pod jugoslovansko trobojnico, prvič v zgodovini odpravila na Himalajo. Takrat so se povzpeli na Trisul II (6.690 m) in Trisul III (6.170 m). Leta 1975 so slovenski alpinisti osvojili prvi osemtisočak, leta 1995 pa še zadnjega.

Na slovesnosti Planinske zveze Slovenije 21. novembra v Ljubljani so se člani takratnih odprav spomnili zgodovinskih dogodkov. "Takrat smo imeli vero, da se lahko tudi Slovenci poskusimo na Himalaji. Razmere za plezanje so bile povsem drugačne kot zdaj. Samo za podatek, da so nam radijske postaje *crknilo* že na poti proti Himalaji in da so bili šotori deset kilogramov težji od današnjih, pove vse. Najbolj pa mi je ostal v spominu sprejem, ko smo se vrnili v domovino", je dejal član prve odprave Marjan Keršič Belac.

Leta 1975 je slovenska noga prvič stopila na osemtisočak.

Enaindvajsetčlanska odprava se je podala na Makalu, alpinisti pa so goro prvenstveno premagali preko južne stene. Minilo je dvajset let, ko so Slovenci osvojili še zadnji možni osemtisočak - Anapurno. Toda takrat še ni bilo dovolj. Davo in Andrej Karničar sta si takrat na vrhu gore nadela še smučke in se kot prva z njimi podala v dolino. Po uspešnem spustu je takrat Davo Karničar (na sliki) dejal: "Mislim, da sem sposoben smučati tudi z Mt. Eversta". To mu je uspelo oktobra letos, s tem pa se je v zgodovino zapisal kot prvi človek, ki se je s smučmi spustil z vrha najvišje gore sveta.

JUVENTINA ODLIČNA!

Tako lahko zapišemo po nedeljski zmagi Juventine v 1. amaterski nogometni ligi, ki je zmagala v Zoffovem rojstnem kraju v Marianu proti istoimenski enajsterici z rezultatom 1:0 in tako premagala Mariano, ki je bil do nedelje tik pod vrhom lestvice prve amaterske lige. Juventus je igrala vso tekmo odlično, čeprav so igrali tudi furlanski domačini zelo dobro in bi bil najbrž neodločen rezultat pravičnejši, a saj se ve: žoga je okrogla in tokrat se je športna sreča nasmehnila Štandrežcem, ki so prišli do gola v 21. minuti drugega polčasa z lepim zadetkom Cristiana Devetaka, kateremu je žogo podal brat Marko. Mariano je sicer po zadetku skušal priti do izenačenja, a mu to ni uspelo, ker so štandreški nogometaši igrali zelo dobro v obrambi.

Primorje pa je igralo v prvi amaterski ligi doma povprečno in tak je bil tudi izkupiček proti Rudi. Poznavalci pravijo, da so lahko proseški nogometaši zadovoljni z rezultatom in veliko manj s prikazano igro, ki v zadnjih tekmah ni in ni dobra. Tak je tudi položaj na lestvici, saj je proseški nogometni klub tik nad dnom. Slabše kot Prosečanom pa gre doberdopski Mladosti, ki je s San Lorenzom tudi na zadnjem mestu lige in je tudi v nedeljo na domačem igrišču doživelo krepak poraz. S tri proti ena je doberdopske nogometaše pregalil Staranzano in takemu rezul-

tatu res ni kaj dodajati. Kriška Vesna, ki je tudi v spodnjem delu lestvice prve amaterske lige, je doma izgubila proti enajsterici Fincantieri, in to z zgovornim 3:1, gol za domače je dosegel Moscolin.

V elitni nogometni ligi, kjer tekmuje od slovenskih moštev le vzhodno-kraško nogometno moštvo Zarja Gaja, je bilo v nedeljo 11. kolo in slovenski nogometaši so tokrat ponovno izgubili, in to s tri proti nič proti odličnemu moštvu Fontanafredda. Zarja Gaja tako vedno bolj drsi na rep lestvice.

TENIS: MASTER V LIZBONI

Marat Safin bo skušal v Lizboni dokazati lanskoletnemu najboljšemu tenisaču Samprasu, da je letos on najboljši. Na Portugalskem se je namreč v začetku tedna pričel zaključni, master turnir najboljših osmih tenisačev na svetu. Pete Sampras je dolgo počival, zadnjič je igral, ko ga je mladi ruski as Safin "učil igrati", saj ga je premagal kar s 3:0 na ameriškem prvenstvu in tam osvojil svojo prvo veliko lovoriko. Tako se je Pistol Pete odločil za počitek, med katerim je našel tudi čas, da je pred oltar ali maticarja odpeljal brhko dekle, ki ji gotovo ne bo nikdar potrebno pomivati posode, saj je Pete došlel z loparjem zaslužil več, kot ima za državni letni proračun marsikatera revna država.

SPET KOSTELIČEVA IN MAIER

To je novica, ki prihaja iz daljne Severne Amerike, kjer je hrvaška osemnajstletna Janica Kostelić ponovno pokazala, da sedaj v slalomu na vsem ljubem svetu ni nobene boljše od nje, pravzaprav je še malo tistih, ki so dvomili v njene sposobnosti, prepričala, da je zares številka ena, in to ponovno z rezultatom, ki ne pušča nobenega dvoma več. Drugouvrščeni Ertlövi iz Nemčije je zabil skoraj sekundo; slovenska slalomistka, ki je lansko leto osvojila mali kristalni globus v tej disciplini, Špela Pretnar je bila sicer po prvi vožnji druga, a ga je nato v drugem teku polumila in tako so šle stopničke po vodi.

Slovenski komentatorji po televiziji ne kričijo več tako navdušeno kot lani, Janica pa zmaguje, a italijanski gledalci je ne morejo videti, in to iz preprostega razloga, ker jih beli cirkus in vse smučanje nasploh "ne zanima več", saj je tako odločila Mama Rai (in Berlusconi je tudi). Dokler je zmagoval Tomba in mu je Debora Compagnoni včasih sledila, je še šlo; sedaj, ko so nastopila leta suhih, kaj suhih, sestradanih krav!, je pa tako, da se raje ne pokaže, kakšno revščino imamo doma in to načelno: če naši ne zmagujejo, nobeden ne tekmuje in nihče ne zmagaja! In sami o sebi pravijo, da so športniki....

Sloviti, z mišicami nabiti velikani na smučeh Hermann Maier (na sliki), bolj znan pod imenom-vzdevkom Herminator, je spet pokazal, kako se smuča, pa čeprav je tokrat ugnal v superveleslalomu Kjusja za manj kot pol sekunde; a dejstvo je, da je Lasse Kjus, ki se letos ponovno vrača v odlično formo, trenutno edini, ki lahko ogrozi dejanski monopol avstrijskega asa, ki je zadnja leta in po odhodu Tombe edini pravi zvezdnik belih aren. Po sobotnem slabem nastopu v smuku, ko so nekateri že začeli dvomiti v letošnjo formo Herminatorja, je ta slabih 24 ur kasneje spet postavil vse stvari na svoje mesto: zmagoval bo on, za drugo in tretje mesto pa se bodo drugi borili.

15

ČETRTEK,
30. NOVEMBRA
2000

ISTRSKA ČEZMEJNA REGIJA

OSVETLITEV NEKATERIH OZADIJ, DVOMOV IN DILEM

MILAN GREGORIĆ

Dne 2.11.2000 je novinar Matjaž Rustja objavil v Novem glasu krajši povzetek mojega predavanja, ki sem ga imel v zvezi z istrsko čezmejno regijo v mali dvorani gledališča France Prešeren v Boljuncu v režiji miljske in dolinske sekcije SSK. Glede na obsežno snov, ki je bila na hitro podana na navedenem večeru, sem štel za potrebno, da novinarja dopolnim in temo dodatno osvetlim z nekaterih zornih kotov, pomembnih za razumevanje dogajanja okrog tega projekta.

Najprej bi želel pojasniti dejstvo, da je ideja o istrski avtonomiji in čezmejni regiji krožila po kuluarjih optantskih organizacij že pred razpadom Jugoslavije. Verjetno je tudi, da je bila koordinirana s Farnesino. Na to lahko sklepamo iz pogostih srečanj predstavnikov Farnesine z znanimi jastrebi iz vrst Istrskega demokratskega zbora (IDZ) in Unije Italijanov (UI), kot tudi iz zbiranja podpisov o tem projektu v rimskem parlamentu na pobudo italijanske desnice, ki se ji je med prvimi pridružil tudi predstavnik levice Piero Fassino. Ni mi pa znano, da bi bila v parlamentu izglasovana tudi kaka resolucija o tem, kot je to zapisal novinar v NG. In s kasnejšim uspešnim nastopom ideje za istrski (hrvaški) politični sceni ni bilo več ovir, da ne bi prek njegove močne proitalijanske in proistrijanske struje to idejo vrnili najprej v program in kasneje še v politično prakso ideje.

Do danes ta program še ni bil vsebinsko predstavljen javnosti, niti v pogledu "avtonomije" in tudi ne v pogledu "čezmejnosti", razen v primeru pro-

jekta "Terra Histria", ki ga je 1997. leta lansiral Hrvški in Sloveniji nenačljiva istrska diaspora iz Avstralije in ki je cilj na to, da naredi iz Istre državo v državi. Projekta ni podprla istrska županija, kot to piše v novinarskem povzetku, ampak na novo formirana civilna družba, na čelu katere je bil znani jastreb Ivan Pauletta, ki pa je bil hkrati ustanovni predsednik ideje in njegov dolgoletni podpredsednik. Privseh ostalih poskusih uresničitve tega programa (1991. leta s podpisovanjem peticije "Istra brez meja", 1993. leta z načrtovano razglasitvijo avtonomije hrvaške Istre s strani IDZ in 1999. leta z napovedano ustanovitvijo istrske čezmejne regije) avtorji pobud niso nikoli javno razglasili kake odcepitve Istre od Hrvaške in Slovenije, pa čeprav se je dalo iz njihovih nastopov in drugih okoliščin sklepati, da si želijo tako obmejno oz. čezmejno tvorbo, ki bi imela nekoliko zrahljane vezi z maticnimi državama in o kateri bi na tak ali drugačen način soodločala tudi Italija.

Nov projekt istrske čezmejne regije, ki naj bi se mu pridružile tudi tri slovenske istrske občine ter Milje in Dolina in ki ga je jeseni 1999 lansiral istrska županija v Bujah prek njenega predsednika Steva Zufiča, do danes tudi še ni bil vsebinsko javno predstavljen. IDZ kot pobudnik projekta proglašja v svojem programu, da se bo boril "za regijo, v kateri bodo prebivalci na podlagi poznanih zahodnoevropskih meril prek regionalnega parlamenta in regionalne vlade odločali o razvoju in usodi Istre". Po drugi strani pa zagotavlja izolska županija Breda Pečan (La Voce del popolo, 7.9.2000), da ne gre

pri tem projektu "za povezovanje na institucionalni ravni", ampak "na ravnih interesov", kar je potrdil tudi dolinski župan Boris Pangerc na srečanju v Boljuncu. Italijanski obmejni politiki in mediji pa vztrajno dajejo poudarek predvsem novonastajajoči čezmejni tvorbi in integraciji tega prostora. Tržaški tajnik levih demokratov Stelio Spadaro je npr. izrazil globoko prepričanje, da bosta Istra in Trst vse bolj povezana in da "bosta Slovenija in Hrvaška dali svoj konsenz temu povezovanju v smeri integracije tega območja" (PN, 30.9.2000). Kar vse kaže najmanj na to, da imajo posamezni akterji s tem projektom vsak svoje cilje in račune.

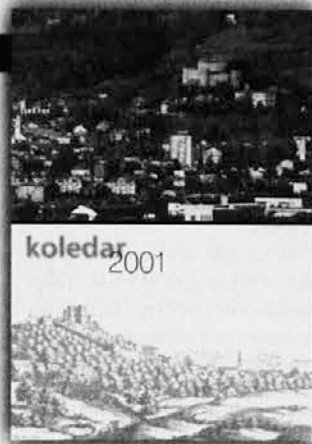
Zanimive so tudi igre in špekulacije okrog teritorija regije. Hrvaška npr. opozarja, da vztrajanje ideje po vključitvi tudi Cresa, Lošinja ter Opatije z okolico k regiji zaudarja po obnavljanju rapalskih meja. In, končno, če bi se vanjo poleg treh slovenskih istrskih občin vključile tudi še kraške, kar nam naši zahodni sosede vztrajno sugerirajo in če bi se uresničile še ostale čezmejne tvorbe, ki naj bi jih načrtovali onstran meje (Velika Gorška, Brda in Posočje), potem bi nam res uspelo, da kar sami, brez zunanje prisile, obnovimo nekdanje rapalske meje, čeprav v drugačnih okoliščinah in na drugačen način. Glede Trsta naj bi po nekaterih izjavah koprski župan Dino Pucer vztrajal, da naj bo zraven. Vendar nisem v dosedanjih javnih nastopih tržaškega župana Riccarda Illyja zasledil niti ene same besede o istrski čezmejni regiji. Tudi sicer mislim, da se Illy razgleduje po čisto druga-

nih horizontih, kot so npr. ambicije, da bi povrnili Trstu nekdanjo izgubljeno vlogo srednjeevropskega emporija, ali pa s poskusi, da bi za vsako ceno uveljavil italijansko inačico hitre železniške proge Benetke-Trst-Ljubljana na škodo Slovenije in Kopra. Očitno ga projekt istrske regije ne vznemirja preveč in ga prepušča kar "Istre željni" tržaški desnici ali pa Dolini in Miljam. Brez Trsta pa zgloblja sleherni čezmejni sodelovanje v tem prostoru svoj smisel, saj ima npr. Koper predvsem na tej relaciji svoje glavne probleme, ki bi jih moral reševati s svojimi sosedi. Mislim, da tudi Dolina nima prav ničesar čezmejnega, da bi vključevala s Cresom, Lošnjem ali Opatijo, ampak kvečjemu s Koprom, Kozino in Sežano. Tudi sicer tvori Istra neko celoto le skupaj s svojimi velikimi gravitacijskimi središči, kot sta Trst in Reka ter bi bila tako istrska regija odrezana od njih, nek umeten konstrukt, ki bi služil predvsem dnevnopolitičnim potrebam ideje in istrske diaspore, ki morata po desetih letih obljub v zvezi z istrsko avtonomijo in čezmejno regijo nekaj ponuditi svojim volivcem, pa čeprav kak surogat (nadomestek), da lahko ohranita svojo kredibilnost. Diaspora rabi nekakšno istrsko regijo tudi za to, da bo z njo mahala po evropskih dvoranah in dokazovala, da je ta prostor nekaj prav posebnega ter bi ga morala na tak ali drugačen način upravljati tudi Italija. Da gre pri tem projektu tudi za improvizacijo in neusklajenost, govori npr. tudi dejstvo, da se z italijanske strani istočasno ponujajo temu prostoru še drugačne čezmejne tvorbe. Predsednik F-Jk Roberto Antonione je npr. ravnokar ponujal v Ljubljani in v Zagrebu čezmejni projekt, ki bi zajel vse obmejne dežele in pokrajine Itaije, Slovenije, Avstrije in Hrvaške. Italijanski predstavnik v hrvaškem Saboru Furio Radin pa je ob podpori Stelia Spadara in senatorja Oljke Fulvia Camerinija zagovarjal čezmejno regijo, ki bi poleg

Istre zajemala tudi Trst in Reko. Ne kaže tudi spregledati, da se Italija silno navdušuje za čezmejno regijo, predvsem na svoji vzhodni meji. Koso se namreč v preteklih letih ob silni medijski kampanji v zvezi z istrsko regijo prebudili podobni apetiti tudi pri južnih Tirolcih, je takratni predsednik Italije Oscar Luigi Scalfaro dobesedno odletel v Trento in zabil tamkajšnjim prebivalcem, "da ne bo nobenega tihotapljanja lažnih avtonomij" in da se "ne more prodajati za avtonomijo nečesa, kar bi lahko ogrozilo celovitost Italije".

In, končno, ob tolikšnem hrupu okrog istrske regije ne pomnim, da bi nam bil s strani naših vsiljivih sosedov kdajkoli ponujen ali celo realiziran en sam konkreten čezmejni projekt. Medtem pa je Slovenija, ki ji pobudniki istrske regije očitajo zaprtost, v nekaj letih ob sodelovanju obmejnih lokalnih skupnosti zastavila z Italijo, Avstrijo in Madžarsko že okrog 50 čezmejnih projektov, od katerih je bila skoraj polovica že realiziranih in za katere je že oz. še bo prejela okrog 40 milijonov evrov. Od nove železniške povezave z Madžarsko naprej pa vse do varovanja tržaškega zaliva pred onesnaževanjem, ki je prinesel sodobne čistilne naprave Ilirski Bistrici, Ajdovščini itn., pa ni bilo za to potrebno nobeno ustanavljanje regij. Torej je evropski denar enako dostopen tudi nam, brez posebnih regijskih tvorb, ter ni nobene potrebe, da bi nam z njim mahali pred nosom nekakšni posredniški botri ter nas s tem vabili v svoje pasti. Tudi v Slovenski Istri imamo že dovolj pamei in razvojnih potencialov, da bi lahko vzeli pobudo v lastne roke ter šli s svojimi sosedi od projekta do projekta, ne pa da pristajamo na stransko vlogo v igri, ki jo vodijo drugi in za katero obstajajo nesporni dokazi, da gre pri njej, ob sodelovanju, tudi za politično špekulacijo.

Knjižni dar za leto 2001

koledar 2001

Koledar je uredil dr. Jože Markuža. Obsega nad 250 strani in je tradicionalno razdeljen na koledarski del in zbornik. Slikovno gradivo za koledarski del, ki je letos opremljen s fotografijami Gorice v počastitev 1000-letnice njene prve omembe v pisnih virih, pa je prispeval Zdenko Vogrič. Zbornik tudi letos prinaša veliko prispevkov, ki govorijo o življenju in delu Slovencev v Italiji: gre za članke verske, zgodovinske, družboslovne, narodopisne in poljudnoznanstvene narave ter poročila o delovanju kulturnih organizacij, društev in ustanov na Tržaškem in Goriškem.

tragedija v cerknem pozimi 1944

Boris Mlakar

V zbirki Naše korenine je izšla knjiga o dramatičnih dogodkih, ki so leta 1944 v Cerknem privedli do nemškega napada na partijsko šolo s pokolom 47 tečajnikov, čemur je v iskanju t.i. izdajalcev sledila likvidacija štirinajsterice domačinov na Lajšah. Pisec se v rekonstrukciji dogodkov naslanja na vire, predvsem ohranjene v partizanskem in nemškem arhivskem gradivu, ki jih dopolnjuje s številnimi pričevanji. Iz teh raziskav sledi, da so bili obsojenci na Lajšah nedolžni.

sholar iz trente

Joža Lovrenčič

Epska pesnitev Sholar iz Trente je izšla v prvi in doslej edini knjižni izdaji leta 1939. Joža Lovrenčič (1890-1952) je v njej obdelal faustovski motiv iz življenja trentarskega študenta, ki se je zapisal hudiču. Delo vsebuje veliko romantičnih prvin, poudarja krščanske vrednote in narodno zavednost. Pesnitev, požlahtnjena z besedili iz ljudskega izročila, odkriva sodobnemu bralcu svojevrstno zgodbo iz naše davne preteklosti. GMD jo je ponatisnila ob 110-letnici Lovrenčičevega rojstva.

pravljice na potepu

Milan Pasarit

Tržaški pisec in ilustrator je s svojimi pravljicami in ilustracijami že večkrat nastopil na Radiu Trst A in v oddajah Deželne slovenske televizije. V tej zbirki nam prvič v knjižni izdaji prikazuje čarobni svet narave in gozdnih živali, obljuden z vilami in palčki, poln dogodivščin, ki imajo za posledico nastanek marsikaterega naravnega pojava: od močerada, ki ga je nerodni palček poškopil z rumeno barvo, do mavrice, ki se prikaže, vsakokrat ko... - to in še marsikaj drugega bodo otroci sami odkrili.

Goriška Mohorjeva družba

cena
zbirke
70.000
lir

